

2 इतिहास

विवेकबुध्दीसाठी शलमोनाची प्रार्थना

1 परमेश्वर देवाची शलमोनाला साथ असल्यामुळे दाविदाचा पुत्र शलमोन एक बलाढ्य राजा झाला. परमेश्वराने शलमोनाला थोर केले.

2 शलमोन सर्व इझ्राएल लोकांशी म्हणजेच, सरदार, अधिकारी, न्यायाधीश, इझ्राएलमधील प्रमुख मंडळी या सर्वांशी बोलला. 3 मग तो आणि त्याच्या बरोबरची ही सर्व मंडळी गिबोन येथील उच्चस्थानी गेली. परमेश्वराचा सभामंडप तेथे होता. परमेश्वराचा सेवक मोशे आणि इझ्राएल लोक वाळवंटात असताना मोशेने तो बनवला होता. 4 दावीदाने परमेश्वराचा करारकोश किर्याथ यारीमाहून यरुशलेम येथे आणला होता. यरुशलेममध्ये तो ठेवण्यासाठी दावीदाने जागा तयार केली होती. करारकोशासाठी त्याने यरुशलेममध्ये तंबू उभारला होता. 5 उरीचा मुलगा बसलेले याने पितळी वेदी केली होती. ती वेदी गिबोन येथील परमेश्वराच्या निवासमंडपासमोर होती. म्हणून शलमोन आपल्या बरोबरच्या इझ्राएल लोकांसह गिबोन येथे परमेश्वराचा सल्ला घेण्यासाठी गेला. 6 परमेश्वराच्या निवासमंडपासमोरील पितळी वेदी वर शलमोनाने 1,000 होमार्पणे केली.

7 त्यारात्री देवाने शलमोनाला दर्शन दिले. तो म्हणाला, “शलमोन, मी तुला काय द्यावे अशी तुझी इच्छा आहे ते मला माग.”

8 शलमोन परमेश्वराला म्हणाला, “माझे वडील दावीद यांच्यावर तुझी फार कृपा दृष्टी होती. त्यांच्याजागी तू मला नवीन राजा म्हणून निवडलेस. 9 आता, हे परमेश्वर देवा, त्यांना तू दिलेले वचन पूर्ण कर. एका फार मोठ्या राष्ट्राचा तू मला राजा केले आहेस. त्यातील प्रजेची संख्या धरतीवरील रजःकणांसारखी विपुल आहे. 10 एवढ्या लोकांना उचित मार्गाने नेण्यासाठी मला शहाणपण आणि ज्ञान दे. तुझ्या मदतीखेरीज एवढ्या बहुसंख्य लोकांवर राज्य करणे कोणालाच जमणार नाही.”

11 तेव्हा परमेश्वर शलमोनाला म्हणाला, “तुझे म्हणणे बरोबर आहे. तू धनसंपत्ती, ऐश्वर्य किंवा मानसन्मान यांची मागणी केली नाहीस. शत्रूंचा निःपात व्हावा असेही मागितले नाहीस. स्वतःसाठी दीर्घायुष्य मागितले नाहीस. यापैकी काहीही न मागता ज्यांचा मी तुला राजा केले त्या प्रजेसाठी धोरणीपणाने निर्णय घेता यावेत म्हणून तू शहाणपण आणि

ज्ञान मागितलेस. 12 तेव्हा ते मी तुला देईनच पण त्याखेरीज मालमत्ता, ऐश्वर्य आणि मानसन्मानही देईन. तुझ्या आधीच्या कोणही राजाला मिळाले नसेल एवढी संपत्ती व मानसन्मान देईन. पुढेही तुझ्याएवढे कोणत्याही राजाला मिळणार नाही.” 13 तेथून शलमोन गिबोन येथे उच्चस्थानी गेला. सभामंडपाकडून तो पुन्हा राजाची कर्तव्ये पार पाडण्यासाठी यरुशलेम येथे गेला.

शलमोनाचे सैन्यबल आणि संपत्ती

14 शलमोनाने सैन्यासाठी घोडे आणि रथ यांची जमवाजमव सुरु केली. त्याच्याकडे 1,400 रथ आणि 12,000 घोडेस्वार जमा झाले. त्यांना त्याने पागा आणि रथांसाठी जागा असलेल्या नगरांमध्ये ठेवले. काहीना त्याने आपल्याजवळ यरुशलेम येथेच ठेवून घेतले. 15 यरुशलेममध्ये त्याने चांदीसोन्याचा भरपूर साठा केला. सोने चांदी सामान्य दगडांसारखी विपुल होती तर गंधसरुचे लाकूड पश्चिमेकडच्या डोंगराळ भागात उंबरचे लाकूड असे तितके विपुल होते. 16 मिसर आणि क्यू येथून शलमोनाने घोडे आणवले होते. राजाचे व्यापारी क्यू येथे घोड्यांची खरेदी करत. 17 या व्यापाऱ्यांनी मिसरमधून 600 शेकेल चांदीला एकेक रथ आणि 150 शेकेल चांदीला घोडा या प्रमाणे ही खरेदी केली. हिती आणि अरामी राजांना मग ते हे रथ आणि घोडे विकत.

शलमोनाचे मंदिराचे बांधकाम

2 परमेश्वराच्या नावाच्या सन्मानार्थ एक मंदिर तसेच स्वतःसाठी एक राजमहालही बांधायचे शलमोनाने ठरवले. 2 डोंगरातून दगडाचे चिरे काढायला 80,000 पाथरवट आणि 70,000 मजूर त्याने नेमले. मजुरांच्या कामावर देखरेख करण्यासाठी शलमोनाने 3600 मुकादम नेमले.

3 सोराचा राजा हिराम याला शलमोनाने निरोप पाठवला, “माझे वडील दावीद यांना केलीत तशीच मला मदत करा. त्यांचे निवासस्थान बांधायला उपयोगी पडावे म्हणून तुम्ही गंधसरुचे लाकूड पाठवले होते. 4 मी माझ्या परमेश्वर देवाच्या नावाच्या सन्मानार्थ एक मंदिर बांधणार आहे. तेथे आम्ही रोज परमेश्वरासमोर सुगंधी धूप जाळू तसेच एका खास मेजावर पवित्र भाकर ठेवू. शिवाय, रोज सकाळ

संध्याकाळ, शब्बाथच्या दिवशी, दर नव चंद्रदर्शनी आणि आमचा देव परमेश्वराने नेमून दिलेल्या सहभोजनाच्या दिवशी आम्ही होमार्पणे वाहू. इझ्राएल लोकांनी सर्वकाळ पाळायचा हा नियमच आहे.

⁵“आमचा परमेश्वर हा सर्व देवतांपेक्षा श्रेष्ठ आहे. म्हणून मी त्याच्यासाठी भव्य मंदिर उभारणार आहे. ⁶“खरं म्हणजे परमेश्वरसाठी निवासस्थान बांधणे कोणालाही झालं तरी कसं शक्य आहे? स्वर्ग किंवा संपूर्ण विश्वही त्याला सामावून घ्यायला अपुरे आहे. तेव्हा त्याच्यासाठी म्हणून मंदिर बांधणे मलाही शक्य नाही. मी आपला त्याच्या प्रीत्यर्थ धूप जाळण्यासाठी फक्त एक ठिकाण बांधू शकतो. एवढेच

⁷“तर, सोने, चांदी, पितळ आणि लोखंड या धातुकामात प्रवीण असा कारागिर तुम्ही माझ्याकडे पाठवून दिला तर बरे. त्याला जांभळे, किरमिजी आणि निळे वस्त्र करता यावे. कोरीव कामाचेही त्याला चांगले शिक्षण मिळालेले असावे. माझ्या वडलांनी निवडलेल्या इतर कारागिरांबरोबर तो इथे यहुदा आणि यरुशलेममध्ये काम करील. ⁸लबानोनमधून माझ्यासाठी गंधसरू, देवदार आणि रक्तचंदन यांचे लाकूडही पाठवावे. लबानोनमधले तुझे लाकूडतोड्ये चांगले अनुभवी आहेत हे मला माहीत आहे. त्या तुमच्या सेवकाना माझे सेवक मदत करतील. ⁹मी बांधायला घेतलेले मंदिर चांगले विशाल आणि सुंदर होणार असल्यामुळे मला लाकूड मोठ्या प्रमाणावर लागणार आहे. ¹⁰लाकडासाठी वृक्षतोड करणाऱ्या तुमच्या सेवकांना मी पुढीलप्रमाणे मेहनताना देईन: 1,25,000 बुशेल गहू, 1,25,000 बुशेल जव, 115,000 गॅलन द्राक्षारस आणि 1,15,000 गॅलन तेल.”

¹¹हिरामने मग शलमोनाला उत्तर पाठवले. त्यात त्याने असा निरोप पाठवला की, “शलमोन, परमेश्वराचे आपल्या प्रजेवर प्रेम आहे. म्हणून तर त्याने तुला त्यांचा राजा म्हणून नेमले.” ¹²हिराम पुढे म्हणाला, “इझ्राएलचा परमेश्वर देव धन्य असो. स्वर्ग आणि पृथ्वीची निर्मिती त्यानेच केली. राजा दावीदाला त्याने सूनू पुत्र दिला आहे. शलमोन, तू सूनू आणि विचारी आहेस. तू परमेश्वरसाठी मंदिर तसेच स्वतःसाठी राजवाडा बांधायला निघाला आहेस. ¹³हिराम अबी नावाचा एक कुशल कारागिर मी तुझ्याकडे पाठवतो. ¹⁴त्याची आई दान वंशातील असून त्याचे वडील सोर नगरातले होते. हा कारागिर सोने, चांदी, पितळ, लोखंड, दगड आणि लाकूड यांच्या कामात तरबेज आहे. जांभळे, निळे आणि अत्यंत तलम असे उंची किरमिजी वस्त्र करण्यातही तो निपुण आहे. त्याला सांगितलेली कोणतीही गोष्ट तो तिचे योग्य रेखाटन करून कोरून काढू शकतो. तो तुझ्या आणि तुझ्या वडलांच्या, माझ्या स्वामी दाविदाच्या कसबी कारागिरांबरोबर काम करील.

¹⁵“तुम्ही गहू, जव, तेल आणि द्राक्षारस देण्याचे कबूल केले आहे ते सर्व आमच्या नोकरांना द्यावे. ¹⁶आणि

लबानोनमधून आम्ही तुम्हाला हवे तितके लाकूड झाडे तोडून पाठवू. ओडक्यांचे तराफे करून आम्ही ते इथून समुद्रमार्गे यापो येथे पोचते करू. तेथून ते तुम्ही यरुशलेमला न्यावे.”

¹⁷शलमोनाने यानंतर इझ्राएलमधल्या सर्व उपच्या लोकांची गणना केली. दावीदाने गणती केली होती त्यानंतरची ही गणती. दावीद हा शलमोनाचा पिता. या गणनेत त्यांना 1,53,600 उपरे लोक मिळले. ¹⁸शलमोनाने त्यापैकी 70,000 जणांना ओझी वाहायला निवडले आणि 80,000 लोकांना डोंगरातून दगड काढायच्या कामासाठी निवडले. उरलेल्या 3,600 उपच्यांना या काम करणाऱ्यांवर देखरेख करणारे मुकादम म्हणून नेमले.

शलमोन मंदिर बांधतो

3 यरुशलेममधील मोरिया पर्वतावर शलमोनाने परमेश्वराचे मंदिर बांधायला सुरुवात केली. शलमोनाचे वडील दावीद याला परमेश्वराने याच मोरिया पर्वतावर दर्शन दिले होते. दावीदाने तयार करून ठेवलेल्या या जागेवर शलमोनाने मंदिर बांधले. ही जागा म्हणजेच ते अर्णान यबूसीचे खळे. ²आपल्या कारकिर्दीच्या चौथ्या वर्षातल्या दुसऱ्या महिन्याच्या दुसऱ्या दिवशी शलमोनाने कामाला सुरुवात केली.

³शलमोनाने बांधायला घेतलेल्या परमेश्वराच्या मंदिराच्या पायाची मोजमापे अशी: हा पाया 60 हात लांब आणि 20 हात रुंद होता. तेव्हा प्रचलित असलेले जुने क्युबिट परिमाण त्याने वापरले होते. ⁴मंदिराच्या समोरचा द्वारमंडप 20 हात लांब आणि वीस हात उंच होता. त्याची आतील बाजू शलमोनाने शुध्द सोन्याने मढवली होती. ⁵मोठ्या खोलीला सर्वबाजूंनी त्याने देवदाराच्या फळ्या बसवल्या. त्यांवर शलमोनाने सोन्याचा पत्रा चढवला आणि त्यावर खजुरीची झाडे व साखळ्या कोरून काढल्या ⁶मौल्यवान रत्ने जडवून त्याने मंदिराच्या सौंदर्यात भर घातली. यात वापरलेले सोने पर्वाइमचे होते. ⁷तुळ्या, दाराचे खांब, भिंती, दरवाजे हे मंदिराचे आतले भागही शलमोनाने सोन्याने मढवले. भिंतींवर त्याने करूब कोरून काढले.

⁸यानंतर शलमोनाने मंदिरातला अत्यंत पवित्र गाभारा बांधला. हे अत्यंत पवित्र स्थान 20 हात लांब आणि वीस हात रुंद होते. मंदिराइतकीच त्याची रुंदी होती. गाभार्याच्या भिंतीही शलमोनाने सोन्याने मढवल्या. हे एकंदर 23 टन सोने होते. ⁹सोन्याच्या खिळ्यांचे वजन 1 1/4 पौंड एवढे होते. वरच्या मजल्यावरची दालने ही शलमोनाने सोन्याने मढवली. ¹⁰अत्यंत पवित्र गाभार्यात बसवण्यासाठी शलमोनाने दोन करूब घडवले. हे करूबही कारागिरांनी सोन्याने मढवले. ¹¹करूबांच्या एकेका पंखाची लांबी 5 हात होती. त्यांची एकंदर लांबी 20 हात एवढी होती. पाहिल्या करूबाचा एक पंख दालनाच्या एका बाजूच्या

भिंतीला स्पर्श करत होता तर दुसरा पंख दुसऱ्या करुबाच्या एका पंखाला.

¹²आणि दुसऱ्या करुबाचा दुसरा पंख दालनाच्या दुसऱ्या भिंतीला स्पर्श करत होता. ¹³अशाप्रकारे करुबांच्या पंखांनी वीस हात एवढे अंतर व्यापलेले होते. हे करुब पवित्र गाभाऱ्याकडे तोंड करून उभे होते.

¹⁴निव्व्या, जांभळ्या आणि उंची किरमिजी वस्त्राचा पडदा करून घेऊन शलमोनाने त्यावरही करुब करवून घेतले.

¹⁵मंदिरासमोर शलमोनाने दोन स्तंभ उभे केले. हे स्तंभ 35 हात उंच होते. त्यांच्यावरचे कळस प्रत्येकी 5 हात उंचीचे होते. ¹⁶शलमोनाने साखळ्या करून त्या कळसांवर ठेवल्या. या साखळ्यांना त्याने 100 शोभिवंत डाळिंबे कलाकुसर म्हणून लावली. ¹⁷हे स्तंभ मंदिरासमोर डाव्याउजव्या हाताला उभे केले. उजव्या बाजूच्या खांबाला शलमोनाने याखीम (संस्थापक) आणि डावीकडच्या खांबाला बवाज (सामर्थ्यावान) अशी नावे दिली.

मंदिरातील बांधकाम आणि सामान

4 शलमोनाने वेदी पितळेची केली. ती 30 फूटलांब, 30 फूट रुंद आणि 18 फूट उंच होती. ²त्याने ओतीव पितळेचे एक गंगाळदेखील केले. हे गोल असून त्याचा व्यास 10 हात होता. त्याची उंची 5 हात आणि त्याचा कडेचा परीघ 30 हात होता. ³या गंगाळाच्या खालच्या बाजूस सभोवार कडेला बैलांच्या चित्रकृती घडवलेल्या होत्या. त्यांची लांबी 10 हात होती. गंगाळ बनवतानाच या बैलांच्या दोन रांगा ओतल्या होत्या. ⁴बारा घडीव बैलांनी हे प्रशस्त गंगाळ तोललेले होते. तीन बैल पूर्वाभिमुख, तीन पश्चिमाभिमुख, तीन उत्तराभिमुख तर तीन दक्षिणाभिमुख होते. आणि गंगाळ त्यांच्यावर होते. सर्व बैलांचा मागील भाग एकमेकांकडे आणि मध्यभागी आलेला होता. ⁵या पितळी गंगाळची जाडी 3 इंच होती. त्याची कड उमललेल्या कमलपुष्पासारखी होती. त्यात 17,500 गॅलन पाणी मावू शकत असे.

⁶याखेरीज शलमोनाने दहा तस्ते बनवली. ती त्याने या गंगाळाच्या उजव्या बाजूला पाच आणि डाव्या बाजूला पाच अशी बसवली. होमार्पणात वाहायच्या वस्तू धुवून घेण्यासाठी ही दहा तस्ते होती. पण मुख्य पितळी गंगाळ मात्र याजकांच्या वापरासाठी, होमार्पणाच्या वस्तू वाहण्यापूर्वी धुण्यासाठी होते.

⁷शलमोनाने सोन्याच्या दहा दीपवृक्षही केले. हे त्याने त्यांचे विधीनुसार बनविले, आणि मंदिरात ठेवले. डावीकडे पाच आणि उजवीकडे पाच असे ते ठेवले. ⁸दहा मेजेही शलमोनाने मंदिरात ठेवली. ती ही पाच डावीकडे आणि पाच उजवीकडे अशी ठेवली. शिवाय सोन्याचे शंभर वाडगे केले. ⁹याखेरीज शलमोनाने याजकांसाठी एक आवार

केले, एक प्रशस्त आवार आणि त्यांना दरवाजे केले. आवारांत उघडणारे दरवाजे मढवण्यासाठी पितळ वापरले. ¹⁰एवढे झाल्यावर आग्नेयला मंदिराच्या उजवीकडे त्याने ते मोठे पितळी गंगाळ ठेवले.

¹¹हिराम या कारागिराने हंडे, फावडी व वाडगे बनवले. शलमोनासाठी हे देवाच्या मंदिराचे काम त्याला करायचे होते ते त्याने पूर्ण केले. ¹²दोन स्तंभ, स्तंभावरचे कळस, त्यावरील जाळ्यांची दोन सुशोभने हे काम हिरामने केले होते. ¹³त्या जाळीदार आच्छादनांवरील चारशे शोभिवंत डाळिंबे हिरामनेच केली होती. प्रत्येक जाळीवर डाळिंबांच्या दोन रांगा होत्या. स्तंभावरचे कळस या जाळ्यांनी आच्छादलेले होते. ¹⁴तिवया आणि तिवांवरची गंगाळी त्याने घडवली होती. ¹⁵मोठे पितळी गंगाळ आणि त्याला आधार देणारे बारा बैल हिरामनेच केले. ¹⁶शलमोनासाठी त्याने हंडे, फावडी, काटे इत्यादी मंदिरातली उपकरणे केली. त्यासाठी लखलखीत, उजळ पितळ वापरलेले होते. ¹⁷या सर्व गोष्टीसाठी शलमोनाने आधी चिकणमातीचे नमुने बनविले. त्यासाठी सुकूथ आणि सरेदा यांच्यामधली, यार्देन खोऱ्यातली माती वापरली. ¹⁸शलमोनाने इतक्या अगणित गोष्टी करवून घेतल्या की त्यांना पितळ किती लागले याची मोजदाद कोणी केली नाही.

¹⁹याखेरीज आणखी काही गोष्टी शलमोनाने देवाच्या मंदिरासाठी केल्या. सोन्याची वेदी, समर्पित भाकर ठेवण्याची मेजे केली. ²⁰सोन्याचे दीपवृक्ष आणि दिवे करवून घेतले. आतल्या सर्वांत पवित्र गाभाऱ्याच्या समोर योजना केल्याप्रमाणे लावण्यासाठी हे दिवे होते. ²¹याशिवाय फुले, दिवे आणि निखारे उचलण्याचे चिमटे शुध्द सोन्याचे होते. ²²कातऱ्या, वाडगे, कटोरे, अग्निपात्रे, या गोष्टीही शलमोनाने सोन्यात घडवल्या. मंदिराची दारे, अत्यंत पवित्र गाभाऱ्यातली दारे, आणि मुख्य दालनाचे दरवाजे हे ही सोन्याचे होते.

5 मग शलमोनाने काढलेले परमेश्वराच्या मंदिराचे सर्व काम समाप्त झाले. आपले वडील दावीद यांनी मंदिरासाठी दिलेल्या सर्व वस्तू त्याने मग आत आणल्या. सोन्या-रुप्याच्या सर्व वस्तू आणि इतर सामानसुमान त्याने आणले. मंदिराच्या कोषागारात त्याने या सर्व वस्तू ठेवल्या.

पवित्र करारकोश मंदिरात आणण्यात येतो

²पुढे शलमोनाने परमेश्वराचा करारकोश दावीदनगराहून म्हणजेच सीयोनमधून आणण्यासाठी झम्राएल मधील सर्व वडीलधारी मंडळी, आपापल्या घराण्यांचे प्रमुख, यांना यरुशलेम येथे बोलावून घेतले. ³सातव्या महिन्यातील मंडपाच्या सणाच्या दिवशी सर्व झम्राएल लोक शलमोनाकडे आले.

⁴सर्व झम्राएलाचे वडीलधारे जमल्यावर लेवींनी करारकोश उचलून घेतला. ⁵याजक आणि लेवी यांनी

मिळून तो यरुशलैमला आणला. दर्शन मंडप आणि तेथे असलेली सर्व पवित्र उपकरणेही त्यांनी बरोबर आणली. ^६राजा शलमोन आणि इझ्राएलाचे लोक करारकोशाला सामोरे गेले. कोशासमोर त्यांनी मंडरांचे आणि गुराडोरांचे बळी अर्पण केले. मोजदाद करता येऊ नये इतके प्राणी त्यांनी बळी दिले. ^७एवढे झाल्यावर, मंदिराच्या आतल्या मुद्दाम तयार करवून घेतलेल्या सर्वांत पवित्र गाभाऱ्यात याजकांनी तो परमेश्वराचा करारकोश आणला. करुबांच्या पखांच्या बरोबर खाली तो त्यांनी ठेवला. ^८कोशावरती करुबांच्या पखांनी आपले छत्र धरले होते. कोश आणि त्याचे दांडे त्यांनी झाकले. ^९हे दांडे सर्वांत पवित्र गाभाऱ्यासमोरून दिसतील इतके लांब होते. पण मंदिराच्या बाहेरून ते दिसत नसत. आजपर्यंत ते तेथे आहेत. ^{१०}दोन दगडी पाट्यांखेरीज या करार कोशात काहीही नव्हते. होरेब पर्वतावर मोशेने त्या दोन पाट्या या करार कोशात ठेवल्या होत्या. इझ्राएल लोक मिसरमधून बाहेर पडल्यावर परमेश्वराने त्यांच्याशी जो करार केला तो या होरेब पर्वतावरच.

^{११}एवढे झाल्यावर याजक गाभाऱ्यातून बाहेर आले. ते सर्व शुचिभूत झाले होते. ते सर्व नेमके कोणकोणत्या गटातले होते हे यावेळी महत्वाचे नव्हते. आतून बाहेर आल्यावर ते पुन्हा पवित्र झाले. ^{१२}मग सर्व लेवी गायक वेदीच्या पूर्वेला उभे राहिले. आसाफ, हेमान आणि यदुथूनचे सर्व गायक वर्ग हजार होते. त्यांची मुले आणि भाऊबंधूही आले होते. यासर्वांनी शुभ्र तलम वस्त्रे घातली होती. झांजा, सारंग्या आणि वीणा ही वाद्ये त्यांनी हातात घेतली होती. या लेवी गायकांबरोबर १२० याजक होते आणि ते कर्ण वाजवत होते.

^{१३}गायन आणि वादन एका सुरात चालले होते. एका सुरात त्यांनी परमेश्वराचे स्तवन केले आणि त्याला धन्यवाद दिले. कर्णे, झांजा इत्यादी वाद्यांचा एक जल्लोष उडाला. त्यांच्या गाण्याचा आशय असा होता: *परमेश्वराची स्तुती कारण तो चांगला आहे. त्याची खरी प्रीति सर्वकाळ राहाते.*

तेव्हा परमेश्वराचे सर्व मंदिर मेघाने भरून गेले. ^{१४}त्या मेघामुळे याजकांना तेथे सेवेला उभे राहता येईना, इतके परमेश्वराच्या तेजाने देवाचे मंदिर भरून गेले होते.

६ मग शलमोन म्हणाला, "मी मेघासारख्या अंधकारात वास करीन असे परमेश्वर म्हणाला आहे. ^२परमेश्वरा, तुझ्या निवाससाठी मी हे घर बांधले आहे. तू येथे चिरकाल राहावेस म्हणून हे उच्च कोटीचे घर आहे."

शलमोनाने चाषण

^३मग शलमोनाने मागे वळून सर्व इझ्राएल समुदायांना आशीर्वाद दिला. आणि ते सर्व उभे राहिले. ^४शलमोन पुढे म्हणाला, "इझ्राएलच्या परमेश्वर देवाचे स्तवन करा.

माझे वडील दावीद यांच्याशी तो जे बोलला ते त्याने खरे करून दाखवले आहे. परमेश्वर देवाने असे वचन दिले होते ^५माझ्या लोकांना मी मिसरमधून बाहेर आणल्यानंतर इझ्राएल वंशातील कोणतेही नगर मी माझ्या नावाचे घर तिथे बांधले जावे म्हणून निवडले नाही. तसेच, माझ्या इझ्राएल लोकांचे अधिपत्य करण्यासाठी कोणाएकाची निवडही केली नाही. ^६पण आता यरुशलैम हे स्थान मी माझ्यासाठी निवडले आहे आणि दावीदाला इझ्राएल लोकांवर नेमले आहे.'

^७"इझ्राएलचा देव परमेश्वर याच्या प्रीत्यर्थ माझे वडील दावीद यांना मंदिर बांधायचे होते. ^८पण परमेश्वर त्यांना म्हणाला, 'दावीद, माझ्या नावाने मंदिर बांधायचा विचार तुझ्या मनात आला हे चांगले झाले. ^९पण ते तू बांधू शकत नाहीस पण तुझा मुलगा हे काम करील.' ^{१०}आता परमेश्वराने कबूल केले तसे झाले आहे. माझे वडील दावीद यांच्या जागी मी नवीन राजा झालो आहे. मी इझ्राएलचा राजा आहे. असे होईल हे वचन परमेश्वराने दिले होते. आणि मी इझ्राएलचा देव परमेश्वर याच्या नावाने मंदिर बांधले आहे ^{११}मी करारकोश मंदिरात ठेवला आहे. इझ्राएलच्या लोकांशी परमेश्वराने केलेला करार या कोशात आहे."

शलमोनची प्रार्थना

^{१२}शलमोन परमेश्वराच्या वेदीसमोर उभा राहिला. तेथे जमलेल्या सर्व इझ्राएल लोकांपुढे तो उभा होता. त्याने आपले बाहू पसरले. ^{१३}बाहेरच्या आवारात प्रत्येकी ७ १/२ फूट लांबी, रुंदी आणि उंची असलेला एक पितळी चौरंग शलमोनाने बसवला होता. त्यावर चढून तो समस्त इझ्राएल लोकांसमोर गुडघे टेकून बसला आणि त्याने आकाशाकडे हात पसरले ^{१४}शलमोन म्हणाला,

"हे इझ्राएलच्या परमेश्वर देवा, स्वर्गात किंवा पृथ्वीवर तुझ्यासारखा दुसरा कोणीही देव नाही. तुझे जिवाभावाने अनुसरण करणाऱ्या आणि योग्य आचरण करणाऱ्या तुझ्या सेवकांना तुझे प्रेम आणि तुझी कृपा यांचे दिलेले वचन पाळणारा तू परमेश्वर आहेस. ^{१५}आपला सेवक दावीद याला दिलेले वचन तू पाळलेस. दावीद माझे वडील होते. तू आपल्या मुखानेच त्यांना वचन दिलेस आणि आज आपल्या हाताने ते प्रत्यक्षात आणले आहेस. ^{१६}तसेच आता, हे इझ्राएलच्या परमेश्वर देवा, दावीद या सेवकाला दिलेले हे वचनही खरे कर. तू असे म्हणाला होतास: 'माझ्यासमक्ष इझ्राएलच्या गादीवर न चुकता तुझ्या वंशातीलच कोणीतरी येत जाईल. मात्र तुझ्या मुलांनी काटेकोर वर्तन केले पाहिजे. तुझ्याप्रमाणेच त्यांनीही माझा करार पाळला पाहिजे.' ^{१७}तेव्हा आता, हे इझ्राएलच्या परमेश्वर देवा, हे ही शब्द खरे होऊ देत. आपला सेवक दावीद याला तू तसा शब्द दिला आहेस. ^{१८}परमेश्वर पृथ्वीवर लोकांमध्ये वस्ती करू शकत नाही ही गोष्ट, हे

देवा, आम्हाला माहीत आहे. आकाश आणि त्या पुढचे अवकाशही तुला सामावून घ्यायला असमर्थ आहेत. या मी बांधलेल्या मंदिरातही तू मावू शकत नाहीस हे आम्ही जाणतो ¹⁹पाण माझी एवढी प्रार्थना ऐक. मी करुणा भाकतो तिच्याकडे लक्ष दे. परमेश्वर देवा, माझी आर्त हाक ऐक. मी तुझा एक दास आहे. ²⁰या मंदिराकडे अहोरात्र तुझी दृष्टी असो असे मी तुला कळकळीने विनवतो. तुझे नाव इथे राहिल असे तू म्हणाला होतास. मी या मंदिराकडे तोंड करून प्रार्थना करीन तेव्हा ती तू ऐक. ²¹तुझ्या इम्राएल लोकांनी तसेच मी केलेल्या प्रार्थना तू ऐक. या प्रार्थनास्थलाकडे तोंड करून आम्ही प्रार्थना करू तेव्हा तिच्याकडे तू लक्ष दे. तुझ्या आकाशातील स्थानावरून तुझे इथे लक्ष असू दे. आमच्या प्रार्थना ऐक आणि आम्हाला क्षमा कर.

²²एखाद्याने दुसऱ्याची काही आगळीक केल्याचा आरोप त्याच्यावर आला आणि तो तुझे नाव घेऊन आपण निर्दोष आहोत असे सांगू लागला तर तो वेदीसमोर तसे शपथ घेऊन सांगत असताना, ²³तू स्वर्गातून ऐक. तुझ्या सेवकाचा योग्य न्यायनिवाडा कर. ज्याच्या हातून आगळीक घडली असेल त्याला शासन कर. त्याच्यामुळे इतरांना जसा त्रास झाला तसाच याला होऊ दे. ज्याचे वागणे उचित होते तो निर्दोष असल्याचे सिद्ध कर.

²⁴इम्राएल लोकांनी तुझ्याविरुद्ध पाप केल्यामुळे जर शत्रूंनी तुझ्या इम्राएल लोकांचा पराभव केला आणि अशावेळी इम्राएल लोक तुझ्याकडे येऊन तुझ्या नावाने क्षमायाचना करू लागले, या मंदिरात येऊन विनवणी करू लागले तर ²⁵तू स्वर्गातून ते ऐकून इम्राएल लोकांना क्षमा कर. तू त्यांना आणि त्यांच्या पूर्वजांना दिलेल्या भूमीवर त्यांना पुन्हा परत आण. ²⁶इम्राएल लोकांनी पाप केल्यामुळे आकाश बंद होऊन पर्जन्यवृष्टी झालीच नाही आणि त्यावेळी पश्चात्तापाने इम्राएल लोकांनी मंदिराच्या दिशेने पाहात क्षमायाचना केली, तू केलेल्या शिक्षेमुळे पापाचरण थांबवले, ²⁷तर स्वर्गातून त्यांचे ऐकून घे. त्याचे ऐक आणि त्यांना माफ कर. इम्राएल लोक तुझे दास आहेत. त्यांना जगण्याचा सन्मार्ग दाखव. तुझ्या भूमीवर पाऊस पाड. ती तूच तुझ्या लोकांना दिलेली जमीन आहे.

²⁸कदाचित् एखादेवेळी दुष्काळ, भयानक साथीचा रोग, किंवा पिकांवर रोग अथवा टोळ, नाकतोडे यांची धाड अशी काही आपत्ती किंवा लोकांच्या राहत्या नगरांवर शत्रूंचा हल्ला झाला, असे काही झाल्यास ²⁹तुझे इम्राएल लोक तुझी करुणा भाकतील आणि प्रार्थना करतील. जो तो आपले क्लेश किंवा दुःख ओळखून, या मंदिराच्या दिशेने बाहू उभारून प्रार्थना करू लागेल. ³⁰तेव्हा तू ते स्वर्गातून ऐक. तू स्वर्गात राहातोस. तू ऐकून त्यांना क्षमा कर. प्रत्येकाचा मनोदय तुला माहीत असल्यामुळे ज्याला जे योग्य असेल त्याला ते दे. मानवाचे मन फक्त तूच ओळखतोस. ³¹असे झाले म्हणजे तू

आमच्या पूर्वजांना दिलेल्या या भूभागावर त्यांची वसती असेपर्यंत लोक तुझा धाक बाळगतील आणि तुझे ऐकतील.

³²तुझ्या इम्राएल प्रजेपेक्षा वेगळा असा कोणी उपराही कदाचित् दूर देशाहून इथे आलेला असेल. तुझ्या नावाची महती, आणि तुझे समर्थ बाहू यांच्यामुळे तो आलेला असेल. त्याने येऊन या मंदिराकडे पाहात प्रार्थना केली तर ³³तू ती स्वर्गातून ऐक. त्याची मागणी पुरव. म्हणजे इम्राएल लोकांप्रमाणेच पृथ्वीवरील इतर लोकांनाही तुझ्या नावाचा महिमा कळेल आणि त्यांना तुझ्याविषयी आदर वाटेल. हे मी बांधलेले मंदिर तुझ्या नावाचे आहे हे पृथ्वीवरील सर्व लोकांना कळेल.

³⁴शत्रूंनी लडण्यासाठी जेव्हा तू आपल्या लोकांना दुसऱ्या ठिकाणी पाठवशील आणि तिथून ते तू निवडलेल्या या नगराच्या आणि मी बांधलेल्या मंदिराच्या दिशेने पाहात प्रार्थना करू लागतील, ³⁵तर तू स्वर्गातून त्यांची प्रार्थना ऐक आणि त्यांच्या विनंती प्रमाणे त्यांना मदत कर.

³⁶पाप कोणाच्या हातून होत नाही? तेव्हा लोक तुझ्या विरुद्ध पाप करतील तेव्हा तुझा त्यांच्यावर कोप होईल. तू शत्रूकरवी त्यांचा पाडाव करशील, बंदी म्हणून त्यांना बळजबरीने इथून दूरच्या किंवा एखाद्या जवळच्या ठिकाणी नेले जाईल. ³⁷पण तिथे त्यांचे हृदयपरिवर्तन होऊन, परभूमीत कैदी होऊन पडलेले ते म्हणतील, 'आम्ही चुकलो, आमच्या हातून पाप घडले आहे. आम्ही दुराचरण केले आहे.' ³⁸असतील तिथून ते अंतरीच्या उमाळ्याने तुला शरण येतील. या देशाच्या तू त्याच्या पूर्वजांना दिलेल्या देशाच्या दिशेने आणि तू निवडलेल्या नगराच्या दिशेने पाहात ते प्रार्थना करतील. तुझ्या नावाखातर मी बांधलेल्या या मंदिराच्या दिशेने पाहात ते प्रार्थना करतील. ³⁹असे होईल तेव्हाही तू तुझ्या स्वर्गातील निवासस्थानातून ऐक. त्यांच्या विनवणीला कान दे, त्यांना मदत कर. ज्यांनी तुझ्या विरुद्ध पाप केले आहे अशा तुझ्या लोकांना क्षमा कर. ⁴⁰आता, हे परमेश्वरा, माझी तुला विनवणी आहे की तू तुझे कान आणि डोळे उघड. आम्ही इथे बसून जी प्रार्थना करणार आहोत ती लक्षपूर्वक ऐक.

⁴¹आता, हे परमेश्वर देवा, तुझे सामर्थ्य मिरवणाऱ्या या करारकोशातून, आपल्या विश्रामस्थानी ये. तुझे याजक उध्वराने भूषित होवोत. तुझे भक्त या सुजनतेने सुखी होवोत

⁴²हे परमेश्वर देवा, तुझ्या अभिषिक्त राजाचा स्वीकार कर. तुझा एकनिष्ठ सेवक दावीद याचे स्मरण असू दे."

मंदिराचे परमेश्वराला समर्पण

7 शलमोनाची प्रार्थना संपल्याबरोबर स्वर्गातून अग्नी खाली उतरला आणि त्याने होमबली आणि यज्ञापाणे भस्मसात केली. परमेश्वराच्या लखलखीत तेजाने मंदिर भरून गेले. ²त्या तेजाने दिपून याजकांनाही परमेश्वराच्या

मंदिरात जाता येईना. ³थेट स्वर्गातून अग्नी खाली येणे आणि परमेश्वराचे तेज मंदिरावर पसरणे या गोष्टी इझ्राएलच्या समस्त लोकांनी पाहिल्या. तेव्हा त्यांनी जमिनीपर्यंत लवून नमन केले, परमेश्वराला धन्यवाद दिले आणि ते म्हणाले, “परमेश्वर चांगला आहे त्याची कृपा सर्वकाळ राहाते.”

⁴मग शलमोनाने आणि सर्व इझ्राएल लोकांनी परमेश्वरापुढे यज्ञ केले. ⁵राजा शलमोनाने 22,000 बैल आणि 1,20,000 मेंढरे वाहिली. राजा आणि प्रजा यांनी देवाच्या मंदिराची प्रतिष्ठापना केली. ते फक्त उपासनेसाठी वापरायचे होते. ⁶याजक आपल्या कामाला सिध्द झाले. परमेश्वराच्या भजनाची वाढे घेऊन लेवी ही उभे राहिले. राजा दावीदाने ही वाढे परमेश्वराच्या स्तवनासाठी करून घेतली होती. “परमेश्वराचे स्तवन करा कारण त्याची कृपा चिरंतन आहे” असे याजक आणि लेवी गात होते. लेवींच्या समोर उभे राहून याजक कर्ण वाजवत होते. सर्व इझ्राएल लोक तिथे उभे होते.

⁷मंदिरासमोरचे मधले आवार शलमोनाने पवित्र केले. या जागी त्याने होमार्पणे आणि शांतिअर्पणांची वपा वाहिली. होमार्पणे, अन्नार्पणे आणि वपा यांचे प्रमाण एवढे प्रचंड होते की पितळी वेदीवर ते सर्व मावेना म्हणून मधले आवार त्याने वापरले.

⁸शलमोन आणि इझ्राएल लोक यांनी सात दिवस हा सण साजरा केला. हामाथच्या वेशीपासून ते मिसरच्या झच्या पर्यंतच्या भागातले सगळे इझ्राएल लोक इथे आल्यामुळे शलमोनबरोबरचा जमाव खूपच मोठा होता. ⁹आठव्या दिवशी त्यांनी पवित्र सभा घेतली कारण त्या आधी सात दिवस त्यांनी सण साजरा केला होता. वेदी पवित्र करून ती परमेश्वराला समर्पण केली. ती फक्त परमेश्वराच्या उपासनेसाठी वापरायची होती. सात दिवस त्यांनी सण साजरा केला. ¹⁰सातव्या महिन्याच्या तेविसाव्या दिवशी शलमोनाने लोकांना घरोघरी परतायला सांगितले. दावीद, शलमोन आणि इझ्राएल लोक यांच्यावर परमेश्वराने कृपा केल्यामुळे लोक आनंदी झाले होते. त्यांची अंतःकरणे आनंदाने भरून गेली होती.

शलमोनाला परमेश्वराचे दर्शन

¹¹परमेश्वराचे मंदिर आणि राजगृह बांधण्याचे काम शलमोनाने पार पाडले. परमेश्वराचे मंदिर आणि आपले निवासस्थान यांच्याबाबतीत योजलेल्या सर्व गोष्टी त्याने यशस्वीपणे पूर्ण केल्या. ¹²नंतर एकदा रात्री परमेश्वराने शलमोनाला दर्शन दिले. तो शलमोनाला म्हणाला, “शलमोना तुझे प्रार्थना मी ऐकली आहे. हे स्थळ यज्ञगृह म्हणून मी निवडले आहे. ¹³कधी जर मी पर्जन्यवृष्टी होऊ नये म्हणून आकाशमार्ग बंद केला, धान्य फस्त करायला टोळधाड पाठवली किंवा रोगराईचा प्रसार केला ¹⁴आणि अशावेळी लोकांनी नम्र होऊन माझा धावा

करून माझ्या दर्शनाची इच्छा बाळगली, दुराचाराचा त्याग केला तर मी स्वर्गातून त्यांच्या हाकेला ओ देईन. त्यांना त्यांच्या पापाची क्षमा करीन आणि त्यांची भूमी संकटमुक्त करीन.

¹⁵आता माझी दृष्टी या ठिकाणी वळलेली आहे. इथे होणाऱ्या प्रार्थना ऐकायला माझे कान उत्सुक आहेत.

¹⁶हे मंदिर मी माझे म्हणून निवडले आहे. माझे नाव इथे सदसर्वकाळ राहावे म्हणून मी हे स्थान पवित्र केले आहे. माझी दृष्टी आणि माझे चित्त नेहमी या मंदिराकडे लागलेले असेल.

¹⁷“शलमोना, तुझे वडील दावीद यांच्याप्रमाणेच तू माझ्याशी वागलास, माझ्या आज्ञांचे पालन केलेस, माझे विधी आणि नियम पाळलेस,

¹⁸तर मी तुला समर्थ राजा बनविल आणि तुझे राज्य महान होईल. तुझे वडील दावीद यांना मी तसे वचन दिले आहे. त्यांना मी म्हणालो होतो, ‘दावीद तुझ्या घराण्यातील पुरुषच इझ्राएलच्या राजपदावर आरूढ होईल.’

¹⁹पण जर माझ्या आज्ञा आणि नियम तू पाळले नाहीस. इतर दैवतांची उपासना व सेवा केलीस, ²⁰तर मात्र मी दिलेल्या या भूमीतून इझ्राएल लोकांना मी हुसकावून लावीन. माझ्या नावाप्रित्यर्थ असलेले हे पवित्र मंदिर मी सोडून जाईन. इतकेच नव्हे तर ते इतर देशांमध्ये निंदेचा विषय करीन. ²¹एकेकाळी पूज्य मानल्या गेलेल्या या मंदिरावरून जाणाऱ्या येणाऱ्या प्रत्येकाला आता आश्चर्य वाटेल. ते लोक म्हणतील, ‘हा प्रदेश आणि हे मंदिर यांची अशी अवस्था परमेश्वराने का केली बरे?’ ²²तेव्हा त्यांना इतर लोक सांगतील, ‘कारण आपल्या पूर्वजांचा देव परमेश्वर याचे या इझ्राएल लोकांनी ऐकले नाही. या लोकांना या परमेश्वरानेच मिसरमधून बाहेर आणले. तरी हे इतर दैवतांच्या भजनी लागले. त्यांनी त्यांची उपासना व सेवा केली. त्यांनी मूर्तिपूजा सुरु केली. म्हणून इझ्राएल लोकांवर परमेश्वराने हे अरिष्ट आणले.’”

शलमोनाने बांधलेली नगरे

8 मंदिर आणि आपले घर बांधायला शलमोनाला वीस वर्षे लागली. ²मग हिरामने दिलेली नगरे शलमोनाने वसवली. त्या नगरांमध्ये काही इझ्राएल लोकांना वसती करण्यास मुभा दिली. ³पुढे शलमोनाने हमाथ सोबा हे नगर जिंकून घेतले. ⁴वाळवंटातील तदमोर हे नगरही त्याने वसवले. कोठारांसाठी म्हणून त्याने हमाथमधली नगरे बांधली. ⁵वरचे बेथ-होरोन आणि खालचे बेथ-होरोन यांची उभारणीही शलमोनाने केली. ती त्याने भक्कम तटबंदीची नगरे केली. त्यांना मजबूत कोट, वेशी आणि अडसर करवले. ⁶बालाथ आणि अन्य कोठारे असलेली गावे यांची शलमोनाने पुनर्रचना केली. रथ ठेवण्यासाठी तसेच घोडेस्वारांच्या वस्तीसाठीही त्याने गावे वसवली. यरुशलैम, लबानोनसकट आपल्या

आधिपत्याखालील सर्व प्रदेशात शलमोनाने आपल्या गरजेनुसार बांधकामे केली.

⁷⁻⁸इझ्राएल लोक राहात असलेल्या प्रदेशात अनेक परकी लोकही होते. ते म्हणजे हिती, अमोरी, परिजी, हिच्वी आणि यबूसी. त्यांना शलमोनाने वेढबिगार केले. हे लोक मूळचे इझ्राएल नव्हते. या प्रदेशात राहून गेलेल्या लोकांचे ते वंशज होते आणि इझ्राएल लोकांनी त्यांना अजून नष्ट केले नव्हते. ते अजूनही आहेत. ⁹इझ्राएल लोकांपैकी कोणालाही शलमोनाने वेढबिगारीसाठी सक्ती केली नाही. ते त्याचे योद्धे होते. ते सैन्याधिकारी, रथाधिपती, स्वारांचे अधिकारी असे होते. ¹⁰काही इझ्राएलीजण तर शलमोनाच्या अधिकाऱ्यांवर अंमल गाजवणारे होते. असे प्रमुख अधिकारी 250 होते. ¹¹शलमोनाने फारीच्या मुलीला, तिच्यासाठी बांधलेल्या महालात दावीद नगराहून आणले. शलमोन म्हणाला, "ज्या ज्या ठिकाणी परमेश्वराचा करारकोश ठेवण्यात आला, ती सर्व स्थाने पवित्र आहेत. तेव्हा माझ्या बायकोने दावीद नगरात राहू नये."

¹²मग शलमोनाने वेदीवर परमेश्वराला होमार्पणे वाहिली. मंदिराच्या प्रवेशमंडपासमोरच शलमोनाने ती वेदी बांधली होती. ¹³मोशेच्या आज्ञेप्रमाणे शलमोन रोज होमार्पणे करी. शब्बाथच्या दिवशी, नवचंद्र दर्शनीला, वर्षभरातल्या तीन सणांना होमार्पणे करायची असत. बेखमीर भाकरीचा सण, सप्ताहांचा सण, आणि मंडपांचा सण हे तीन वार्षिक सण होत. ¹⁴आपल्या वडलांच्या सूचना शलमोनाने तंतोतंत पाळल्या. परमेश्वराच्या सेवेसाठी त्याने याजकवर्गाच्या नेमणुका केल्या. लेवींना त्यांची कामे पार पाडायला नेमले. स्तुतिगीते म्हणणे आणि मंदिराच्या चाकरीतील रोजची सेवाकार्ये बजावण्यात याजकांना मदत करणे ही लेवींची कामे होती. याखेरीज शलमोनाने प्रत्येक प्रवेशद्वाराशी द्वारपालांच्या गटांच्या नेमणुका केल्या. परमेश्वराला मानणाऱ्या दावीदाने अशाच सूचना दिल्या होत्या. ¹⁵याजक आणि लेवी यांना शलमोनाने ज्या सूचना दिल्या त्यात इझ्राएल लोकांनी बदल केला नाही की आज्ञाभंग केला नाही. मौल्यवान वस्तू जतन करण्याविषयीच्या आज्ञांचाही त्यांनी बदल केला नाही.

¹⁶शलमोनाची सगळी कामे सिध्दीला गेली. मंदिराच्या कामाला सुकवात केल्यापासून ते संपेपर्यंत त्यांचे व्यवस्थित नियोजन केले होते. अशा रीतीने मंदिराचे काम तडीला गेले.

¹⁷यानंतर शलमोन लाल समुद्रानजीकच्या अदोम देशातील एस्थोन-गेबेर आणि एलोथ या नगरांना गेला. ¹⁸हिरामने त्याच्याकडे आपली गलबते पाठवली. समुद्रपर्यटनात तरबेज अशा हिरामच्या सेवकांनीच ती नेली. शलमोनाच्या चाकरीतील लोकांबरोबर हे सेवक ओफिर येथे गेले आणि तेथून 17 टन सोने आणून त्यांनी ते शलमोनाला दिले.

शबाच्या राणीची शलमोनाशी भेट

⁹शलमोनाची कीर्ती शबाच्या राणीच्या कानावर गेली. तेव्हा त्याची परीक्षा पाहायला म्हणून ती यरुशलेमला आली. तिच्याबरोबर मोठा लवाजमा होता. मसाल्याचे पदार्थ, सोनेनाणे, मौल्यवान रत्ने या गोष्टी उंटोवर लादून तिने आणल्या होत्या. शलमोनाची भेट घेऊन ती त्याच्याशी बोलली. तिला शलमोनाला बरेच प्रश्न विचारायचे होते. ²शलमोनाने तिच्या सर्व प्रश्नांची उत्तरे दिली. त्याला त्यातले काहीच अवघड वाटले नाही. ³शबाच्या राणीने त्याच्या सूत्रपणाचा प्रत्यय घेतला, त्याचा महाल पाहिला. ⁴त्याच्या मेजावरील अन्नपदार्थ तिने पाहिले, त्याच्या प्रमुख कारभाऱ्यांची बैठक पाहिली. त्यांची कार्यपध्दती आणि त्यांचे पोशाख पाहिले. शलमोनाचे मद्यपरिचारक आणि त्यांचे पोशाख, परमेश्वराच्या मंदिरातील शलमोनाने केलेली होमार्पणे हे सर्व तिने पाहिले आणि या दर्शनाने ती थक्क झाली. ⁵मग ती राजा शलमोनाला म्हणाली, "तुझ्या कामगिरीची आणि शहाणपणाची जी वर्णने मी माझ्या देशात ऐकली ती खरीच आहेत. ⁶इथे येऊन स्वतः अनुभव घेईपर्यंत मला त्या गोष्टी खऱ्या वाटत नव्हत्या. खरे तर तुझ्या सूत्रपणाची थोरवी निम्म्यानेही माझ्यापर्यंत पोचली नव्हती. तुझ्याबद्दल जे ऐकले त्यापेक्षाही तू महान आहेस. ⁷तुझ्या बायका, तुझी माणसे आणि अधिकारी फार भाग्यवान आहेत. तुझ्या सेवेत असतानाच त्यांना तुझ्या शहाणपणाचा लाभ होतो. ⁸तुझा देव परमेश्वर ह्याची स्तुति असो. तो तुझ्यावर प्रसन्न आहे आणि आपल्या वतीने त्याने तुला राजा म्हणून सिंहासनावार बसवले आहे. परमेश्वराचे इझ्राएलवर प्रेम आहे आणि इझ्राएल वर त्याचा कायमचा वरदरस्त आहे. जे उचित आणि न्याय्य ते करण्यासाठी त्याने तुला राजा केले आहे."

⁹शबाच्या राणीने मग राजा शलमोन याला 4 1/2 टन सोने, अनेक मसाल्याचे पदार्थ आणि किंमती रत्ने यांचा नजराणा दिला. तिने दिले तसे मसाल्याचे जिन्नस शलमोनाला कधीच कुणाकडून मिळाले नाहीत.

¹⁰हिराम आणि शलमोन यांच्या सेवकांनी ओफिरहून सोने आणले. रक्तचंदनाचे लाकूड आणि मौल्यवान रत्नेही त्यांनी आणली. ¹¹परमेश्वराच्या मंदिराच्या आणि राजमहालाच्या पायऱ्या तसेच गायकांच्या वीणा व सतारी यासाठी शलमोनाने हे रक्तचंदन वापरले. रक्तचंदनाचा वापर करून बनवलेल्या इतक्या सुंदर वस्तू यापूर्वी यहुदात कधी कोणी पाहिल्या नव्हत्या. ¹²शबाच्या राणीला जे हवे ते राजा शलमोनाने देऊ केले. त्याने जे देऊ केले ते तिने आणलेल्या नजराण्यापेक्षा जास्तच होते. मग शबाची राणी आपल्या लव्याजम्यासाहित आपल्या देशात परतली.

शलमोनाची अवाढव्य संपत्ती

¹³शलमोनाला वर्षभरात जेवढे सोने मिळे त्याचे वजन 25 टन एवढे असे. ¹⁴याखेरीज, फिरस्ते व्यापारी आणि

विक्रते खूप सोने आणत. अरबस्तानचे राजे आणि वेगवेगळ्या प्रदेशांचे सुभेदार सोने-चांदी आणत, ते वेगळेच ¹⁵सोन्याचे पत्रे ठोकून 200 मोठ्या ढाली राजा शलमोनाने केल्या. अशाप्रत्येक ढालीला 7 1/2 पौंड वजनाचा सोन्याचा पत्रा लागला. ¹⁶याखेरीज अशा घडीव सोन्याच्या तीनशे ढाली त्याने केल्या. त्यांना प्रत्येकी 3 3/4 पौंड सोने लागले. या सोन्याच्या ढाली त्याने लबानोनच्या अरण्यमहालात ठेवल्या.

¹⁷राजा शलमोनाने हस्तिदंताचे मोठे सिंहासन केले. ते शुद्ध सोन्याने मढवले. ¹⁸या सिंहासनाला सहा पायऱ्या होत्या आणि सोन्याचे पादासन होते. दोन्ही बाजूला हात टेकवता येतील अशी सिंहासनाला सोय होती. आणि त्याला लागून एक एक सिंहाचा पुतळा होता. ¹⁹सहा पायऱ्यांपैकी प्रत्येक पायरीच्या दोन्ही बाजूला एकेक असे एकंदर 12 सिंह होते. दुसऱ्या कोणत्याही राज्यात असे सिंहासन नव्हते. ²⁰राजाची सर्व पेयपात्रे सोन्याची होती. लबानोनच्या अरण्यमहालातील सर्व घरगुती वापरायच्या वस्तू शुद्ध सोन्याने घडवलेल्या होत्या. शलमोनाच्या काळात चांदी फारशी मौल्यवान मानली जात नसे. ²¹तार्शीश येथे जाणारी गलबते त्याच्याकडे होती. हिरामची माणसे त्याच्या गलबतांतून मालाची ने-आण करीत. सोन-रुपे, हस्तिदंत, वानर आणि मोर यांनी भरलेली ही गलबते दर तीन वर्षांनी तार्शीशहून शलमोनाकडे येत.

²²वैभव आणि ज्ञान या बाबतीत पृथ्वीच्या पाठीवरील कोणत्याही राजापेक्षा शलमोन महान झाला. ²³त्याच्या सल्लामसलतीचा लाभ घ्यायला सर्व ठिकाणचे राजे शलमोनाकडे येऊ लागले. परमेश्वरानेच शलमोनाला जो सज्जपणा दिला होता तो पाहायला ते येत असत. ²⁴हे राजे दरवर्षी येताना शलमोनासाठी नजराणे घेऊन येत. त्यात सोन्यारुप्याच्या वस्तू कपडे, चिलखते, मसाले, घोडे आणि खेचरे ह्यांचा समावेश असे.

²⁵घोडे आणि रथ यांच्यासाठी शलमोनाकडे 4,000 ठाणी होती. त्याच्यापदरी 12,000 रथचालक होते. त्यांची सोय त्याने मुद्दाम वसवलेल्या नगरात आणि स्वतःला लागतील तेवढ्यांची यरुशलैममध्ये केली होती. ²⁶फरात नदीपासून पलिष्ट्यांचा देश आणि मिसरची सीमा येथपर्यंतच्या सर्व राजांवर शलमोनाचा अधिकार होता. ²⁷राजा शलमोनाकडे चांदी ही दगडधोडे असावे इतकी आणि गंधसरुची झाडे, डोंगराळ देशातल्या उंबराच्या झाडांइतकी विपुल होती. ²⁸मिसर आणि इतर देशामधून लोक शलमोनासाठी घोडे आणत.

शलमोनाचा मृत्यू

²⁹शलमोनाने सुरुवातीपासून शोवटपर्यंत ज्यागोष्टी केल्या त्या नाथान या संदेश्याच्या इतिहासात तसेच, अहीया शिलोनी याच्या संदेशलेखात आणि इदो या

भविष्यवत्याच्या 'इदोची दर्शने' यात नोंदवलेल्या आहेत. नबाटाचा मुलगा यराबाम याविषयीही इदोने लिहिलेले आहे. ³⁰शलमोनाने यरुशलैममधून इझ्राएलवर चाळीस वर्षे राज्य केले. ³¹मग तो आपल्या पूर्वजांना मिळाला. लोकांनी त्याचे दावीदनगरात दफन केले. शलमोनाचा मुलगा रहबाम हा पुढे शलमोनाच्या जागी राज्य करू लागला.

रहबामचे अविचारी वर्तन

10 रहबाम शखेम येथे गेला कारण त्याला राजा करण्यासाठी सर्व इझ्राएल लोक तेंथे गेले होते. ²यावेळी यराबाम मिसरमध्ये होता कारण त्याने राजा शलमोनापुढून पळ काढला होता. यराबाम हा नबाटाचा मुलगा. रहबाम राजा होणार हे त्याने ऐकले म्हणून तो मिसरहून आला. ³तेव्हा इझ्राएल लोकांनी यराबामलाही आपल्याबरोबर येण्यास सांगितले. अशा तऱ्हेने यराबाम आणि सर्व इझ्राएल लोक रहबामकडे आले. त्याला ते म्हणाले, "रहबाम, ⁴तुमच्या वडलांनी आमचे आयुष्य फार जिकिरीचे केले होते. त्यांनी जणू आमच्या मानेवर जू ठेवले होते. ते आता हलके करा म्हणजे आम्ही तुमच्या आज्ञेत राहू."

⁵यावर रहबाम त्यांना म्हणाला, "तुम्ही तीन दिवसांनी परत या." तेव्हा लोक निघून गेले.

⁶राजा रहबामने मग आपल्या वडलांच्या पदरी असणाऱ्या वडीलधाऱ्या मंडळींशी चर्चा केली. रहबाम त्यांना म्हणाला, "मी या लोकांशी काय बोलावे? मला या बाबतीत तुमचा सल्ला हवा आहे."

⁷तेव्हा ती वयोवृद्ध मंडळी रहबामला म्हणाली, "तू या लोकांशी प्रेमाने वागलस, त्यांना संतुष्ट केलेस आणि त्यांच्याशी गोड बोललस तर ते चिरकाल तुझी सेवा करतील."

⁸पण रहबामने त्यांचा हा सल्ला मानला नाही. तो मग आपल्या पदरी असलेल्या आणि आपल्या बरोबर लहानाचे मोठे झालेल्या तरुण मंडळींशी बोलला. ⁹रहबाम त्यांना म्हणाला, "तुम्ही मला काय सल्ला द्याल? आपण लोकांना काय सांगावे? त्यांना आपले ओझे हलके करून हवे आहे. माझ्या वडलांनी त्यांच्या मानेवर ठेवलेले जू आता त्यांना मी हलके करायला हवे आहे."

¹⁰तेव्हा त्याच्या पिढीची ती तरुण मुले रहबामला म्हणाली, "तुमच्याकडे आलेल्या लोकांना तुम्ही असे सांगावे. लोक तुम्हाला म्हणाले की, 'मानेवर जू ठेवल्याप्रमाणे तुमच्या वडलांनी आम्हाला कठोर जिणे जगायला लावले. तुम्ही आता ते हलके करावे असे आम्हाला वाटते.' पण रहबाम, तुम्ही त्यांना असे सांगावे, 'माझी करंगळी माझ्या वडीलांच्या कमरेपेक्षा जाड असेल. ¹¹माझ्या वडीलांनी तुमच्यावर फार ओझे लावले ना! मी तर ते अधिकच भारी करणार

आहे. माझ्या वडलांनी तुम्हाला चाबकांचे फटकारे मारले. मी त्या चाबकांना धातूची अणकुचीदार टोके लावून शासन करीन.”

¹²“यराबाम आणि सर्व लोक तीन दिवसांनी रहबामकडे आले.” राजा रहबामने त्यांना तसेच सांगितले होते. ¹³रहबाम त्यांच्याशी यावेळी अविचारीपणाने बोलला. मोठ्यांचा सल्ला त्याने मानला नाही. ¹⁴तरुणांनी दिलेल्या सल्ल्याप्रमाणे तो बोलला. तो लोकांना म्हणाला, “माझ्या वडीलांनी तुमच्यावर फार ओझे लादले ते मी अधिकच भारी करीन. त्यांनी तुम्हाला चाबकाने शासन केले असेल पण मी टोकदार धातूची टोके जोडलेल्या चाबकांनी शासन करीन.” ¹⁵राजा रहबामने लोकांचे ऐकून घेतले नाही. तो असे बोलला कारण हा बदल परमेश्वरानेच घडवून आणला होता. अहीया मार्फत परमेश्वर यराबामशी जे बोलला होता ते प्रत्यक्षात यावे म्हणूनच त्याने अशी वेळ येऊ दिली. अहीया हा शिलोनी लोकांपैकी होता आणि यराबाम नबाटाचा मुलगा होता.

¹⁶राजा रहबामने आपल्या म्हणण्याकडे दुर्लक्ष केले हे इझ्राएल लोकांच्या लक्षात आले. ते राजाला म्हणाले, “आम्ही काय दावीदाच्या घराण्यातले आहोत का? मुळीच नाही! इशायच्या जमिनीत आमचा वाटा आहे का? नाही! तेव्हा इझ्राएल लोकांनो, आपण आपले आपापल्या घरी जाऊ या. दावीदाच्या मुलाला आपल्या घरच्यांवरच राज्य करू द्या.” सर्व इझ्राएल लोक मग घरोघर गेले. ¹⁷पण यहुदाच्या नगरांमध्ये राहणारे काही इझ्राएल लोक होते. रहबाम त्यांच्यावर राज्य करत राहिला.

¹⁸हदोराम हा वेठबिगारांवरचा मुकादम होता. रहबामने त्याला इझ्राएल लोकांकडे पाठवले. पण इझ्राएल लोकांनी त्याच्यावर दगडफेक करून त्याला मरेपर्यंत मारले. इकडे रहबामने रथाचा आश्रय घेतला आणि त्वरेने पळ काढला. तो यरुशलैमला पळून गेला. ¹⁹तेव्हापासून आजतागायत इझ्राएलचे दावीदाच्या घराण्याशी वैर आहे.

11 यरुशलैमला आल्यावर रहबामने 1,80,000 उत्तम योद्धे जमवले. यहुदा आणि बन्यामिन या घराण्यांमधून त्याने ही निवड केली. इझ्राएलशी युद्ध करून स्वतःकडे राज्य खेचून आणण्यासाठी त्याने ही जमवाजमव केली. ²पण परमेश्वराचा माणूस शमाया याच्याकडे परमेश्वराचा संदेश आला. परमेश्वर त्याला म्हणाला, ³“शमाया, यहुदाचा राजा, शलमोनपुत्र रहबाम याच्याशी तू बोल. तसेच यहुदा आणि बन्यामिन इथल्या इझ्राएल लोकांशीही बोल. त्यांना म्हणावे. ⁴परमेश्वराचे म्हणणे असे आहे ‘आपल्या बांधवांशीच लढू नका. प्रत्येकाने घरी जावे. मीच हे सर्व व्हायला कारणीभूत आहे.’” तेव्हा राजा रहबाम आणि त्याचे सैन्य यांनी परमेश्वराचा संदेश मानला आणि ते परतले. यराबामवर त्यांनी हल्ला केला नाही.

रहबाम यहुदाचे सामर्थ्य वाढवतो

⁵रहबाम यरुशलैममध्ये राहिला. हल्ल्यांचा प्रतिकार करायला सज्ज अशी भक्कम नगरे त्याने यहुदात उभारली. ⁶बैथलेहेम, एटाम, तकोवा, ⁷बैथ-सूर, शोखो, अदुल्लाम, ⁸गथ, मारेशा, सीफ, ⁹अदोरइम, लाखीश, अजेका, ¹⁰सौरा, अयालोन व हेब्रोन या नगरांची डागडुजी केली. यहुदा आणि बन्यामिन मधली ही गावे चांगली भक्कम करण्यात आली. ¹¹नगरे मजबूत झाल्यावर रहबामने त्यांच्यावर नायक नेमले. अन्नसामग्री, तेल, द्राक्षारस यांचा साठा त्याने तेथे केला. ¹²प्रत्येक नगरात ढाली आणि भाले यांचा पुरवठा करून गावे अधिकच मजबूत केली. यहुदा आणि बन्यामिन मधील ही नगरे आणि तेथील लोक यांना रहबामने आपल्या नियंत्रणाखाली ठेवले.

¹³समस्त इझ्राएलमधील याजक आणि लेवी रहबामशी सहमत होते. ते त्याला येऊन मिळाले. ¹⁴लेवींनी आपली शेती आणि शिवारे सोडली आणि ते यहुदा व यरुशलैम येथे आले. परमेश्वराप्रीत्यर्थ याजकांचे काम करायला यराबाम आणि त्याचे मुलगे यांनी लेवींना प्रतिबंध केला म्हणून ते आले. ¹⁵यराबामने बोकड आणि वासरे यांच्या मूर्ती उच्चस्थानी स्थापन केल्या आणि त्यांच्या पूजेसाठी आपले याजक निवडले.

¹⁶इझ्राएलच्या सर्व वंशातील जे लोक इझ्राएलचा देव परमेश्वर याच्याशी एकनिष्ठ होते ते ही, लेवींनी इझ्राएल सोडल्यावर, परमेश्वराला यज्ञार्पणे करण्यासाठी यरुशलैमला आले. ¹⁷त्यामुळे यहुदाचे राज्य बळकट झाले. त्यांनी शलमोनाचा पुत्र रहबाम याला तीन वर्षे पाठिंबा दिला. या काळात त्यांनी दावीद आणि शलमोन यांच्यासारखेच आचरण ठेवले.

रहबामचे घराणे

¹⁸रहबामने महलथशी विवाह केला. तिचे वडील यरीमोथ आणि तिची आई अबीहईल. यरीमोथ हा दावीदाचा मुलगा. अबीहईल अलीयाबची मुलगी आणि अलीयाब हा इशायचा मुलगा. ¹⁹महलथपासून रहबामला यरुश, शमच्या आणि जाहम हे मुलगे झाले. ²⁰मग रहबामने माकाशी विवाह केला. माका ही अबशालोमची नात. माकाला रहबामपासून अबीया, अत्थय, जीजा आणि शलोमीथ ही मुले झाली. ²¹रहबामचे आपल्या इतर पत्नी आणि उपपत्नी यांच्यापेक्षा माकावर अधिक प्रेम होते. माका अबशालोमची नात. रहबामला अठरा पत्नी आणि साठ उपपत्नी होत्या. त्याला अठ्ठावीस मुलगे आणि साठ मुली होत्या. ²²अबीयाला रहबामने सर्व भावड्यांमध्ये अग्रक्रम दिला. कारण त्याला राजा करावे असा त्याचा मानस होता. ²³रहबामने मोठ्या चतुराईने आपल्या सर्व मुलांना यहुदा आणि बन्यामिनमधील नगरांमध्ये विखरून ठेवले. त्यांना उत्तम रसद पुरवली. त्यांची लग्ने लावून दिली.

मिसरचा राजा शिशक याची यरुशलेमवर स्वारी

12 रहबामचे सामर्थ्य वाढले. त्याने आपले राज्य बळकट केले. पण त्याचबरोबर त्याने आणि इझ्राएल लोकांनी परमेश्वराच्या नियमशास्त्राचे पालन करण्याचे थांबवले. ²रहबामच्या कारकिर्दीच्या पाचव्या वर्षी शिशकने यरुशलेमवर हल्ला चढवला. शिशक हा मिसरचा राजा होता. रहबाम आणि यहूदाचे लोक यांनी परमेश्वराचा मार्ग सोडल्यामुळे असे झाले. ³शिशककडे 12,000 रथ, 60,000 घोडेस्वार आणि अगणित पायदळ होते. त्याच्या सैन्यात लुबी, सुक्की व कुशी हे लोक होते. ⁴यहूदातील भक्क म नगराचा पाडाव केल्यावर शिशकने आपले सैन्य यरुशलेमला आणले.

⁵तेव्हा शमाया हा संदेष्टा रहबाम आणि वडीलधारी मंडळी यांच्याकडे आला. शिशकच्या धास्तीने ही सर्व वडीलधारी मंडळी यरुशलेमला जमली होती. शमाया रहबामला आणि या सर्वांना म्हणाला, "परमेश्वराचे म्हणणे असे आहे 'रहबाम, तू आणि यहूदाचे लोक यांनी माझा त्याग केला आहे. तुमचे आचरण माझ्या नियमांच्या विरुद्ध आहे. तेव्हा मीही तुम्हाला सोडून शिशकच्या हाती दिले आहे.'"

⁶तेव्हा यहूदाची ती वडीलधारी मंडळी आणि रहबाम यांना पश्चात्ताप झाला आणि ते विनम्र झाले. "परमेश्वर म्हणतो ते खरे आहे." असे त्यांनी उद्गार काढले.

⁷ते नम्र झाले आहेत हे परमेश्वराने पाहिले. तेव्हा पुन्हा शमायाला परमेश्वराचा संदेश आला. परमेश्वर त्याला म्हणाला, "राजा आणि ही मंडळी माझ्यापुढे नम्र झाल्यामुळे मी त्यांचा नाश करणार नाही. त्यांना तारीन. शिशक मार्फत त्यांना मी माझ्या कोपाचे लक्ष्य करणार नाही. ⁸पण यरुशलेमचे लोक शिशकचे चाकर होतील. माझी सेवा आणि इतर देशांतील राजाची सेवा यामधला भेद त्यांना कळावा म्हणून ते त्याचे अंकित होतील."

⁹शिशकने यरुशलेमवर स्वारी केली आणि परमेश्वराच्या मंदिरातील खजिना लुटून नेला. शिशक हा मिसरचा राजा होता. राजमहालतील खजिनाही त्याने लुटला. शलमोनाने केलेल्या सोन्याच्या ढाली त्याने हस्तगत केल्या. ¹⁰त्या सोन्याच्या ढालीऐवजी रहबामने पितळेच्या ढाली केल्या. त्या त्याने महालाचे संरक्षण करणाऱ्या द्वारपालांना दिल्या. ¹¹राजा परमेश्वराच्या मंदिरात जात असे तेव्हा ते ढाली घेऊन पुढे होत. नंतर त्या पहारेदारांच्या खोलीत ठेवून देत.

¹²रहबाम असा नम्र झाल्यामुळे परमेश्वराचा त्याच्यावरील कोप शमला. त्याचा परमेश्वराने पूर्ण नायनाट केला नाही. शिवाय यहूदात थोडा चांगुलपणाही शिल्लक होता.

¹³रहबामने यरुशलेममध्ये आपले सामर्थ्य वाढवले. तो राज्यावर आला तेव्हा एकूण चाळीस वर्षांचा होता. त्याने

यरुशलेममध्ये सतरा वर्षे राज्य केले. इझ्राएलच्या सर्व वंशांमधून परमेश्वराने यरुशलेमची निवड केली होती. आपले नाव राहावे म्हणून त्याने यरुशलेम निवडले होते. रहबामच्या आईचे नाव नामा; नामा अमोनीन नगरातली होती. ¹⁴रहबामने वाईट गोष्टी केल्या कारण परमेश्वराच्या आज्ञांचे पालन करण्याविषयी त्याने मनात निश्चय केला नव्हता.

¹⁵शमाया हा संदेष्टा आणि इद्रो हा द्रष्टा यांच्या इतिहासात रहबामने आपल्या कारकीर्दीत केलेल्या सर्व गोष्टींची सादंत हकीकत आहे. शमाया आणि इद्रो वंशाळींचा इतिहास लिहित. रहबाम आणि यराबाम या दोघांमध्ये नित्य लढाया होत. ¹⁶रहबामने मृत्यूनंतर आपल्या पूर्वजांबरोबर विश्रांती घेतली. दावीदनगरात त्याचे दफन झाले. त्याचा मुलगा अबीया गादीवर आला.

यहूदाचा राजा अबीया

13 इझ्राएलचा राजा यराबामच्या कारकीर्दीच्या अठराव्या वर्षी अबीया यहूदाचा राजा झाला. ²त्याने यरुशलेममध्ये तीन वर्षे राज्य केले. मीखाया ही अबीयाची आई. गिबा नगरातील उरीएलची ती मुलगी. अबीया आणि यराबाम यांच्यामध्ये लढाई जुंपली. ³अबीयाच्या सैन्यात 400,000 शूर योद्धे होते. अबीयाने लढाईत त्यांचे नेतृत्व केले. यराबामकडे 800,000 सैनिक होते. यराबाम अबीयाशी युद्ध करायला सज्ज झाला.

⁴एफ्राइमच्या डोंगराळ प्रदेशातील समाराइम पर्वतावर उभे राहून अबीया म्हणाला, "यराबाम आणि समस्त इझ्राएल लोकांनी, ऐका, ⁵दावीद आणि त्याची मुले यांनी इझ्राएलवर सर्वकाळ राज्य करावे असा इझ्राएलच्या परमेश्वर देवानेच त्यांना आधिकार दिला आहे हे ध्यानात घ्या. देवाने दावीदाशी तसा मिठाचा करारच केला आहे. * ⁶पण यराबामने त्याचा स्वामी जो राजा त्याच्याकडे पाठ फिरवली. यराबाम नबाटाचा मुलगा. नबाट हा दावीदाचा पुत्र शलमोनानेचा सेवकांपैकी एक. शलमोन दावीदाचा मुलगा. ⁷मग कुचकामी आणि वाईट माणसांशी यराबामशी दोस्ती झाली. यराबाम आणि ही वाईट माणसे शलमोनानेचा मुलगा रहबाम याच्या विरुद्ध होती. रहबाम तरुण आणि अनुभवी होता. त्याला यराबाम आणि त्याचे अश्व मित्र यांच्यावर वचक बसवता आला नाही. ⁸आता तुम्ही लोकांनी परमेश्वराचे राज्य म्हणजे दावीदाच्या मुलांची सत्ता असलेल्या राज्याचा पराभव करण्याचा निश्चय केला आहे. तुम्ही संख्येने वरचढ आहात आणि यराबामने तुमच्यासाठी देव म्हणून बनवलेली सोन्याची वासरे तुमच्याकडे आहेत. ⁹परमेश्वराचे याजक आणि लेवी यांना तुम्ही हाकलून

परमेश्वराने ... केला आहे एकत्र मीठ खाणे याचा अर्थ मैत्रीचा करार आजन्म पाळणे. परमेश्वराने दावीदाशी केलेला करार हा असा अतूट आहे असे इथे अबीयाला सांगायचे आहे.

लावले आहे. हे याजक अहरोनचे वंशज आहेत त्यांच्या जागी तुम्ही आपले याजक नेमले आहेत. अशा गोष्टी इतर देशातले लोक करतात. कोणीही उठून एक गोऱ्हा किंवा सात एडके आपण स्वतःवर संस्कार केला की तो जे खरे परमेश्वरच नव्हेत त्यांचा याजक बनतो.

¹⁰पण आमच्यासाठी परमेश्वर हाच आमचा देव आहे. आम्ही त्याच्याकडे पाठ फिरवलेली नाही. त्याचा त्याग केलेला नाही. परमेश्वराची सेवा करणारे याजक अहरोनचे वंशज आहेत. लेवी त्यांना परमेश्वराच्या सेवेत मदत करतात. ¹¹परमेश्वराला ते होमापणे वाहतात, तसेच दररोज सकाळ संध्याकाळ सुवासिक धूप जाळतात. मंदिरातील मुद्राम करवून घेतलेल्या मेजावर सर्पित भाकर मांडतात. रोज संध्याकाळी ते सोन्याच्या दीपवृक्षावरील दिवे लावतात. आम्ही आपल्या परमेश्वर देवाची काळजीपूर्वक सेवा करतो. पण तुम्ही परमेश्वराला सोडले आहे. ¹²खुद्द परमेश्वर आमच्या बाजूचा आहे. तोच आमचा शास्ता असून त्याचे याजक आमच्या बाजूला आहेत. तुम्ही जागे व्हावे व परमेश्वराकडे यावे म्हणून देवाचे याजक कर्णे वाजवत आहेत. इझ्राएल लोकांनी, आपल्या पूर्वजांचा परमेश्वर ह्याच्या विरुद्ध लढू नका, कारण त्यात तुम्हाला यश येणार नाही.”

¹³पण यराबामने सैन्याच्या एका तुकडीला अबीयाच्या सैन्यामार्गे दबा धरून राहायला सांगितले. त्यांनी अबीयाच्या सैन्याला पाठीमागून वेढा घातला. ¹⁴यहूदातील या सैन्याने जेव्हा आपल्या भोवताली पाहिले तेव्हा यराबामच्या सैन्याने आपल्याला मागून पुढून वेढल्याचे त्यांच्या लक्षात आले. तेव्हा यहूदा लोकांनी परमेश्वराचा धावा सुरु केला आणि याजकांनी कर्णे वाजवले. ¹⁵मग अबीयाच्या सैन्यातील लोकांनी आरोव्या ठोकल्या. त्याबरोबर देवाने यराबामच्या सैन्याचा पराभव केला. अबीयाच्या यहूदा सैन्याने यराबामच्या इझ्राएली सैन्याचा पाडाव केला. ¹⁶इझ्राएल लोकांनी यहूदासमोरून पळ काढला. देवाने यहूदांच्या हातून इझ्राएल लोकांचा पराभव केला. ¹⁷अबीयाने केलेल्या या दारुण पराभवात इझ्राएलचे 5,00,000 योद्धे मारले गेले. ¹⁸अशाप्रकारे त्यावेळी इझ्राएल लोक हरले आणि यहूदा जिंकले. आपल्या पूर्वजांच्या परमेश्वर देवावर विसंबून राहिल्यामुळेच यहूदा सैन्याने विजय मिळवला.

¹⁹अबीयाच्या सैन्याने यराबामच्या सैन्याचा पाठलाग केला. बेथेल, यशाना आणि एफ्रेन ही नगरे आणि त्यांच्या आसपासची खेडी एवढा प्रदेश यराबामकडून अबीयाच्या सैन्याने बळकावला.

²⁰अबीयाच्या हयातीत पुन्हा यराबाम डोके वर काढू शकला नाही. परमेश्वराने यराबामवर प्रहार केला आणि तो मेलाला. ²¹अबीयाचे सामर्थ्य मात्र वाढले. त्याने चौदा बायका केल्या. त्याला बावीस मुलगे आणि सोळा मुली झाल्या. ²²इदो या भविष्यवाद्याच्या नोंदवह्यांमध्ये अबीयाने केलेल्या इतर सर्व गोष्टी लिहून ठेवलेल्या आहेत.

14 अबीयाला पुढे आपल्या पूर्वजांसोबत चिरविशांती मिळाली. दावीदनगरात लोकांनी त्याचे दफन केले. त्याचा मुलगा आसा हा त्याच्यानंतर राज्य करू लागला. आसाच्या कारकिर्दीत लोकांना दहा वर्षे शांतता लाभली.

यहूदाचा राजा आसा

²आसाने परमेश्वर देवाच्या दृष्टीने न्याय्य आणि उचित असा कारभार केला. ³त्याने मूर्तिपूजेसाठी वापरात येणाऱ्या चमत्कारिक वेद्या काढून टाकल्या. उच्च स्थाने पाडली आणि पवित्र मानले जाणारे स्तंभ फोडून टाकले. आसाने अशेरा देवीचे खांबही उद्धस्त केले. ⁴त्याने यहूदी लोकांना परमेश्वर देवाला अनुसरायची आज्ञा केली. त्यांच्या पूर्वजाचा देव तोच. त्या परमेश्वराने घालून दिलेल्या आज्ञा आणि नियम पाळायला फर्मावले. ⁵यहूदाच्या सगळ्या नगरांमधली उच्च स्थाने आणि धूप जाळायच्या वेद्या आसाने काढून टाकल्या. आसाच्या कारकिर्दीत त्यामुळे राज्यात शांतता नांदत होती. ⁶या काळात आसाने यहूदात भक्कम तटबंदीची नगरे बांधली. परमेश्वराने शांतता दिल्यामुळे या काळात आसा युद्धमुक्त राहिला.

⁷आसा यहूदातील लोकांना म्हणाला, “ही नगरे बांधून त्याभोवती तटबंदी करू. त्यांना कोट, बुरुज, वेशी आणि अडसर करू. या प्रदेशात आपण राहात आहोत, तेव्हाच हे करू. परमेश्वर देवाला अनुसरल्यामुळे हा देश आपल्याला मिळाला आहे. त्याने आपल्याला स्वास्थ्यही दिले आहे.” तेव्हा त्यांनी ते बांधले व यश मिळविले.

⁸आसाच्या सैन्यात यहूदाच्या वंशातील 3,00,000 जण आणि बन्यामिन वंशातील 2,80,000 लोक होते. यहूदा लोकांकडे मोठ्या ढाली आणि भाले होते. बन्यामिनाकडे लहान ढाली होत्या. तसेच धनुष्य-बाण होते. हे सर्व पराक्रमी आणि बलवान लढवय्ये होते.

⁹पुढे जेरहने आसावर स्वारी केली. जेरह हा कूशी होता. त्याच्या कडे 1,000,000 सैनिक आणि 300 रथ होते. जेरह आपल्या सैन्याला घेऊन थेट मारेशा नगरापर्यंत आला. ¹⁰आसा त्याच्याशी सामना करायला निघाला. मारेशा जवळच्या सफाथ्याच्या खोऱ्यात त्याने आपले सैन्य उभे केले.

¹¹आसा आपल्या परमेश्वर देवाला हाक मारून म्हणाला, “परमेश्वरा, या बलाढ्य सेनेपुढे आम्हा दुर्बलांना तूच मदत करू शकतोस. तूच आमच्या मदतीला उभा राहा. आम्ही तुझ्यावर भरवसा ठेवून आहोत. तुझे नाव घेऊनच आम्ही या विशाल सेनेला तोंड देणार आहोत. परमेश्वर देवा, तुझ्यावर कोणी विजय मिळवू नये.” ¹²मग परमेश्वराने आसाच्या यहूदा सेनेकडून कूशी सैन्याचा पराभव करवला. कूशी सैन्याने पळ काढला. ¹³आसाच्या सैन्याने गारपर्यंत कूशीचा पाठलाग केला. त्यात कूशीची एवढी प्राणधानी

झाली की पुन्हा लढाईला उभे राहायचे बळ त्यांच्यात राहिले नाही. परमेश्वरापुढे आणि त्याच्या सैन्यापुढे ते पार धुळीस मिळाले. आसाच्या लोकांनी कूशीच्या मौल्यवान वस्तू लुटल्या. ¹⁴गराराच्या आसपासच्या सर्व गावांचा आसाच्या सैन्याने पराभव केला. तिथल्या लोकांनी परमेश्वराची धास्ती घेतली. या गावांमध्ये लुटण्यासारखे बरेच काही होते. ते आसाच्या सैन्याने घेतले. ¹⁵मॅदपाळांच्या वस्त्यांवर आसाच्या सैन्याने धाड घातली. तेथून त्यांनी बरीच मॅदरे आणि उंट घेतले आणि ते यरुशलेमला परतले.

आसाने केलेले बदल

15 ओबेदेचा मुलगा अजच्या याच्यात परमेश्वराच्या आत्म्याचा संचार झाला. ²अजच्या आसाच्या भेटीला गेला आणि म्हणाला, “आसा मी काय म्हणतो ते ऐक. यहुदा आणि बन्यामिन लोकहो, तुम्हीही ऐका. जर तुम्ही परमेश्वराबरोबर राहिलात तर तो तुमच्याबरोबर राहील. जर तुम्ही त्याचा शोध केलात तर तो तुम्हाला भेटेल. पण तुम्ही त्याला सोडलेत तर तो ही तुम्हाला सोडेल. ³इझ्राएलला दीर्घकाळ पर्यंत खरा देव असा नव्हता, तसेच शिकवायला याजक किंवा नियमशास्त्र नव्हते ⁴पण अडचणीत सापडल्यावर इझ्राएल लोक पुन्हा परमेश्वर देवाकडे वळले, तो इझ्राएलचा देव आहे. त्यांनी देवाचा शोध घेतला आणि त्यांना तो सापडला.

⁵त्या धकाधकीच्या काळात कोणीही सुरक्षितपणे प्रवास करू शकत नव्हता. सगळ्याच देशांमध्ये अराजकाची स्थिती होती. ⁶देश असात की नगरे सगळी एकमेकांविरुद्ध लढत होती. कारण परमेश्वराने सर्व प्रकारच्या संकटांनी त्यांना त्रस्त केले होते. ⁷पण आसा, तू व इझ्राएल लोकहो तुम्ही हतबल होऊ नका, धीर सोडू नका. यहुदांनो बन्यामिनांनो हिंमतीने वागा. तुमच्या सद्वर्तनाचे फळ तुम्हाला मिळेल.”

⁸आसाला या शब्दांनी आणि ओबेद या संदेष्याच्या संदेशाने धीर आला. त्याने यहुदा आणि बन्यामिनमधील अमंगल मूर्ती हटवल्या. एफ्राइमचा जो डोंगराळ प्रदेश त्याने ताब्यात घेतला होता त्या प्रदेशातल्या गावांमधल्या मूर्तीही काढून टाकल्या. मंदिराच्या प्रवेशद्वारातील परमेश्वराच्या वेदीची डागडुजी केली.

⁹मग त्याने यहुदा आणि बन्यामिनमधील सर्व लोक तसेच एफ्राइम, मनशशे व शिमोन वंशातील जे लोक इझ्राएल राष्ट्राने यहुदांत आले होते त्यांना एकत्र बोलावले. आसाचा देव परमेश्वर याची त्याला साथ आहे हे पाहून लोक मोठ्या संख्येने आले.

¹⁰आसाच्या कारकिर्दीच्या पंधराव्या वर्षाच्या तिसऱ्या महिन्यात आसा आणि हे सर्व लोक यरुशलेममध्ये एकत्र जमले. ¹¹त्यांनी 700 गुरे, 7,000 मॅदरे यांचे बली परमेश्वराला अर्पण केले. ही गुरे आणि लूट त्यांनी शत्रू कडून आणली होती. ¹²तिथे त्यांनी जिवाभावाने परमेश्वर

देवाची सेवा करण्याचा निर्धार व्यक्त केला. त्यांच्या पूर्वजांचाही देव हाच होता.

¹³जो परमेश्वर देवाची सेवा करणार नाही त्याला ठार करण्याचे ठरवले. मग अशी व्यक्ती लहान असो की मोठी, स्त्री असो की पुरुष ¹⁴आसा आणि हे सर्व लोक यांनी परमेश्वरापुढे शपथ वाहिली. त्यांनी मोठ्याने जयघोष केला. कर्णे आणि रणशिंगे या वाद्यांचा नाद केला. ¹⁵मनोभावे शपथ घेतल्यामुळे सर्व यहुदा लोकांना मनापासून आनंद झाला. एकचित्ताने ते परमेश्वराला शरण गेले. त्यांनी देवाचा शोध घेतला असता तो त्यांना सापडला होता. परमेश्वराने त्यांना चहूबाजूंनी स्वास्थ्य दिले.

¹⁶आसा राजाने आपली आई माका हिलाही राजमाता पदावरून दूर केले. कारण तिने अमंगळ अशा अशेरा देवीच्या स्तंभाची स्थापना केली होती. त्याने तो स्तंभ मोडून तोडून टाकला आणि किर्द्रोन खोऱ्यात जाळून टाकला. ¹⁷यहुदातील उच्च स्थाने त्याने काढून टाकली नाहीत तरी पण तो आमरण परमेश्वराशी एकनिष्ठ राहिला.

¹⁸मग त्याने व त्याच्या वडलांनी परमेश्वरासाठी करवून घेतलेल्या सोन्याचांदीच्या पवित्र वस्तू पुन्हा मंदिरात आणल्या. ¹⁹आसाच्या पस्तिस वर्षांच्या कारकीर्दीत मग पुन्हा युद्ध झाले नाही.

आसाची अखेरची वर्षे

16 आसाच्या राज्याच्या छतिसाव्या वर्षी बाशाने यहुदावर स्वारी केली. बाशा हा इझ्राएलचा राजा. रामा हे नगर निवडून त्याने त्याची मजबुती केली. यहुदाचा राजा आसा याच्याकडे कोणालाही येण्याजाण्याला प्रतिबंध व्हावा हा त्याचा त्यामागचा हेतू होता.

²तेव्हा आसाने परमेश्वराच्या मंदिरातील आणि राजमहालातील सोने आणि चांदी काढून घेतली. अरामचा राजा बेन-हदाद विमिष्काला राहात होता. आसाने त्याच्याकडे सोने, आणि चांदी पाठवून त्याला निरोप पाठवला,

³“आपण आपसात एक करार करू. आपल्या दोघांच्या वडीलांमध्येही तसा करार केलेला होता. मी माझ्याकडेचे सोने-रुपे तुझ्याकडे पाठवत आहे. इझ्राएलचा राजा बाशा याच्याबरोबरचा तुझा करार मोड म्हणजे तो माझ्याकडे पाठ फिरवेल आणि मला त्रस्त करणार नाही.”

⁴बेन-हदाद या गोष्टीशी सहमत झाला. त्याने इझ्राएली नगरांवर आपले सैन्याचे सरदार पाठवले. त्या सरदारांनी ईयोन, दान आबेल मईम या नगरांवर हल्ला केला. कोठारे असलेल्या नफत्रालीच्या नगरांवरही त्यांनी चढाई केली.

⁵या चढायांचे वृत्त बाशाच्या कानावर गेले. तेव्हा त्याने रामानगराच्या मजबुतीचे काम अर्धवट सोडून दिले. ⁶राजा आसाने मग सर्व यहुदांना बोलावले. या लोकांनी रामा नगर बांधण्यासाठी वापरलेले दगड, लाकूड ही सामग्री हस्तगत केली. त्यांनी ती गेबा आणि मिस्या या नगरांच्या

बांधकामासाठी वापरली. ⁷यावेळी हनानी नावाचा द्रष्टा यहुदाचा राजा आसा याच्याकडे आला व त्याला म्हणाला, "आसा तू मद्दीसाठी तुझ्या परमेश्वर देवावर भरवंसा न ठेवता अरामच्या राजावर अवलंबून राहिलास. तू परमेश्वराचे साहाय्य घ्यायला हवे होतेस. पण तू परमेश्वराचा धावा केला नाहीस म्हणून अरामचे सैन्य तुझ्या हातातून सुटून गेले आहे. ⁸कूशी आणि लुबी यांचे सैन्य तर केवढे बलाढ्य होते! त्यांच्याकडे कितीतरी रथ आणि स्वार होते. पण तेव्हा तू परमेश्वरवर भरवंसा ठेवलास आणि परमेश्वराने तुला विजय मिळवून दिला. ⁹अखिल पृथ्वीवर कोणाची आपल्यावर श्रद्धा आहे याचा शोध परमेश्वराची नजर सतत घेत असते व अशांना तो आपले पाठबळ देतो. पण आसा, तू मात्र मूर्खपणा केला आहेस. तेव्हा यापुढे तुला लढायांना तोंड द्यावे लागेल. ¹⁰हनानीच्या या बोलण्याचा आसाला राग आला व क्रोधाच्या भरात त्याने हनानीला तुरूंगात डांबले. कधी कधी आसा काही लोकांशी फार निर्दयतेने वागे." ¹¹यहुदा आणि इझ्राएल राजांचा इतिहास या पुस्तकात आसाच्या कारभाराचे सादंत वर्णन आहे. ¹²आपल्या राज्याच्या एकोणचाळीसाव्या वर्षी तो पायाच्या दुखण्याने बेजार झाला. त्याचा आजार खूप बळावला तरी त्याने दुखण्यात परमेश्वराचा धावा केला नाही. त्याने वैद्यांकरवी इलाज करून घेतला. ¹³आपल्या करकीर्तीच्या 41 व्या वर्षी तो वारला व आपल्या पूर्वजांबरोबर त्याने चिरविश्रांती घेतली. ¹⁴दावीदनगरात त्याने आधीच स्वतःसाठी करून घेतलेल्या कबरीत लोकांनी त्याचे दफन केले. विविध सुवासिक द्रव्ये आणि मसाले घातलेल्या बिछान्यावर लोकांनी त्याला ठेवले. त्याच्या सन्मानार्थ सुगंधी द्रव्ये जाळली. *

यहुदाचा राजा यहोशाफाट

17 आसाच्या जागी आता यहोशाफाट यहुदाचा राजा झाला. यहोशाफाट हा आसाचा मुलगा. इझ्राएलला तोंड देता यावे म्हणून यहोशाफाटने यहुदाचे बळ वाढवले. ²त्याने यहुदाच्या सर्व तटबंदीच्या नगरांमध्ये सैन्याच्या तुकड्या ठेवल्या. आसाने काबीज केलेल्या एफ्राइमच्या नगरांमध्ये तसेच यहुदामध्ये त्याने ठाणी बसवली. ³यहोशाफाटला परमेश्वराचा पाठिंबा होता कारण लहान वयातच त्याने आपले पूर्वज दावीद यांच्यासारखी सत्कृत्ये केली होती. ते बाल देवतेच्या भजनी लागला नाही. ⁴आपल्या पूर्वजांच्या देवालाच तो शरण गेला. परमेश्वराच्या आज्ञा त्याने पाळल्या. इतर इझ्राएल लोकांसारखा तो वागला नाही. ⁵परमेश्वराने यहोशाफाटला यहुदाचा खंबीर राजा केले. यहुदा लोकांनी यहोशाफाटसाठी नजरणे आणले

त्यामुळे त्याला धन तसेच मानसन्मान मिळाला. ⁶परमेश्वराच्या मार्गाने वाटचाल करण्यात यहोशाफाटचे मन रमले. यहुदा प्रांतातील उच्च स्थाने आणि अशेरा देवीचे खांब त्याने काढून टाकले.

⁷आपल्या राज्याच्या तिसऱ्या वर्षात त्याने सरदारांना नगरांमधून लोकांना शिकवण द्यायला पाठवले. बेन-हईक, ओबद्या, जख्या, नखनेल आणि मीखाया हे ते सरदार होत. ⁸त्यांच्याबरोबर शमाया, नथन्या, जबद्या, असायेल, शामीरामोथ, यहोनाथान, अदोनीया, तोबीया आणि तोब अदोनीया या लेवींही त्याने रवानगी केली. अलीशामा व यहोराम हे याजकही त्याने पाठवले. ⁹हे सरदार, लेवी आणि याजक या सर्वांनी लोकांना शिकवले. परमेश्वराच्या नियमशास्त्राचे पुस्तक त्यांनी बरोबर घेतले होते. यहुदातल्या गावोगावी जाऊन ते लोकांना शिकवत गेले. ¹⁰यहुदाच्या आसपासच्या देशांनी परमेश्वराची धास्ती घेतली होती. त्यामुळे त्यांनी यहोशाफाटवर स्वारी करून युद्धाला तोंड फोडले नाही. ¹¹काही पलिष्टे यहोशाफाटसाठी भेटी आणत. या राजाचे वर्चस्व ते जाणून असल्यामुळे रुपेही आणत. काही अरबी शेव्या-मॅब्द्या घेऊन येत. त्यांनी असे 7,700 मॅडे आणि 7,700 बोकड त्याला दिले.

¹²यहोशाफाटचे सामर्थ्य असे दिवसेंदिवस वाढत चालले. त्याने यहुदात किल्ले आणि कोठारे बांधली. ¹³या कोठारांच्या गावामध्ये त्याने भरपूर साठा केला. यरुशलैममध्ये यहोशाफाटने चांगली लढाऊ माणसेही ठेवली. ¹⁴आपापल्या घराण्यांप्रमाणे त्यांची गणती झालेली होती. ती पुढीलप्रमाणे: यहुदातील सरदार असे: अदना हा 3,00,000 सैनिकांचा सेनापती होता. ¹⁵यहोहानानच्या हाताखाली 280,000 सैनिक होते. ¹⁶जिस्त्रीचा मुलगा अमस्या हा त्या खालोखाल 2,00,000 जणांचा मुख्य होता. त्याने आपणहून परमेश्वराच्या सेवेला वाहून घेतले होते.

¹⁷बन्यामिनांच्या वंशातील सरदार असे: एल्यादाच्या अखत्यारीत 2,00,000 सैनिक धनुष्यबाण आणि ढाली वापरण्यात तरबेज होते. एल्यादा हा एक अतिशय शूर योद्धा होता. ¹⁸यहोजाबादकडे युद्धसज्ज असे 1,80,000 जण होते. ¹⁹ही सर्व फौज राजा यहोशाफाट याच्या सेवेत होती. या खेरीज यहुदाभरच्या नगरांमधील किल्ल्यांवर त्याने माणसे नेमली होती.

मीखायाचा राजा अहाबला इशारा

18 यहोशाफाटला भरपूर धनदौलत आणि मानसन्मान मिळाला. राजा अहाबच्या घराण्याशी सोयरीक जुळवून त्याने त्याच्याशी सलोखा केला. * ²त्यानंतर काही वर्षांनी यहोशाफाट शोमरोन येथे अहाबच्या

त्याच्या ... जाळली सुवासिक द्रव्ये जाळली असा अर्थ "होज शकतो, तसेच लोकांनी त्याचे दहन केले" असाही अर्थ निघू शकतो.

राजा अहाबच्या ... सलोखा केला यहोशाफाटचा मुलगा यहोराम याचे अहाबची मुलगी अथल्या हिच्याशी लग्न झाले. पाहा 2 इतिहास 21:6.

भेटीला गेला. त्याप्रसंगी यहोशाफाट आणि त्याच्याबरोबरचे लोक यांच्याप्रीत्यर्थ अहाबने बरीच गाईगुरे आणि शेव्यामंढ्या यांचे बळी दिले. अहाबने यहोशाफाटला रामोथ-गिलादावर चढाई करण्यास प्रवृत्त केले. ³अहाब त्याला म्हणाला, “रामोथगिलादावरील स्वारीत तूही माझ्याबरोबर सहभागी होशील का?” अहाब झग्राएलचा राजा होता आणि यहोशाफाट यहुदाचा. यहोशाफाट त्याला म्हणाला, “तू आणि मी काही वेगळे नाही. माझी माणसे ती तुझीच माणसे. आम्ही अवश्य लढाईत भाग घेऊ.” ⁴यहोशाफाट पुढे असेही म्हणाला, “पण त्याआधी परमेश्वराचा आदेशही घेऊ या.”

⁵तेव्हा राजा अहाबने सुमारे चारशे संदेष्ट्यांना बोलवून विचारले, “आम्ही रामोथ-गिलादावर स्वारी करावी की नाही?” तेव्हा ते संदेष्टे राजा अहाबला म्हणाले, “जरूर जा. कारण परमेश्वर रामोथ-गिलादाचा पराभव करील.”

⁶पण यहोशाफाट म्हणाला, “यांच्याखेरीज परमेश्वराचा संदेष्टा इथे कोणी आहे का? परमेश्वराला त्याच्या संदेष्ट्यामार्फतच आपण विचारायला हवे.”

⁷तेव्हा अहाब यहोशाफाटला म्हणाला, “इथे तसा एकजण आहे. त्याच्या मार्फत आपण परमेश्वराला विचारू शकतो. पण मला त्याच्याकडून कधीच अनुकूल संदेश मिळत नाही. नेहमी प्रतिकूल संदेशच तो मला देतो, त्यामुळे मला त्याचा द्वेष वाटतो. त्याचे नाव मीखाया. तो इम्लाचा मुलगा.” पण यहोशाफाट म्हणाला, “अहाब, तू असे म्हणू नयेस.”

⁸तेव्हा अहाबने आपल्या एका कारभाऱ्याला बोलवून “इम्लाचा मुलगा मीखाया याला लगेच घेऊन यायला सांगितले.”

⁹झग्राएलचा राजा अहाब आणि यहुदाचा राजा यहोशाफाट राजवस्त्रे परिधान करून शोमरोन नगराच्या वेशीजवळच्या खव्व्यात आपापल्या सिंहासनांवर विराजमान झाले होते. त्यांच्यासमोर ते चारशे संदेष्टे भविष्यकथन करत होते.

¹⁰कनानचा मुलगा सिदकीया याने लोखंडाची शिंगे करून आणली होती. तो म्हणाला, “परमेश्वर म्हणतो ‘अरामी लोकांना या शिंगांच्या सहाय्याने तुम्ही नेस्तनाबूत कराल.’”

¹¹इतर सर्व संदेष्ट्यांनीही तेच सांगितले. ते म्हणाले, “रामोथ-गिलाद वर चालून जा. तुम्ही विजयी व्हाल. परमेश्वर तुझ्या हातून म्हणजे राजाच्या हातून अराम्यांचा पराभव करील.”

¹²मीखायाला आणायला गेलेला निरोप्या त्याला म्हणाला, “मीखाया, ऐक सगळ्या संदेष्ट्यांचे म्हणणे एकच आहे. राजाची सरशी होईल असे ते म्हणतात. तेव्हा तूही तसेच म्हणावेस. तू ही चांगले उद्गार काढ.”

¹³पण मीखाया म्हणाला, “परमेश्वराची शपथ तो वदवेल तसेच मी बोलणार.”

¹⁴मीखाया मग अहाब राजाकडे आला. राजा त्याला म्हणाला, “मीखाया, आम्ही रामोथ-गिलादवर स्वारी करावी की नाही?” मीखाया म्हणाला, “खुशाल

चढाई करा. परमेश्वर तुमच्या हातून त्यांचा पराभव करवेल.”

¹⁵राजा अहाब मीखायाला म्हणाला, “परमेश्वराचे नाव उच्चारून सत्य तेच सांग असे मी कित्या तुला निश्चून सांगितले!”

¹⁶यावर मीखाया राजाला म्हणाला, “मेंढपाळाविना मेंढरे असावीत तसे मी झग्राएल लोकांना डोंगरांवर विखुरलेले पाहिले. परमेश्वर म्हणाला, ‘यांना कोणी शास्ता नाही. ही आपापल्या घरी सुखरूप जावोत.’”

¹⁷झग्राएलचा राजा अहाब यहोशाफाटला म्हणाला, “मीखाया मला कधीच परमेश्वराचा शुभसंदेश देत नाही. तो नेहमी प्रतिकूलच बोलतो असे मी तुला म्हणालोच होतो.”

¹⁸मीखाया म्हणाला, “परमेश्वराचा संदेश काय आहे तो एका परमेश्वराला मी आपल्या सिंहासनावर बसलेले पाहिले. स्वर्गातील सर्व सेना त्याच्या भोवताली उभी होती.

¹⁹परमेश्वर म्हणाला, ‘झग्राएलचा राजा अहाब याला रामोथ-गिलादावर हल्ला करायला कोण बरे युक्तीने प्रवृत्त करील? म्हणजे अहाबचा तिथच शेवट होईल.’ परमेश्वराभोवती उभ्या असलेल्या अनेक जणांनी अनेकविध गोष्टी सुचवल्या.

²⁰मग एक आत्मपुढे आला आणि परमेश्वरसमोर उभा राहून म्हणाला, ‘मी अहाबला फशी पाडतो.’ परमेश्वराने त्या आत्म्याला विचारले, ‘कसे बरे?’ ²¹तेव्हा तो म्हणाला, ‘अहाबच्या संदेष्ट्यांच्या तोंडून असत्य वदवणारा आत्मा असे मी रूप घेईन.’ तेव्हा परमेश्वर त्याला म्हणाला, ‘तू अहाबला मोहात पाडू शकशील. चल, जा आपल्या कामगिरीवर.’

²²‘अहाब, आता तूच पाहा. परमेश्वराने तुझ्या संदेष्ट्यांच्या तोंडी असत्य बोलणाऱ्या आत्म्याचा संचार केला आहे. तुझ्यावर अरिष्ट येणार असे परमेश्वराने बोलून दाखवले आहे.’

²³तेव्हात सिदकीयाने पुढे होऊन मीखायाच्या थोबाडीत मारले. सिदकीया हा कनानचा मुलगा. तो म्हणाला, “मीखाया, मला सोडून परमेश्वराचा आत्मा तुझ्याशी बोलायला गेला तो कोणत्या दिशेने?” ²⁴मीखाया म्हणाला, “सिदकीया, घराच्या अगदी आतल्या खोलीत तू लपायला पळ काढशील तेव्हा तुला ते कळेल.”

²⁵राजा अहाब म्हणाला, “मीखायाला नगराचा सुभेदार आमोन आणि राजपुत्र योवाश यांच्याकडे घेऊन जा

²⁶आमोन आणि योवाश यांना म्हणावे, ‘राजाचे म्हणणे असे: मीखायाला कैदेत टाका. मी युध्दावरून परतपर्यंत त्याला भाकर आणि पाणी याखेरीज काहीही खायला-प्यायला देऊ नका.’”

²⁷मीखाया म्हणाला, “अहाब तू लढाईनंतर सुखरूप परत आलास तर परमेश्वर माझ्यामार्फत बोललेला नाही असे खुशाल समज. लोकहो, माझे हे शब्द लक्षात ठेवा.”

रामोथ-गिलाद येथे अहाबचे मरण

²⁸इझ्राएलचा राजा अहाब आणि यहूदाचा राजा यहोशाफाट यांनी रामोथ-गिलादवर हल्ला चढवला.

²⁹राजा अहाब यहोशाफाटला म्हणाला, "युध्दात मी वेषांतर करतो. तू मात्र राजवस्त्रेच घाल." आणि त्याप्रमाणे राजा अहाबने वेषांतर केले आणि दोन्ही राजे लढाईला भिडले.

³⁰अरामच्या राजाने आपल्या रथांवरच्यासरदारांना आज्ञा केली होती की, "इझ्राएलचा राजा अहाब याच्यावरच फक्त हल्ला करा. बाकी लहान थोर कोणाशीही लढू नका." ³¹त्या सरदारांनी यहोशाफाटला पाहिले तेव्हा त्यांना वाटले, "हाच अहाब इझ्राएलचा राजा." म्हणून त्यांनी यहोशाफाटकडे मोहरा वळवला. पण यहोशाफाट मोठ्याने ओरडला आणि परमेश्वर त्याच्या मदतीला आला. त्याने त्या सरदारांना यहोशाफाटपासून दूर वळवले. ³²हा इझ्राएलचा राजा नाही असे सरदारांच्या लक्षात आले तेव्हा त्यांनी त्याचा पाठलाग सोडून दिला.

³³पण कोण्याएका सैनिकाने सहज म्हणून, लक्ष्य निश्चित न करता, धनुष्यातून एक बाण सोडला आणि तो नेमका चिलखताच्या संध्यातून अहाबच्या शरीरात रुतला. अहाब आपल्या सारथ्याला म्हणाला, "मागे वळ आणि मला युध्द भूमीतून बाहेर काढ. मी जखमी झालो आहे." ³⁴त्यादिवशी घनघोर युध्द झाले. अराम्यांकडे तोंड करून अहाब आपल्या रथात संध्याकाळपर्यंत टेकून बसला. संध्याकाळी त्याचे प्राणोत्क्रमण झाले.

19 यहूदाचा राजा यहोशाफाट यरुशलेममध्ये आपल्या घरी सुखरूप परतला. ²हानानीचा मुलगा येहू हा द्रष्टा होता. तो यहोशाफाटला सामोरा गेला. येहू यहोशाफाटला म्हणाला, "दुष्टांच्या मदतीला तू का गेलास? परमेश्वराचा द्वेष करणाऱ्यांबद्दल तुला आपुलकी का वाटावी? म्हणूनच परमेश्वराचा तुझ्यावर कोप झाला आहे. ³पण तू काही चांगल्या गोष्टीही केल्या आहेस. या देशातून तू अशेराचे खांब हटवलेस आणि परमेश्वराला अनुसरायचे तू मनःपूर्वक ठरवले आहेस."

यहोशाफाट न्यायाधीशांची नेमणूक करतो

⁴यहोशाफाट यरुशलेममध्ये राहात असे, त्याने पुन्हा एकदा बैर-शेब्यापासून एफ्राइमच्या डोंगराळ प्रदेशापर्यंत फिरून लोकांच्या भेटी घेतल्या. त्याने लोकांना पुन्हा एकदा त्यांच्या पूर्वजांचा देव परमेश्वर याच्याकडे वळवले. ⁵तसेच त्याने यहूदामध्ये आणि यहूदाच्या प्रत्येक तटबंदीच्या नगरांत न्यायाधीश नेमले. ⁶यहोशाफाटने या न्यायाधीशांना सांगितले, "तुम्ही जे करायचे ते विचारपूर्वक करा. कारण लोकांसाठी नव्हे तर परमेश्वरासाठी तुम्ही न्याय करत आहात. तुमच्या निर्णयाला त्याची साथ असेल. ⁷तुम्ही सर्वांनी परमेश्वराचे भय बाळगावे. तुम्ही जे काही कराल ते सांभाळून काळजीपूर्वक करा कारण आपला परमेश्वर देव न्यायी आहे. लोकांच्या बाबतीत तो पक्षपाती नाही."

आणि लाच घेऊन न्याय फिरवणे हे ही त्याच्या नीतीत बसत नाही."

⁸यानंतर यहोशाफाटने यरुशलेममध्ये काही परमेश्वराचे लेवी, याजक तसेच इझ्राएल घराण्यांतील वडीलधारी मंडळी यांना न्यायाधीश म्हणून नेमले. परमेश्वराच्या नियमांना अनुसरून त्यांनी यरुशलेममधल्या रहिवाश्यांच्या वादांचा निकाल लावायचा होता. ⁹यहोशाफाटने त्यांना आज्ञापूर्वक सांगितले की, "परमेश्वराचे भय धरून विश्वसनीय रितीने आणि मनःपूर्वक ही सेवा करा. ¹⁰वध, कायदा, नियम, आज्ञा, किंवा एखादा न्याय यासंबंधी तुमच्याकडे वाद येतील. हे वाद नगरात राहणाऱ्या तुमच्या बांधवांकडूनच उपस्थित केले जातील. अशा सर्व बाबतीत प्रत्येक वेळी लोकांना सांगा की त्यांनी परमेश्वरविरुद्ध पाप करू नये. हे तुम्ही निष्ठेने पार पाडले नाहीत तर तुमच्यावर आणि या तुमच्या भाऊबंधांवर परमेश्वराचा कोप ओढवेल. एवढे करा म्हणजे तुमच्या मनात अपराधभाव राहणार नाही. ¹¹अमच्या हा मुख्य याजक आहे. परमेश्वराच्या बाबतीतल्या सर्व गोष्टींमध्ये त्याचे वर्चस्व राहिले आणि इश्राएलचा मुलगा जबद्या, राजाच्या बाबतीतल्या सर्व गोष्टींविषयी मुखत्यार म्हणून नेमलेला आहे. जबद्या हा यहूदा वंशाचा अधिकारी आहे. लेवी हे लेखनिक कारभारी म्हणून तुमच्या दिमतीला आहेत. जे जे कराल ते धैर्याने करा. उचित तेच करणाऱ्यांना परमेश्वराची साथ असो."

यहोशाफाटवर युध्दाचा प्रसंग

20 यानंतर मवाबी, अम्मोनी आणि काही मजनीलोक युध्दाच्या हेतूने यहोशाफाटवर चालून आले. ²काही लोकांनी येऊन यहोशाफाटला खबर दिली की, "मृतसमुद्राच्या पलीकडून अराम देशाकडून मोठी सेना तुमच्यावर चाल करून येत आहे. ती हससोन-तामार!" (म्हणजेच एन-गेदी येथे येऊन ठेपली सुध्दा.) ³यहोशाफाट घाबरला आणि त्याने याबाबतीत परमेश्वराला काय करावे विचारायचे ठरवले. त्याने यहूदामध्ये सर्वांसाठी उपवासाची घोषणा केली. ⁴तेव्हा यहूदातून, यहूदाच्या सर्व नगरांमधून लोक यहूदाच्या साह्याच्या परमेश्वराकडे याचना करायला जमले.

⁵यहोशाफाट परमेश्वराच्या मंदिरात नवीन अंगणासमोर होता. यहूदा आणि यरुशलेमच्या लोकांमध्ये तो उभा राहिला. ⁶तो म्हणाला,

"आमच्या पूर्वजांच्या परमेश्वर देवा, स्वर्गातील परमेश्वर तूच आहेस. सर्व राष्ट्रांमधल्या सर्व राज्यांचा तूच शास्ता आहेस. सगळे सामर्थ्य आणि सत्ता तुझ्या ठायी आहे. कोणीही तुझ्याविरुद्ध जाऊ शकत नाही. ⁷तूच आमचा परमेश्वर आहेस या प्रदेशातील रहिवाश्यांना तू हाकलून लावलेस. तुझ्या या इझ्राएलदेखतच तू हे केलेस. तुझा मित्र अब्राहाम याच्या वंशजांना तू ही भूमी कायमची बहाल केलीस. ⁸अब्राहामाचे वंशज या प्रदेशात राहिले आणि तुझ्या

नावाखातर त्यांनी मंदिर बांधले. ⁹ते म्हणाले, 'तलवार, शासन, रोगराई किंवा दुष्काळ यांच्यारूपाने आमच्यावर अरिष्ट कोसळले असता आम्ही या मंदिरासमोर, आणि तुझ्यापुढे उभे राहू. या मंदिराला तुझे नाव दिले आहे. संकटाच्या वेळी आम्ही तुझा मोठ्याने धावा करू. आमची हाक ऐकून तू आम्हाला सोडव.'

¹⁰पण यावेळी अम्मोन, मबाब आणि सेडर पर्वत या भागातले हे लोक आहेत. इझ्राएल लोक मिसरहून आले तेव्हा इझ्राएल लोकांना तू त्यांच्या प्रदेशात प्रवेश करू दिला नाहीस. त्यामुळे इझ्राएल लोकांनी तिकडे पाठ फिरवली आणि त्यांचे उच्चाटन केले नाही. ¹¹पण तेव्हाच त्यांचा नायनत न केल्याचे हे काय फळ मिळाले पाहा, ते आम्हाला आमच्या प्रदेशातून हुसकावून लावायला निघाले आहेत. हा प्रदेश तू आम्हाला बहाल केला आहेस.

¹²'देवा, या लोकांना चांगले शासन कर. आमच्यावर चाल करून येणाऱ्या या भल्या धोरल्या सेनेला तोंड घ्यायचे सामर्थ्य आमच्यात नाही. आम्हाला काही सुचेनासे झाले आहे. म्हणून आम्ही मदीसाठी तुझ्याकडे आलो आहोत.'

¹³यहूदातील सर्व मंडळी आपल्या बायका आणि तान्ह्या मुलांसकट सर्व मुलाबाळांना घेऊन परमेश्वरासमोर उभी होती. ¹⁴तेव्हा यहजीएल याच्यात परमेश्वराच्या आत्म्याचा संचार झाला. यहजीएल हा जखऱ्याचा मुलगा. जखऱ्या बनायाचा मुलगा. बनाया यईएलचा मुलगा. आणि यईएल मत्न्याचा मुलगा. यहजीएल लेवी असून आसाफच्या वंशातला होता. या सभेत ¹⁵यहजीएल म्हणाला, "राजा यहोशाफाट, तसेच यहूदा आणि यरुशलेममधील रहिवाश्यांनो, मी काय म्हणतो ते ऐका. परमेश्वराचा संदेश असा आहे. 'एवढी मोठी सेना पाहून घाबरून जाऊ नका किंवा काळजी करू नका. हे युद्ध तुमचे नव्हे तर परमेश्वराचे युद्ध आहे. ¹⁶उद्या त्यांचा सामना करायला जा आणि लढा. ते सीसच्या खिंडीतून वर येत आहेत. दरीच्या टोकाला यरुएल वाळवंटाच्या दुसऱ्या बाजूला तुमची त्यांच्याशी गाठ पडेल.

¹⁷तुम्हाला या लढाईत लढावे असे लागणारच नाही. आपल्या जागी ठाम उभे राहा. परमेश्वराने तुमचे रक्षण केलेले तुम्हाला आढळून येईल. यहूदा आणि यरुशलेम लोक हो, भिऊ नका, चिंता करू नका. परमेश्वर तुमच्या बरोबर आहे. तेव्हा उद्या त्यांच्यावर चालून जा."

¹⁸यहोशाफाटने मस्तक भूमीपर्यंत लववले. यहूदा आणि यरुशलेममधील सर्व लोक यांनी परमेश्वरापुढे दंडवत घातले. त्या सर्वांनी परमेश्वराची आराधना केली. ¹⁹कहाथ आणि कोरह या घराण्यांतील लेवी इझ्राएलच्या परमेश्वर देवाची भजने म्हणण्यास उभे राहिले. उच्च स्वरात त्यांनी परमेश्वराची भजने म्हटली. ²⁰यहोशाफाटचे सैन्य भल्यासकाळी तकोवाच्या वाळवंटात गेले. ते निघत असताना यहोशाफाट समोर उभा राहून त्यांना म्हणाला,

"यहूदा आणि यरुशलेम नगरांमधील लोकहो, ऐका. आपल्या परमेश्वर देवावर श्रद्धा ठेवा आणि खंबीरपणे उभे राहा. परमेश्वराच्या संदेशांवर विश्वास ठेवा. जय तुमचाच आहे."

²¹यहोशाफाटने लोकांना प्रोत्साहन दिले व सुचना दिल्या. परमेश्वराचे स्तवन करणारी माणसे त्याने निवडली. परमेश्वर पवित्र आणि कल्याणकारी आहे म्हणून त्याचे स्तवन करण्यासाठी त्याने या गायकांना नेमले. त्यांनी सैन्यासमोर उभे राहून स्तुतिगीते म्हटली. ते म्हणाले, "परमेश्वराचे स्तवन करा कारण त्याची प्रीति सर्वकाळ आहे." ²²लोकांनी देवाची स्तुतिगीते म्हणण्यास सुरुवात केल्याबरोबर परमेश्वराने चाल करून आलेल्या अम्मोनी, मबाबी आणि सेडर पर्वतांतील लोकांशी गनिमी काव्याने लढणारी फौज मोठ्याच्या जागी बसवली. ²³अम्मोनी आणि मबाबी लोक सेडर पर्वतातल्या लोकांशी लढू लागले. अम्मोन्यांनी आणि मबाब्यांनी त्यांचा पुरता संहार केला. सेडरातल्या लोकांचा बीमोड केल्यानंतर त्यांनी एकमेकांचा नाश केला.

²⁴यहूदा लोक वाळवंटातील टेहळणीच्या बुरुजापाशी आले. शत्रूचे विशाल सैन्य कुठे दिसते का हे ते पाहू लागले पण त्यांना फक्त जमिनीवर विखुरलेले मृतदेह तेवढे दिसले. कोणीही जिवंत राहिला नव्हता. ²⁵यहोशाफाट आणि त्याचे सैन्य लुटीसाठी मृतदेहांपाशी आले. त्यात त्यांना खूप गुरेढोरे, धन, कपडेलत्ता आणि मौल्यवान वस्तू मिळाल्या. त्या त्यांनी स्वतःला घेतल्या. लूट एवढी होती की ती यहोशाफाट आणि त्याचे लोक यांना नेता येईना. ती प्रतांमधून काढून न्यायला त्यांना तीन दिवस लागले.

²⁶चौथ्या दिवशी यहोशाफाट आणि त्याचे सैन्य बराखच्या खोऱ्यात जमले. याठिकाणी त्यांनी परमेश्वरला, धन्यवाद दिले. म्हणून आजही या खोऱ्याचे नाव "आशीर्वादाचे खोरे" असे आहे.

²⁷मग यहोशाफाटने समस्त यहूदा आणि यरुशलेम लोकांना यरुशलेम येथे माघारे नेले. परमेश्वराने त्यांच्या शत्रूचा पाडाव केल्यामुळे त्यांच्यात आनंदीआनंद पसरला होता. ²⁸यरुशलेमला येऊन ते सतारी, वीणा व कर्ण घेऊन परमेश्वराच्या मंदिरात गेले. ²⁹परमेश्वराने इझ्राएलच्या शत्रु सैन्याशी लढा दिला हे ऐकून सर्व देशांमधल्या सर्व राज्यांमध्ये परमेश्वराविषयी धाक निर्माण झाला. ³⁰त्यामुळे यहोशाफाटच्या राज्यात शांतता नांदली. देवाने यहोशाफाटला सर्व बाजूंनी स्वास्थ्य दिले.

यहोशाफाटच्या कारकीर्दीचा अस्त

³¹यहोशाफाटने यहूदा देशावर राज्य केले. राज्यावर आला तेव्हा तो पस्तीस वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेमवर पंचवीस वर्षे राज्य केले. यहोशाफाटच्या आईचे नाव अजूबा ही शिल्हीची मुलगी. ³²आपले वडील आसा यांच्याप्रमाणेच

यहोशाफाट योग्य मार्गाने वागला. तो मार्ग त्याने सोडला नाही. परमेश्वराच्या दृष्टीने भले तेच यहोशाफाटने केले. ³³पण उच्चस्थाने काढण्यात आली नव्हती. लोकांनीही आपले मन आपल्या पूर्वजांच्या परमेश्वराकडे वळवले नव्हते.

³⁴हानीचा पुत्र येहू याच्या बखरीमध्ये यहोशाफाटच्या बाकीच्या कृत्यांची साक्षत नोंद आहे. 'इझ्राएलच्या राजांचा इतिहास' या ग्रंथातही या गोष्टींचा समावेश करून त्यांची नोंद केली आहे. ³⁵इझ्राएलचा राजा अहज्या याच्याशी पुढे यहूदाचा राजा यहोशाफाट याने करार केला. यहोशाफाट ने हे वाईट केले.

³⁶तार्शीश नगराला जायच्या गलबतांबद्दल हा करार होता. एसयोन-गेबर येथे त्यांनी या गलबतांची बांधणी केली. ³⁷पुढे अलियेजर ने यहोशाफाटविरुद्ध भविष्य सांगितले. मारेशा नगरातला दोदावाहू याचा अलियेजर हा मुलगा. तो म्हणाला, "यहोशाफाट, तू अहज्याशी हातमिळवणी केलीस म्हणून परमेश्वर तुझ्या कामांचा विव्धंस करील." आणि जहाजे फुटली. त्यामुळे यहोशाफाट आणि अहज्या यांना ती तार्शीशला पाठवता आली नाहीत.

21 पुढे यहोशाफाट वारला. त्याचे त्याच्या पूर्वजांजवळ दफन केले. दावीद नगरात त्याला पुरले. यहोशाफाटच्या जागी त्याचा मुलगा यहोराम गादीवर बसला. ²अजण्या, यहीएल, जखण्या, अजण्या, मीखाएल व शफट्या हे यहोरामचे भाऊ, व यहोशाफाटचे मुलगे. यहोशाफाट हा यहूदाचा राजा होता. ³यहोशाफाटने आपल्या मुलांना यहूदातील तटबंदीच्या नगराखेरीज सोन्या-रुप्याच्या आणि अन्य किंमती वस्तू भेटीदाखल दिल्या. यहोराम मात्र ज्येष्ठ पुत्र असल्यामुळे त्याला त्याने राज्य दिले.

यहूदाचा राजा यहोराम

⁴यहोराम आपल्या वडीलांच्या जागी गादीवर आला आणि सत्ताधीश बनला. त्याने आपल्या सर्व भावांचा तसेच इझ्राएलमधील काही वडीलधाऱ्यांचा तलवारीने वध केला. ⁵वयाच्या बत्तिसाव्या वर्षी सत्तेवर येऊन यहोरामने यरुशलेममध्ये आठ वर्षे राज्य केले. ⁶अहाबच्या घराण्याप्रमाणे, इझ्राएलच्या राजांच्या राहणीला अनुसरूनच याचे वागणे होते. कारण अहाबाच्या मुलीशी यहोरामने लग्न केले होते. परमेश्वराच्या दृष्टीने वाईट अशा गोष्टी त्याने केल्या. ⁷पण परमेश्वराने दावीदाला वचन दिलेले असल्यामुळे परमेश्वर दावीदाच्या घराण्याचे उच्चाटन करू शकत नव्हता. दावीदाच्या वंशाचा दिवा सतत तेवत राहिल असा परमेश्वराने दावीदाशी करार केला होता.

⁸यहोरामच्या कारकीर्दीत अदोमने यहूदाच्या सत्तेविरुद्ध बंड पुकारले. अदोमच्या लोकांनी स्वतः आपला राजा निवडला. ⁹तेव्हा आपले सर्व सेनापती आणि रथ यांच्यासह यहोराम अदोमवर चाल करून गेला. अदोमी सैन्याने

त्यांना वेढा घातला. पण यहोरामने रात्रीची वेळ साधून त्यांच्यावर प्रतिहल्ला केला. ¹⁰तेव्हा पासून आजतागायत अदोमची यहूदाशी बंडखोरी चालू राहिली आहे. लिब्ना नगरातील लोकांनीही यहोरामची सत्ता झुगारली. यहोरामने आपल्या पूर्वजांचा देव परमेश्वर याचा त्याग केल्यामुळे असे झाले. ¹¹यहोरामने यहूदातील पहाडांवर प्रार्थनेसाठी उच्चस्थाने बांधली. असे करण्याने, परमेश्वराला लोकांनी जसे वागावे असे वाटत होते त्यात खंड पडला. यहोरामने यहूदा लोकांना परमेश्वरापासून दूर नेले.

¹²एलिया या संखेच्याकडून यहोरामला असा संदेश आला: "परमेश्वर देवाने असे सांगितले आहे. तुझे पूर्वज दावीद यांचा हा परमेश्वर आहे, परमेश्वर म्हणतो, 'यहोराम, तुझे आचरण आपले वडील यहोशाफाट यांच्या सारखे नाही. यहूदाचा राजा आसा याच्यासारखे तुझे वर्तन नाही. ¹³उलट तू इझ्राएलच्या राजांचा किता गिरवला आहेस. यहूदा आणि यरुशलेममधील लोकांना तू परमेश्वराच्या इच्छेविरुद्ध वागायला लावले आहेस. अहाब आणि त्याचे घराणे यांनी हेच केले. ते परमेश्वराशी एकनिष्ठ राहिले नाहीत. तू स्वतःच्या भावांची हत्या केलीस. ते तुझ्यापेक्षा वर्तणुकीने चांगले होते. ¹⁴तेव्हा परमेश्वर आता तुझ्या लोकांना जबर शासन करणार आहे. तुझी मुले, बायका, मालमत्ता यांना परमेश्वर शिक्षा करणार आहे. ¹⁵तुला आतड्यांचा भयंकर आजार होईल आणि तो दिवसे दिवस बळावेल. त्यात तुझी आतडी बाहेर पडतील.'"

¹⁶कूशी लोकांच्या शेजारचे अरब आणि पलिष्टी लोक यांना परमेश्वराने यहोरामविरुद्ध भडकावले. ¹⁷या लोकांनी यहूदावर स्वारी केली आणि त्यांनी राजाच्या महालातली सगळी घनदौलत लुटून नेली. यहोरामच्या बायकामुलांनाही त्यांनी पळवले. फक्त यहोआहाज हा सगळ्यात धाकटा मुलगा तेवढा बचावला.

¹⁸या सगळ्या घडामोडींनंतर परमेश्वराने यहोरामला आतड्यांच्या असाध्य अशा रोगाने आजारी केले. ¹⁹त्या आजाराने दोन वर्षांनी त्याची आतडी बाहेर आली. असह्य वेदना होऊन तो मरण पावला. लोकांनी त्याच्या वडलांच्या सन्मानार्थ जसा मोठा अग्नीपेटवला होता तसा यहोरामच्या सन्मानार्थ पेटवला नाही. ²⁰यहोराम सत्तेवर आला तेव्हा बत्तिस वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये आठ वर्षे राज्य केले. त्याच्या मृत्यूचे कोणालाही दुःख झाले नाही. लोकांनी दावीद-नगरातच त्याचे दफन केले, पण राजासाठी असलेल्या कबरीत नव्हे.

यहूदाचा राजा अहज्या

22 यहोरामच्या जागी यरुशलेमच्या लोकांनी यहोरामचा सर्वात धाकटा मुलगा अहज्या याला राजा केले. यहोरामच्या छावणीवर हल्ला करायला आलेल्या अरबांबरोबर जे लोक आले होते त्यांनी

यहोरामच्या इतर सर्व थोरल्या मुलांना मारून टाकल्यामुळे यहुदात अहज्या राज्य करू लागला. ²त्यावेळी तो बावीस वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेमवर एक वर्ष राज्य केले. त्याच्या आईचे नाव अथल्या. तिच्या वडलांचे नाव अम्री. ³अहज्याची वागणूकही अहाबच्या घराण्याप्रमाणेच होती. कारण अहज्याच्या आईने त्याला दुराचरण करण्यास प्रवृत्त केले. ⁴अहाबच्या कुटुंबियांनी केले तसेच, परमेश्वराला मान्य नसलेले पापाचरण अहज्याने केले. अहज्याच्या वडलांच्या मृत्यूनंतर अहाबच्या घराण्याने त्याला सल्ला द्यायला सुरूवात केली. त्याचे हे सल्ले अहज्याच्या भल्याचे नव्हते. बदसल्ल्यामुळेच त्याचा मृत्यू ओढवला. ⁵अहाब कुटुंबाच्या मसलतीनुसार अहज्या राजा योरामच्या बरोबर अरामचा राजा हजाएल याच्याशी लढण्यास रामोथ-गिलाद येथे गेला. योराम हा इझ्राएलचा राजा अहाब याचा मुलगा. योराम या लढाईत अराम्यांकडून जयबंदी झाला. ⁶तेव्हा तो दुखण्याला उतार पडावा यासाठी इज्रेल येथे परतला. रामोथ येथे अरामचा राजा हजाएल याच्याशी लढताना तो घायाळ झाला होता. योरामला भेटायला म्हणून अहज्या इज्रेल येथे गेला. यहुदाचा राजा यहोराम याचा अहज्या हा मुलगा. योरामच्या वडलांचे नाव अहाब. दुखापतीमुळे तो इज्रेला आला होता.

⁷अहज्या (किंवा यहोआहाज) योरामला भेटायला आलेला असतांना परमेश्वराने अहज्याला मृत्युमुखी धाडले. त्याचे असे झाले की आल्याबरोबर अहज्या योरामबरोबर निमशीचा मुलगा येहू याला भेटायला गेला. अहाबच्या घराण्याच्या नाशासाठी परमेश्वराने येहूची योजना केली होती. ⁸अहाबच्या घराण्याला शासन करीत असता येहूला यहुदाचे सरदार आणि अहज्याच्या सेवेत असलेले अहज्याचे आप्त आढळले. त्या सरदारांना आणि आमांना येहूने ठार केले. ⁹यानंतर येहूने अहज्याचा शोध घेतला. येहूच्या माणसांनी त्याला तो शोमरोनमध्ये लपायच्या प्रयत्नात असताना पकडले. अहज्याला त्यांनी येहूसमोर हजर केले. नंतर त्यांनी त्याला ठार केले आणि त्यांनी त्याचे दफन केले. ते म्हणाले, "अहज्या हा यहोशाफाटचा वारस. यहोशाफाट जिवाभावाने परमेश्वराला शरण गेला होता." यहुदाचे राज्य सांभाळण्याइतके अहज्याचे घराणे समर्थ राहिले नव्हते.

राणी अथल्या

¹⁰अथल्या ही अहज्याची आई. तिने आपला मुलगा मरण पावला आहे हे पाहिल्यावर यहुदाच्या सर्व राजवशाचा संहार केला. ¹¹पण यहोशबाथ हिने अहज्याचा मुलगा योवाश याला लपवले. योवाश आणि त्याची दाई यांना तिने आतल्या शयनगृहात ठेवले. यहोशबाथ ही राजा यहोरामची मुलगी आणि यहोयादा या याजकाची पत्नी. अहज्या तिचा भाऊ यहोशबाथने योवाशला लपवल्यामुळे अथल्या त्याला मारू शकली नाही. ¹²परमेश्वराच्या

मंदिरात त्याला याजकांच्या सहवासात सहा वर्षे लपवून ठेवले होते. या काळात अथल्याने राणी म्हणून अंमल चालवला.

संदेष्ट यहोयादा आणि राजा योवाश

23 यहोयादाने सहा वर्षांनंतर आपले सामर्थ्य दाखवले. त्याने यरोहामचा मुलगा अजज्या यहोहानानचा मुलगा इश्माएल, ओबेदचा मुलगा अजज्या, अदायाचा मुलगा मासेया आणि जिक्कीचा मुलगा अलीशाफाट या मुख्य अधिकाऱ्यांशी करार केला. ²त्यांनी यहुदाभर फिरून यहुदात विखुरलेल्या लेवींना आणि इझ्राएलच्या कुलप्रमुखांना एकत्र आणले. मग ते सर्व यरुशलेम येथे गेले. ³तेथे देवाच्या मंदिरात सर्व समुदायाने राजाशी करार केला.

यहोयादा या लोकांना म्हणाला, "परमेश्वर दावीदाच्या संततीविषयी जे बोलला आहे त्याला अनुसरून राजाचा मुलगा गादीवर येईल. ⁴आता तुम्ही करायचे ते असे: तुमच्यापैकी जे एक तृतीयांश याजक आणि लेवी शब्बाथच्या दिवशी कामाला येतात त्यांनी मंदिरावर पहारा करावा. ⁵एकतृतीयांश लोकांनी राजमहालावर पहारा करावा, आणि उरलेल्या एकतृतीयांश लोकांनी वेशीपाशी असावे. यांच्याखेरीज बाकी सर्व लोकांनी परमेश्वराच्या मंदिराच्या आवारात राहावे. ⁶कोणालाही परमेश्वराच्या मंदिरात येऊ देऊ नये. सेवा करणारे याजक आणि लेवी यांनाच काय ते परमेश्वराच्या मंदिराच्या आत येता येईल कारण ते शुचिभूत असतात. पण इतरांनी परमेश्वराने नेमून दिलेली आपापली कामे करायची आहेत. ⁷लेवींनी राजाच्या निकट राहायचे. प्रत्येकाजवळ आपली तलवार सज्ज असावी. कोणी मंदिरात घुसायचा प्रयत्न केल्यास त्याला ठार करावे. सर्वांनी राजाची सावलीसारखी सोबत करावी."

⁸लेवी आणि यहुदा या सर्व लोकांनी यहोयादा या याजकाने ज्या आज्ञा केल्या त्या सर्वांचे पालन केले. यहोयादाने याजकांपैकी कोणाचीही गय केली नाही. त्यामुळे शब्बाथच्या दिवशी आळीपाळीने आत येणाऱ्या व कामावरून बाहेर जाणाऱ्या सर्वांची व्यवस्था केली. ⁹दावीद राजाचे भाले, छोट्या ढाली आणि मोठ्या ढाली ही शस्त्रे देवाच्या मंदिरामध्ये ठेवलेली होती. यहोयादा याजकाने शंभर सैनिकांच्या तुकड्यांच्या प्रमुखांना त्या दिला. ¹⁰आणि त्यांनी कुठे, कसे उभे राहायचे ते सांगितले. प्रत्येकाजवळ आपापले शस्त्र होते. मंदिराच्या थेट उजव्या कोपऱ्यापासून डाव्या बाजूपर्यंत ही शस्त्रधारी माणसे उभी राहिली. वेदी, मंदिर आणि राजा यांच्याजवळ ती उभी होतीच. ¹¹मग त्यांनी राजपुत्राला बाहेर आणले आणि त्याच्या मस्तकावर मुगुट चढवला. त्याच्या हाती आज्ञापट दिला. योवाशला त्यांनी राजा केले. यहोयादा आणि त्याची मुले यांनी त्याला

अभिषेक केला. "राजा चिरायु होवो" असे ते सर्वजण म्हणाले.

¹²मंदिराकडे लगबगीने जाणाऱ्या लोकांचा गलका आणि राजाचा जयजयकार अथल्याने ऐकला. तेव्हा ती मंदिरात लोकांकडे आली. ¹³पाहते तो तिला राजा दिसला. प्रवेशद्वाराशी तो राजस्तंभाजवळ उभा होता. कर्णे वाजवणारे कारभारी आणि लोक राजा जवळ उभे होते. देशभरचे लोक कर्णे वाजवून आनंद व्यक्त करत होते. गाणारे वाद्ये वाजवत होते आणि त्यांनी म्हटलेल्या स्तवनगीतापाठोपाठ लोक म्हणत होते. तेव्हा आपली तीव्र नापसंती दाखवण्यासाठी अथल्याने आपले कपडे फाडले आणि "फितुरी, फितुरी" असे ती ओरडली.

¹⁴याजक यहोयादा याने सेनापतींना पुढे आणले. त्यांना तो म्हणाला, "तिला सैन्याच्या रांगांमधून बाहेर काढा. तिच्या मागे जो जाईल त्याला तलवारीने मारून टाका." मग याजकाने सैन्याला आज्ञा दिली, "परमेश्वराच्या मंदिरात अथल्याचा वध करू नका." ¹⁵राजमहालाच्या घोडवेशीजवळ अथल्या पोचताच सैनिकांनी तिला पकडले आणि त्याठिकाणी तिला जिवे मारले.

¹⁶यहोयादाने मग सर्व लोक आणि राजा यांच्याबरोबर एक करार केला. आपण सर्व परमेश्वराचे लोक आहोत असा तो करार होता. ¹⁷मग सर्वजण बआल देवतेच्या मंदिरात गेले आणि त्या मूर्तीची त्यांनी नासधूस केली. तिथल्या इतर मूर्ती आणि वेदीदेखील मोडून तोडून टाकल्या. बआलच्या वेदीपुढेच त्यांनी बआलचा याजक मत्तान याला ठार केले. ¹⁸यहोयादाने मग परमेश्वराच्या मंदिरातील याजकांची नेमणूक केली. हे याजक लेवी होते आणि दावीदाने त्यांना मंदिराचे मुखत्यारपद दिले होते. मोशेच्या नियमशास्त्राप्रमाणे परमेश्वराला होमबली अर्पण करणे, हे त्यांचे काम होते. दावीदाच्या आज्ञेनुसार आनंदाने गायन करत त्यांनी होमबली अर्पण केले. ¹⁹सर्वांथाने शुध्द-शुचिर्भूत होऊनच मंदिरात यावे, तसे नसणाऱ्यांना अडवले जावे म्हणून यहोयादाने परमेश्वराच्या मंदिराच्या प्रवेशद्वाराशीच द्वारपाल नेमले.

²⁰सर्व सैन्याधिकारी, लोकनायक, सरदार आणि सर्व प्रजा यांना यहोयादाने आपल्याबरोबर घेतले. मग त्याने राजाला परमेश्वराच्या मंदिराबाहेर काढले. तिथून वरच्या वेशीतून ते राजमहालात पोचले. तेथे त्यांनी राजाला सिंहासनावर बसवले. ²¹अथल्याचा तलवारीने वध झाला त्या नंतर यहूदा लोकांमध्ये आनंदी आनंद पसरला आणि यरुशलेम नगर शांत झाले.

योवाशकडून मंदिराची पुनर्बांधणी

24 योवाश राजा झाला तेव्हा सात वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये चाळीस वर्षे राज्य केले. त्याच्या आईचे नाव सिब्बा. ही वैर-शेबा नगरातली होती. ²यहोयादा हयात असेपर्यंत योवाशची वागणूक

परमेश्वराच्या दृष्टीने उचित अशी होती. ³यहोयादाने योवाशला दोन बायका करून दिल्या. त्याला मुले बाळे झाली.

⁴पुढे योवाशने परमेश्वराच्या मंदिराची पुन्हा उभारणी करण्याचे ठरवले. ⁵तेव्हा त्याने याजक आणि लेवी यांना बोलवून घेतले आणि त्यांना तो म्हणाला, "यहूदामधील सर्व गावांमध्ये जा आणि इझ्राएल लोकांकडून वार्षिक कर गोळा करा. त्या पैशातून देवाच्या मंदिराच्या दुरुस्तीचे काम हाती घ्या. या कामाला विलंब लावू नका." पण लेवींनी याबाबतीत तप्तता दाखवली नाही.

⁶तेव्हा राजा योवाशने मुख्य याजक यहोयादा याला बोलवून घेतले आणि विचारले की, "लेवींना तू यहूदा आणि यरुशलेममधून कर गोळा करायला का लावले नाहीस? परमेश्वराचा सेवक मोशे आणि इझ्राएली लोक यांनी हा कर पवित्र सभामंडपासाठी म्हणून वापरलेला आहे."

⁷पूर्वी अथल्याच्या मुलांनी देवाच्या मंदिरात घुसून तिथल्या पवित्र वस्तू बाल दैवतांच्या पूजेसाठी वापरल्या होत्या. अथल्या ही एक दुष्ट बाई होती.

⁸राजा योवाशच्या आज्ञेवरून एक पेटी तयार करून ती परमेश्वराच्या मंदिराच्या प्रवेशद्वाराशी ठेवण्यात आली. ⁹लेवींनी मग यहूदा यरुशलेममध्ये दवंडी पिटली. परमेश्वरासाठी बसवलेला कर भरायला त्यांनी लोकांना सांगितले. इझ्राएल लोक वाळवंटात असताना परमेश्वराचा सेवक मोशे याने तो इझ्राएल लोकांवर बसवला होता. ¹⁰तेव्हा अधिकाऱ्यांनी आणि लोकांनी मोठ्या आनंदाने कर आणून पेटीत जमा केला. पेटी भरेपर्यंत ते पैसे देत गेले.

¹¹लेवी पेटी भरली की राजाच्या कारभाऱ्यांकडे जमा करत. पैशाने भरलेली ती पेटी पाहून राजाचे सचिव आणि मुख्य याजकाचा कारभारी येऊन त्यातले पैसे काढून घेत. पेटी पुन्हा पहिल्या जागी नेऊन ठेवली जाई. असे अनेकदा होऊन मुबलक पैसा जमा झाला. ¹²राजा योवाश आणि यहोयादा यांनी मग ही रक्कम परमेश्वराच्या मंदिराचे काम करणाऱ्यांच्या हवाली केली. या लोकांनी परमेश्वराच्या मंदिराच्या जीर्णोद्धारसाठी कसबी सुतार, कोरीव काम करणारे, लोखंड पितळ या धातूंमध्ये काम करणारे कारागीर यांना मजुरीवर कामाला घेतले.

¹³या कामावर देखरेख करणारे लोक अतिशय विश्वासू होते. परमेश्वराच्या मंदिराच्या जीर्णोद्धाराचे काम पूर्ण झाले. देवाचे मंदिर पुन्हा पूर्वीसारखेच नीटनेटके आणि पहिल्यापेक्षा भक्कम झाले. ¹⁴कारागिरांचे काम आटोपल्यावर उरलेली रक्कम त्यांनी योवाश आणि यहोयादा यांना आणून दिली. त्या पैशातून परमेश्वराच्या मंदिरातील सेवेची उपकरणे आणि होमबलीसाठी वापरायची पात्रे बनविण्यात आली. त्यांनी याशिवाय सोन्यारुप्याचे कटोरे व इतर पात्रे केली. या परमेश्वराच्या

मंदिरात यहोयादाचे आयुष्य असे तोवर याजक दररोज होमबली अर्पण करत असत.

¹⁵पुढे यहोयादा वयोवृद्ध झाला. तो दीर्घायुषी होऊन वारला. मृत्युसमयी त्याचे वय 130 वर्षे इतके होते. ¹⁶दावीदनगरात इतर राजांच्या कबरी शेजारीच त्याचे लोकांनी दफन केले. देवासाठी आणि त्याच्या मंदिरासाठी त्याने झग्राएलमध्ये बऱ्याच चांगल्या गोष्टी आपल्या हयातीत केल्या म्हणून लोकांनी त्याचे या ठिकाणी दफन केले.

¹⁷यहोयादा मरण पावल्यावर यहुदाच्या सरदारानी राजा योवाशला येऊन मुजर केला. राजाने त्यांचे ऐकून घेतले. ¹⁸पुढे राजा आणि हे सरदार यांनी परमेश्वर देवाच्या मंदिराचा त्याग केला. त्यांचे पूर्वज या परमेश्वर देवाला शरण गेले होते पण यांनी अशेरा देवीचे खांब आणि इतर मूर्ती यांची पूजा सुरु केली. राजा आणि सरदार यांच्या या अपराधामुळे यहुदा आणि यरुशलेमच्या लोकांवर देवाचा कोप झाला. ¹⁹लोकांना परत आपल्याकडे वळवायला परमेश्वराने त्यांच्याकडे संदेष्ट्यांना पाठवले. संदेष्ट्यांनी लोकांना परमेश्वराच्या क्रोधाची पूर्वकल्पना दिली पण लोक ऐकेनात.

²⁰तेव्हा जखऱ्यामध्ये परमेश्वराच्या आत्म्याचा संचार झाला. जखऱ्या हा यहोयादा या याजकाचा मुलगा. जखऱ्या लोकांपुढे उभा राहून म्हणाला, "देव म्हणतो, 'तुम्ही परमेश्वराच्या आज्ञेचे उल्लंघन का करता?' तुम्हाला यश येणार नाही. तुम्ही परमेश्वराचा त्याग केलात. आता परमेश्वरही तुम्हाला सोडून देत आहे."

²¹पण लोकांनी जखऱ्याविरुद्ध कट केला. राजाने लोकांना जखऱ्याचा वध करण्याचा हुकूम दिला. तेव्हा लोकांनी त्याला दगडफेक करून मारले. हे त्यांनी मंदिराच्या आवारातच केले. ²²जखऱ्याचे वडील यहोयादा यांनी दाखवलेले सौजन्य राजा योवाश विसरला. यहोयादाच्या मुलाला जखऱ्याला राजाने ठार केले. जखऱ्या मृत्युपूर्वी म्हणाला, "हे पाहून परमेश्वर तुला शासन करो."

²³वर्ष अखेरीला अरामच्या सैन्याने योवाशवर हल्ला केला. यहुदा आणि यरुशलेमवर हल्ला करून त्यांनी सर्व सरदारांची हत्या केली. तेथील सर्व धन लुटून त्यांनी ते दिमिष्काच्या राजाकडे पाठवले. ²⁴अरामाच्या सैन्यात फार थोडे लोक होते तरी यहुदाच्या मोठ्या सेनेवर परमेश्वराने त्यांना विजय मिळवून दिला. आपल्या पूर्वजांचा देव परमेश्वर याचा यहुदा लोकांनी त्याग केल्यामुळे परमेश्वराने योवाशला हे शासन केले. ²⁵अरामी योवाशला घायाळ अवस्थेत सोडून गेले तेव्हा योवाशच्या सेवकांनीच त्याच्याविरुद्ध कट केला. यहोयादा या याजकाचा मुलगा, जखऱ्याला योवाशाने मारल्यामुळे ते या कारस्थानाला प्रवृत्त झाले. योवाशला त्यांनी त्याच्या शय्येवरच ठार केले. दावीदनगरात लोकांनी त्याला मूठमाती दिली. पण राजांच्या दफन भूमीत त्याचे दफन केले नाही. ²⁶जाबाद आणि

यहोजाबाद हे ते फितूर सेवक. जाबादच्या आईचे नाव शिमथ. ही अम्मोनची होती. यहोजाबादच्या आईचे नाव शिमिथ. ही मवाब येथील होती. ²⁷योवाशचे पुत्र, त्याला सांगितलेली मोठी शिक्षा आणि त्याने केलेला देवाच्या मंदिराचा जीर्णोद्धार याविषयी राजांच्या बखरीत (राजाविषयी) लिहिले गेले आहे. योवाशचा मुलगा अम्मस्या हा त्याच्यानंतर राजा झाला.

यहुदाचा राजा अम्मस्या

25 अम्मस्या राजा झाला तेव्हा पंचवीस वर्षांचा होता. नंतर त्याने यरुशलेममध्ये एकोणतीस वर्षे राज्य केले. याच्या आईचे नाव यहोअदान. ती यरुशलेमची होती. ²त्याची वर्तणूक परमेश्वराला पटेल अशी होती पण त्यात मनःपूर्वकता नव्हती. ³अम्मस्या शक्तिशाली राजा झाला मग त्याने आपल्या वडलांच्या मारेकऱ्यांची हत्या केली. ⁴पण त्याच्या मुलांना त्याने ठार केले नाही कारण याबाबतीत मोशेच्या नियमशास्त्रातली आज्ञा त्याने पाळली. परमेश्वराची आज्ञा अशी आहे, "मुलांच्या अपराधासाठी आईवडलांना आणि आईवडलांच्या अपराधासाठी मुलांना मृत्युदंड देऊ नये. ज्याच्या हातून अपराध झाला त्या व्यक्तीलाच देहदंड व्हावा."

⁵अम्मस्याने सर्व यहुदा लोकांना एकत्र केले आणि त्यांच्या घराण्यांवर सेनापती आणि सेनानायक यांच्या नेमणुका केल्या. समस्त यहुदा आणि बऱ्यामिन सैनिकांवर या प्रमुखांचा अंमल होता. युध्दात भाग घेण्यासाठी वय वर्षे किमान वीस आणि त्यापुढील वयाचे सैनिक निवडले. भाले आणि ढाली या आयुधांनी सज्ज असे सैनिक त्याने मोजले. ते एकंदर 3,00,000 निवडक सैनिक युध्दाला तयार होते. ⁶यांच्याखेरीज आणखी 1 लक्ष सैन्याची कुमक अम्मस्याने झग्राएलकडून मागवली. त्यासाठी त्याने 3 3/4 टन चांदी एवढी किंमत मोजली. ⁷पण यावेळी देवाचा एक माणूस अम्मस्याकडे येऊन त्याला म्हणाला, "हे राजा, झग्राएलच्या सैन्याला आपल्याबरोबर घेऊ नकोस. एफ्राइमच्या वंशजांना म्हणजेच झग्राएलच्या लोकांना परमेश्वराची साथ नाही. ⁸तू भले कितीही तयारी करून लडाईत उतरलास तरी तुझा जय पराजय होणे देवाच्याच हातात आहे."

⁹यारव अम्मस्या त्या देवाच्या माणसाला म्हणाला, "पण झग्राएली सैन्याला मी पैसे देऊन बसलो आहे, त्याचे काय?" देवाचा माणूस म्हणाला, "परमेश्वराकडे अलोट संपत्ती आहे, तो तुला त्यापेक्षा कितीतरी जास्त देऊ शकेल."

¹⁰तेव्हा अम्मस्याने झग्राएलच्या सैन्याला एफ्राइमला परत पाठवले. या कृत्यामुळे झग्राएली सैन्य, यहुदाचा राजा आणि यहुदाचे लोक यांच्यावर संतापले आणि रागानेच घरी परतले.

¹¹यानंतर अम्मस्याने मोठेच धाडस करून अदोम देशातील मिठाच्या खोऱ्यावर हल्ला चढवला. अम्मस्याच्या

सैन्याने या ठिकाणी सेड्र मधील 10,000 लोकांना ठार केले. ¹²आणखी 10,000 जणांना बंदिवान केले. त्यांना धरून खडकाच्या माथ्यावर नेले आणि एवढ्या उंचीवरून त्यांचा कडेलोट केला. खालच्या दगडधोंड्यांवर त्यांचे देह छिन्नविच्छिन्न होऊन पडले.

¹³नेमक्या याचवेळी इम्राएली सैन्याने यहुदातील काही नगरांवर हल्ला चढवला. त्यांनी बेथ-होरोनपासून शेट शोमरोनपर्यंत गावे उद्ध्वस्त केली. 3000 लोकांना जिवे मारले आणि मौल्यवान चीजवस्तू लुटल्या. अमस्याने आपल्याला लढाईत सामील करून न घेतल्यामुळे हे इम्राएली सैन्य भडकले होते.

¹⁴अदोम्यांचा पाडाव करून अमस्या आपल्या नगरात परतला. येताना त्याने सेड्रमधील लोकांच्या देवाच्या मूर्ती बरोबर आणल्या आणि त्यांची पूजाअर्चा सुरु केली. या दैवतांना वंदन करून तो त्यांच्यापुढे धूप जाळू लागला. ¹⁵या कृतीमुळे परमेश्वराचा अमस्यावर कोप झाला. परमेश्वराने संदेष्ट्याला अमस्याकडे पाठवले. संदेष्टा राजाला म्हणाला, "अमस्या, त्या लोकांच्या दैवतांची पूजा तू का करत आहेस? त्या दैवतांना तर स्वतःच्याच लोकांचे तुझ्यापासून रक्षण करता आले नाही."

¹⁶अमस्या संदेष्ट्याच्या या बोलण्यावर म्हणाला, "आम्ही तुला राजाचा सल्लागार म्हणून नेमलेले नाही, तेव्हा तू गप्प राहावे हे चांगले नाहीतर जिवाला मुकशील." संदेष्टा गप्प बसला पण नंतर म्हणाला, "देवाने तुझा नाश करायचे निश्चित केले आहे. कारण तू करू नये त्या गोष्टी केल्यास आणि माझे ऐकले नाहीस."

¹⁷यहुदाचा राजा अमस्या याने यावर आपल्या सल्लागारांबरोबर विचार विनिमय केला. मग योवाशला त्याने निरोप पाठवला की, "आपली एकदा प्रत्यक्ष गाठ पडली पाहिजे." योवाश हा यहुदाचा मुलगा आणि यहुदाचा यहुदाचा राजा होता.

¹⁸इम्राएलचा राजा योवाश याने यहुदाचा राजा अमस्या याच्याकडे आपले उत्तर पाठवले. योवाशने दृष्टांत दिला तो असा: "लबानोन मधल्या एका काटेरी झुडूपाने लबानोनच्याच एका गंधसरुला निरोप पाठवला की, 'तुझ्या मुलींचे माझ्या मुलाशी लग्न व्हावे.' पण तेवढ्यात ते झुडूप तिथून जाणाऱ्या एका वन्यपशूच्या पायाखाली तुडवले गेले."

¹⁹मी अदोम्या पराभव केला,' असे तू खुशाल म्हण. तू हे प्रौढीने म्हणतो आहेस खरे पण तू आपल्या घरी स्वस्थ बसावेस हे बरे. उगीच नसत्या पंद्रात पडून अडचणीत येऊ नकोस! पण तू तसे केलेस तर तू स्वतःच्या आणि त्याबरोबर यहुदाच्या नाशाला कारणीभूत होशील."

²⁰पण अमस्याने या निरोपाला दाद दिली नाही. देवाच्याच मनात तसे होते. यहुदाच्या लोकांनी अदोमी लोकांच्या दैवताचे भजनपूजन सुरु केल्यामुळे इम्राएलकडून यहुदाचा पराभव करायचे परमेश्वराने योजले होते. ²¹तेव्हा इम्राएलचा राजा योवाश आणि यहुदाचा राजा अमस्या

यांची बेथ-शोमेश नगरात समोरासमोर गाठ पडली. बेथ-शोमेश यहुदातच आहे. ²²इम्राएलने यहुदाचा पराभव केला. झाडून सर्व यहुदांनी या लढाईतून पळ काढला. ²³योवाशने बेथ-शोमेश येथे अमस्याला पकडले आणि यरुशलेमला नेले. अमस्याच्या वडलांचे नाव योवाश. योवाशचे वडील यहुदाचा राजा योवाशने एफ्राइम वेशीपासून कोपण्याच्या वेशीपर्यंतची यरुशलेमच्या तटबंदीची 600 हात लांबीची भिंत पार मोडून तोडून टाकली.

²⁴सर्व सोनेरुपे तसेच मंदिरातील उपकरणे, भांडी देखील त्याने हस्तगत केली. देवाच्या मंदिरातील वस्तूंची देखभाल करण्याची जबाबदारी ओबेदअदोमची होती. राजमहालतील चीजवस्तूही योवाशने लुटली. काही जणांना बंदिवान केले. या सगळ्यासह तो शोमरोनला परतला.

²⁵योवाशच्या मृत्यूनंतर अमस्या पंधरा वर्षे जगला. अमस्याचे वडील म्हणजे यहुदाचा राजा योवाश. ²⁶यहुदा आणि इम्राएलमधील राजांचा इतिहास या पुस्तकात, अमस्याने बाकी जे जे केले त्याची साक्षत हकीकत आली आहे.

²⁷अमस्याने परमेश्वराचे आज्ञापालन करायचे थांबवल्यावर यरुशलेमच्या लोकांनी त्याच्याविरुद्ध कट केला. तेव्हा तो लाखीश येथे पळून गेला. पण लोकांनी त्याच्या मागावर माणसे पाठवून त्याचा तथे वध केला. ²⁸अमस्याचा मृत देह मग लोकांनी घोड्यावर लादला आणि यहुदानगरात आणून त्याला पूर्वजांशेजारी पुरले.

यहुदाचा राजा उज्जीया

26 अमस्याचा मुलगा उज्जीया याला यहुदाच्या लोकांनी गादीवर बसवले. उज्जीया तेव्हा सोळा वर्षांचा होता. ²उज्जीयाने एलोथ नगर पुन्हा बांधून काढले आणि यहुदाच्या स्वाधीन केले. अमस्याच्या मृत्यूनंतरची ही घटना.

³उज्जीया सोळा वर्षांचा असताना राजा झाला. पुढे त्याने यरुशलेमवर 52 वर्षे राज्य केले. त्याच्या आईचे नाव यखिल्या. ती यरुशलेमची होती. ⁴उज्जीयाचे वर्तन परमेश्वराच्या दृष्टीने योग्य असे होते. आपले वडील अमस्या यांच्याप्रमाणे त्याने देवाचे अनुसरण केले. ⁵जखण्याच्या हयातीत त्याने देवाचे अनुसरण केले. आदरपूर्वक परमेश्वराला मानणे त्याला जखण्याने शिकवले. तो असे वागत असे तोपर्यंत परमेश्वर देवाने त्याचे कल्याण केले.

⁶उज्जीयाने पलिष्ट्यांबरोबर युद्ध केले. गथ, यब्ने व अशदोदचे कोट पाडून टाकले. अशदोद जवळ व पलिष्ट्यांच्या वस्तीत इतरत्र उज्जीयाने नगरे वसवली. ⁷पलिष्टे, गुरबालमधले अरब आणि मजनी यांच्याशी झालेल्या लढायांमध्ये परमेश्वराने उज्जीयाला साहाय्य केले. ⁸अम्मोनी लोक उज्जीयाला कर देत असत. उज्जीयाचे

सामर्थ्य इतके वाढले की त्याची कीर्ती मिसरच्या सीमेपर्यंत पोहोचली.

⁹यरुशलेममध्ये कोपण्यातली वेस, खोऱ्याची वेस आणि कोट वळसा घेतो तेथे उज्जीयाने बुरुज बांधून तटबंदीला बळकटी आणली. ¹⁰वाळवंटातही त्याने बुरुज बांधले. अनेक विहिरी खणल्या. डोंगराळ भागात आणि सपाटीवर त्याची बरीच गुरेढोरे होती. तसेच तेथील सुपीक भागात शेतकरी होते. द्राक्षबागांच्या निगराणीसाठी देखील त्याची माणसे होती. उज्जीयाला शेतीची आवड होती.

¹¹उज्जीयाच्या सैन्यात चांगले लढवय्ये होते. ईयेल हा चिटणीस आणि मासेया हा कारभारी हे दोघे त्यांची गटागत विभागणी करत. हनन्या या एका सेनानायकच्या हाताखाली हे दोघेजण होते. ईयेल आणि मासेया यांनी केलेल्या गणतीप्रमाणे सैन्य टोळी टोळीने लढाईवर जाई. ¹²सैन्यात एकंदर 2,600 प्रमुख लढवय्ये नेतृत्व करीत. ¹³शत्रूवर तुटून पडणाऱ्या 307,500 वीरांच्या सैन्याचे ते प्रमुख होते. राजाच्या बाजूने ते शत्रूवर चालून जात. ¹⁴या सर्व सेनेला उज्जीयाने ढाली, भाले, शिरस्त्राणे, चिलखते, धनुष्य आणि गोफणगुंडे अशी शस्त्रास्त्रे दिली. ¹⁵काही हुशार कारागिरांनी शोधून काढलेली यंत्रेही उज्जीयाने यरुशलेममध्ये बनवून घेतली. ती त्याने बुरुजांवर आणि तटाच्या कोपण्यांवर बसवली. ही यंत्रे बाण व मोठ्या दगडांचा मारा करीत असत. उज्जीया फार प्रसिध्द झाला. उज्जीयाचे नाव त्यामुळे सर्वदूर पसरले. त्याची कुमक वाढली आणि तो बलवान झाला.

¹⁶पण सामर्थ्य वाढल्यावर तो गर्विष्ठ झाला आणि त्यामुळे त्याचा नाश ओढवला. परमेश्वरावर त्याची निष्ठा राहिली नाही. धूप जाळण्यासाठी असलेल्या वेदीवर धूप जाळण्यासाठी तो परमेश्वराच्या मंदिरात गेला. ¹⁷तेव्हा याजक अजच्या आणि आणखी ऐंशी शूर याजक त्याच्यापाठोपाठ तिथे गेले. ¹⁸त्यांनी उज्जीयाची चूक दाखवून दिली. ते त्याला म्हणाले, "उज्जीया, परमेश्वराला धूप जाळणे हे तुझे काम नव्हे. तू ते करू नयेस. अहरोनचे वंशज आणि याजक यांचेच ते काम आहे. धूप जाळण्याच्या या पवित्र कामासाठी ते नेमलेले आहेत. तेव्हा या पवित्र गाभ्यातून तू बाहेर ये. परमेश्वराच्या आज्ञेचे तू उल्लंघन केले आहेस. परमेश्वर देवाकडून तुझा गौरव होणार नाही."

¹⁹पण उज्जीयाला या बोलण्याचा राग आला. त्याच्या हाती धूपपात्र होते. याजकांवर तो संतापला असताना पाहता पाहता त्याच्या कपाळावर कोड उठले. परमेश्वराच्या मंदिरात धूप जाळण्याच्या वेदीच्या जवळ याजकांसमक्षच हे घडले. ²⁰मुख्य याजक अजच्या आणि इतर याजक उज्जीयाकडे बघतच राहिले. त्याच्या कपाळावरचे कोड त्यांनी पाहिले. त्याबरोबर त्यांनी उज्जीयाला तातडीने मंदिराबाहेर घालवले. परमेश्वराने शासन केल्यामुळे उज्जीयाही लगेचच चालता झाला. ²¹राजा उज्जीया कुष्ठरोगी

झाला. मंदिरात त्याला मज्जाव होता. तो एका स्वतंत्र घरात राहू लागला. त्याचा मुलगा योथाम हा राजघराण्याचा कारभारी बनला आणि लोकांचे शासन करू लागला.

²²उज्जीयाची इतर सर्व कृत्ये आमोजाचा मुलगा यशया संदेष्टा याने अथपासून इतीपर्यंत लिहिलेली आहेत. ²³उज्जीया मरण पावला आणि त्याच्या पूर्वजांजवळ त्याचे दफन झाले. राजांसाठी असलेल्या दफनभूमीच्या शेजारच्या जागेत त्याला पुरले. 'कारण तो कुष्ठरोगी होता.' उज्जीयाच्या नंतर त्याचा मुलगा योथाम राजा झाला.

यहूदाचा राजा योथाम

27 योथाम राजा झाला तेव्हा पंचवीस वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये 16 वर्षे राज्य केले. त्याच्या आईचे नाव यरुशा. ती सादोकची मुलगी. ²योथाम परमेश्वराच्या दृष्टीने उचित तेच करीत असे. आपले वडील उज्जीया यांच्याप्रमाणेच तो परमेश्वराच्या आज्ञेत राहिला. पण त्याचे वडील जसे परमेश्वराच्या मंदिरात धूप जाळायला गेले तसे मात्र त्याने केले नाही. लोकांचे दुर्वर्तन चालूच होते. ³परमेश्वराच्या मंदिराचा वरचा दरवाजा योथामने पुन्हा करवला. ओफेलच्या कोटावर त्याने बरेच बांधकाम केले. ⁴यहूदाच्या डोंगराळ प्रदेशात नगरे वसवली. जंगलात किल्ले आणि बुरुज बांधले. ⁵अम्मोन्यांचा राजा आणि त्यांचे सैन्य यांच्यावर योथामने चढाई केली आणि त्यांचा पराभव केला. त्यामुळे पुढील तीनवर्षे अम्मोनी योथामला 3 3/4 टन चांदी, 62,000 बुशेल गहू (किंवा 10,000 कोर) गहू आणि तेवढेच जव दरवर्षी देत असत.

⁶परमेश्वर देवाने सांगितल्याप्रमाणे मनःपूर्वक आचरण केल्यामुळे योथामचे सामर्थ्य वाढले. ⁷त्याने केलेल्या इतर गोष्टी आणि लढाया यांची हकीकत 'इझ्राएल व यहूदा राजांचा इतिहास' या पुस्तकात लिहिलेली आहे. ⁸योथाम गादीवर आला तेव्हा पंचवीस वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये सोळा वर्षे राज्य केले. ⁹पुढे योथाम मरण पावला आणि त्याचे त्याच्या पूर्वजांशेजारी दफन केले गेले. दावीदनगरात लोकांनी त्याला पुरले. योथामच्या जागी आहाज हा त्याचा मुलगा राज्य करू लागला.

यहूदाचा राजा आहाज

28 आहाज राजा झाला तेव्हा वीस वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये सोळा वर्षे राज्य केले. आपला पूर्वज दावीद वागला तसे आहाजचे वर्तन नव्हते. त्याचे आचरण परमेश्वराला मान्य होणारे नव्हते. ²इझ्राएलच्या राजांच्या दुर्वर्तनाचा त्याने किता गिरवला. त्याने बआल देवतेच्या ओतीव मूर्ती पूजेसाठी केल्या. ³बेन हिन्नोमच्या खोऱ्यात त्याने धूप जाळला. आपल्या पोटच्या मुलांना त्याने अग्नीमध्ये आहूती करून बळी दिले. या प्रदेशात राहणारे लोक जे भयंकर पाप करीत तेच त्याने

केले. इम्राएल लोकांनी या भूमीवर पाऊल ठेवले तेव्हा परमेश्वराने त्या लोकांना तिथून घालवले होते. ⁴आहाजने उंच स्थानी, डोंगरावर तसेच प्रत्येक हिरव्यागार वृक्षाखाली यज्ञ केले आणि धूप जाळला.

⁵⁻⁶आहाजच्या या पापांमुळे परमेश्वर देवाने अरामच्या राजाच्या हातून आहाजचा पराभव करविला. अरामच्या राजाने व त्याच्या सैन्याने आहाजचा पाडाव करून यहुदाच्या लोकांना कैद केले व दिमिष्काला नेले. इम्राएलचा राजा पेकह याच्याकडूनही परमेश्वराने आहाजचा पराभव करविला. पेकहच्या वडलांचे नाव रमाल्या. पेकहच्या सैन्याने एका दिवसात यहुदाचे 1,20,000 शूर सैनिक ठार केले. आपले पूर्वज ज्या परमेश्वर देवाला शरण गेले त्या परमेश्वराची साथ सोडल्यामुळे यहुदी लोकांचा असा पराभव झाला. ⁷जिख्री हा एफ्राइममधला एक शूर योद्धा. त्याने राजा आहाजचा मुलगा मासेया, राजमहालाचा प्रमुख कारभारी अज्रीकाम आणि राजाच्या खालोखाल दुसऱ्या क्रमांकाचा अधिकारी एलकाना यांना ठार मारले.

⁸इम्राएलच्या सैन्याने यहुदात राहणाऱ्या 2,00,000 जणांना पकडून नेले. हे सर्व त्यांचे नातलगच होते. या कैद्यांमध्ये बायका मुलेही होती. तसेच यहुदातील किंमती वस्तूही लुटून नेल्या. ही लूट आणि बंदिवान यांना ताब्यात घेऊन ते शोमरोन या नगरात आले. ⁹तिथे ओदेद नावाचा परमेश्वराचा एक संदेष्टा होता. शोमरोनला आलेल्या इम्राएली सैन्याला तो भेटला. ओदेद त्यांना म्हणाला, "तुमच्या पूर्वजांचा देव परमेश्वर याच्यामुळे तुम्ही यहुदी लोकांचा पराभव करू शकलात कारण परमेश्वराचा यहुदांवर कोप झाला होता. पण तुम्ही अतिशय नीच पध्दतीने यहुदांना मारलेत, त्यांना शासन केलेत. त्यामुळे आता परमेश्वराच्या कोथाचा रोख तुमच्यावर आहे. ¹⁰यहुदाच्या व यरुशलेमच्या लोकांना गुलाम करण्याचा तुमचा मानस आहे. परमेश्वराच्या दृष्टीने तुम्ही हे पाप केले आहे. ¹¹आता माझे ऐका. पकडून आणलेल्या या आपल्या भावाबहिणींना परत पाठवून द्या. परमेश्वराला तुमचा अनावर संताप आला आहे."

¹²एफ्राइमच्या काही प्रमुख मंडळींनी इम्राएलच्या सैनिकांना लढाईवरून परतताना पाहिले. तेव्हा या प्रमुखांनी सैनिकांना भेटून चांगली समज दिली. योहानानचा मुलगा अजच्या, मशिल्लेमोथचा मुलगा बरेख्या, शल्लूमचा मुलगा यहिज्कीया, आणि हदलाईचा मुलगा अमासा ही ती नेते मंडळी होत. ¹³ती इम्राएली सैन्याला म्हणाली, "यहुदाच्या कैद्यांना इकडे आणू नका. तसे केलेत तर तो परमेश्वराचा आपण केलेला मोठा अपराध ठरेल. आपल्या पापांमध्ये त्यामुळे आणखी भर पडेल. इम्राएलवर परमेश्वराचा कोप होईल."

¹⁴तेव्हा त्या सैनिकांनी कैदी आणि लुटलेली चीजवस्तू हे इम्राएल लोकांच्या आणि त्या प्रमुखांच्या हवाली केले.

¹⁵तेव्हा अजच्या, बरेख्या, यहिज्कीया आणि अमासा यांनी

पुढे होऊन कैद्यांना जवळ केले. त्यांतील उघड्या नागड्या लोकांना त्यांनी लुटीतले कपडे लते दिले. जे अनवाणी होते त्यांना पादत्राणे दिली. त्या सर्वांना त्यांनी खाऊ पिऊ घातले. मर्दानासाठी तेल दिले. एवढे झाल्यावर या प्रमुखांनी चालायचे त्राण नसलेल्या कैद्यांना गाढावावर बसवले आणि या सर्वांना त्यांनी यरीहो या त्यांच्या गावी घरी नेऊन सोडले. यरीहोला खुबुरीच्या झाडांचे नगर असेही म्हणतात. मग ही चार वडीलधारी मंडळी शोमरोनला परतली.

¹⁶⁻¹⁷याचवेळी अदोमच्या लोकांनी यहुदावर चढाई करून त्यांचा पाडाव केला. अदोम्यांनी यहुदी लोकांना कैद करून नेले. तेव्हा राजा आहाजने अशशूरच्या राजाकडे मदत मागितली. ¹⁸पलिष्ठांनीही डोंगराळ तळवटीच्या भागातल्या गावांवर आणि दक्षिण यहुदावर हल्ला केला. बेथ-शोमेश, अयालोन, खदेरोथ, सोखी, तिम्ना आणि गिम्जो ही गावे त्यांच्या आसपासच्या खेड्यांसह काबीज केली. ¹⁹परमेश्वराने यहुदाला संकटांनी जेरीला आणले कारण यहुदाचा राजा आहाज याने यहुदांना दुर्वर्तनाला प्रवृत्त केले होते. आहाजने परमेश्वराचे उल्लंघन केले होते. ²⁰तिल्गथ-पिल्नेसर हा अशशूरचा राजा. यानेही आहाजला मदत करण्याऐवजी त्रासच दिला. ²¹आहाजने परमेश्वराच्या मंदिरातील, राजमहालातील तसेच सरदारच्या घरातील धनदौलत घेऊन अशशूरच्या राजाला दिली पण त्याचाही फायदा झाला नाही.

²²या संकटकाळात आहाजच्या दुर्वर्तनात आणखी भरच पडली. तो परमेश्वरापासून दुरावला. ²³दिमिष्काच्या लोकांच्या दैवतांसाठी त्याने यज्ञ केले. या दिमिष्कांनी त्याला हरवले होते. तेव्हा त्याने विचार केला, "अरामचे लोक ज्या देवाची पूजा करतात ते देव त्यांना साहाय्य करतात. तेव्हा मी ही त्यांच्यासाठी यज्ञ केले तर ते मला सोडवतील." म्हणून आहाज त्या दैवतांना शरण गेला. त्याच्या या कृत्यांमुळेच त्याचा आणि इम्राएल लोकांचा नाश होत गेला. ²⁴आहाजने देवाच्या मंदिरातील सगळी उपकरणे गोळा करून त्यांची मोडतोड करून विल्हेवाट लावली. परमेश्वराच्या मंदिराची दारे त्याने बंद करून घेतली. वेढा केल्या आणि त्या यरुशलेममध्ये चौका चौकात बसवल्या. ²⁵यहुदातील सर्व गावांमध्ये इतर देवतांच्या पूजेला धूप जाळण्यासाठी म्हणून उंच स्थाने केली. अशाप्रकारे वागून आपल्या पूर्वजांच्या परमेश्वर देवाचा त्याने क्रोध ओढवून घेतला.

²⁶आहाजच्या बाकीच्या गोष्टी आणि त्याचे सुरुवातीपासून शेवटपर्यंतचे आचरण 'यहुदा व इम्राएल राजांचा इतिहास' या पुस्तकात लिहिलेले आहे. ²⁷आहाज मरण पावला आणि त्याच्या पूर्वजांशेजारी त्याचे दफन झाले. यरुशलेम नगरात लोकांनी त्याला पुरले. पण इम्राएलच्या इतर राजांचे जेथे दफन झाले त्या जागी मात्र नव्हे. आहाजचा मुलगा हिज्कीया हा पुढे राजा झाला.

यहूदाचा राजा हिज्कीया

29

हिज्कीया वयाच्या पंचविसाव्या वर्षी राजा झाला. त्याने यरूशलेममध्ये एकोणतीस वर्षे राज्य केले. त्याच्या आईचे नाव अबीया. ती जखऱ्याची मुलगी. ²हिज्कीयाची वागणूक परमेश्वराच्या दृष्टीने उचित अशी होती. आपला पूर्वज दावीद याच्या प्रमाणेच त्याचे वर्तन सुयोग्य असे.

³हिज्कीयाने परमेश्वराच्या मंदिराचे दरवाजे उघडले आणि दुरुस्ती करून ते मजबूत केले. राजा झाल्याबरोबर आपल्या कारभाराच्या पहिल्या महिन्यातच त्याने हे केले. ⁴⁻⁵सर्व याजक आणि लेवी यांना त्याने एकत्र बोलावले आणि मंदिराच्या पूर्वेकडील मोकळ्या चौकात त्यांची सभा घेतली. हिज्कीया त्यांना म्हणाला, "लेवी हो, एका, देवाच्या सेवेसाठी शुचिर्भूत व्हा. या पवित्र कार्यासाठी परमेश्वर देवाच्या मंदिराची सिध्दता करा. परमेश्वर हा आपल्या पूर्वजांनी मानलेला देव आहे. ज्या वस्तू इथल्या नाहीत त्या इथून काढून टाका. त्या वस्तू म्हणजे घाण असून त्या हे पवित्र मंदिर भ्रष्ट करतात. ⁶आपल्या पूर्वजांनी परमेश्वराची संगत सोडली आणि त्याच्या मंदिराकडे पाठ फिरवली. ⁷त्यांनी मंदिराचे प्रवेशद्वार बंद केले आणि दिवे विझू दिले. इज्राएलच्या परमेश्वराच्या पवित्र गाभाऱ्यात परमेश्वरासाठी धूप जाळणे, होमार्पणे करणे बंद पडले. ⁸म्हणून यहूदा यरूशलेमच्या लोकांवर परमेश्वर कोपला. त्याने लोकांना शासन केले. परमेश्वराचा क्रोध पाहून इतर लोक विस्मयचकित झाले आणि घाबरले. यहूदी लोकांबद्दल त्यांना तिरस्कार आणि शरम वाटली. ही वस्तुस्थिती तुम्हाला माहीत आहे. तुम्ही ती पाहतच आहात. ⁹म्हणूनच युध्दत आपले पूर्वज मारले गेले, आपली बायका पोरे कैदी झाली. ¹⁰म्हणून मी, हा हिज्कीया, इज्राएलच्या परमेश्वर देवाशी करार करणार आहे. म्हणजे आपल्यावर त्याचा राग राहणार नाही. ¹¹तेव्हा मुलांनो, आता, आळसात वेळ घालवू नका. परमेश्वराने त्याच्या सेवेसाठी तुमची निवड केली आहे. मंदिरात त्याची सेवाचाकरी करणे, धूप जाळणे यासाठी तुम्हाला त्याने निवडले आहे."

¹²⁻¹⁴तेव्हा जे लेवी कामाला लागले ते पुढीलप्रमाणे: कहाथ घराण्यातले अमासयचा मुलगा महथ आणि अजऱ्याचा मुलगा योएल. मरारी कुळातला अब्दीचा मुलगा कीश आणि यहल्लेलेलाचा मुलगा अजऱ्या. गर्शोनी कुळातला जिम्माचा मुलगा यवाह आणि यवाहचा मुलगा एदेन, अलीसाफानच्या घराण्यातील शिम्री आणि ईएल आसाफच्या घराण्यातील जखऱ्या व मत्तऱ्या. हेमानच्या कुळातील यहीएल आणि शिमी, यदुथूनच्या कुळातील शमाया आणि उजियेल. ¹⁵मग या लेवींनी आपल्या भाऊबंदांसह एकत्र येऊन मंदिराच्या शुध्दतेसाठी सर्व तयारी केली. परमेश्वराने राजामार्फत केलेली आज्ञा त्यांनी पाळली. मंदिराच्या स्वच्छतेसाठी ते आत शिरले. ¹⁶परमेश्वराच्या मंदिरात जेवढ्या अशुध्द आणि तिथल्या

वातावरणाशी किंसंगत वस्तू त्यांना सापडल्या त्या सगळ्या गोळा करून त्यांनी मंदिराच्या अंगणात आणून ठेवल्या. तिथून त्या उचलून त्यांनी किद्रोन खोऱ्यात नेऊन टाकल्या. ¹⁷पहिल्या महिन्याच्या प्रतिपदेला लेवींनी पवित्रीकरणाला कामाला सुरुवात केली. आठव्या दिवशी ते परमेश्वराच्या मंदिराच्या प्रवेशद्वारपर्यंत आले. परमेश्वराच्या मंदिराची सर्व तऱ्हेची शुध्दता होऊन ते पवित्र व्हायला आणखी आठ दिवस लागले. पहिल्या महिन्याच्या सोळाव्या दिवशी त्यांचे काम पूर्ण झाले.

¹⁸त्यानंतर ते राजा हिज्कीया याच्याकडे गेले. राजाला ते म्हणाले, "परमेश्वराचे मंदिर, होमार्पणाची वेदी आणि तीवरील सर्व भांडी आम्ही शुध्द केल्या आहेत. समर्पित भाकरीचे मेज आणि त्याची सर्व उपकरणेही शुध्द केली आहेत. ¹⁹राजा आहाजने आपल्या कारकिर्दीत गैरवर्तनातून जी उपकरणे फेकून दिली होती त्यांचीही शुध्दी करून आम्ही ती मांडली आहेत. ती आता देवाच्या वेदीसमोरच आहेत."

²⁰दुसऱ्या दिवशी सकाळी, नगरातील सर्वा सरदाराना बरोबर घेऊन राजा हिज्कीया परमेश्वराच्या मंदिरात गेला. ²¹त्यांनी सात बैल, सात मेंढे, सात कोकरे आणि सात बोकड पापार्पणासाठी आणले. यहूदाचे राज्य, परमेश्वराचे पवित्र स्थान आणि यहूदीलोक यांच्या शुध्दीप्रीत्यर्थ हे प्राणी होते. अहरोनचे वंशज असलेल्या याजकांना हिज्कीयाने ते प्राणी परमेश्वराच्या वेदीवर अर्पण करायची आज्ञा केली. ²²त्याप्रमाणे याजकांनी बैल कापले आणि त्यांचे रक्त वेदीवर शिंपडले. मग मेंढे कापून त्यांचे रक्त वेदीवर शिंपडले. मग त्यांनी कोकरे कापली आणि त्यांचे रक्त वेदीवर शिंपडले. ²³⁻²⁴त्यानंतर याजकांनी राजा व समुदाय यांच्यापुढे बोकडांना आणले. हे बोकड पापार्पणासाठी होते. याजकांनी बोकडांवर हात ठेवून त्यांना मारले. बोकडांचे रक्त वेदीवर शिंपडून याजकांनी पापार्पण केले. परमेश्वराने इज्राएल लोकांना क्षमा करावी म्हणून हे विधी याजकांनी केले. सामस्त इज्राएल लोकांसाठी होमार्पण आणि पापार्पण करावे अशी राजाची आज्ञा होती.

²⁵दावीद, राजाचा द्रष्टा गाद आणि संदेष्टा नाथान यांच्या आज्ञेवरहुकूम राजा हिज्कीयाने झांजा, सतारी व वीणा वाजवण्यासाठी परमेश्वराच्या मंदिरात लेवींची नेमणूक केली. परमेश्वराने संदेष्ट्यांमार्फत तशी आज्ञा केली होती. ²⁶त्या प्रमाणे दावीदाची वाद्ये घेऊन लेवी आणि कर्णे घेऊन याजक उभे राहिले. ²⁷मग हिज्कीयाने वेदीवर होमार्पण करण्याची आज्ञा केली. त्याला सुरुवात होताच परमेश्वराचे भजन स्तवनही सुरु झाले. कर्णे आणि इज्राएलचा राजा दावीद याची वाद्ये यांचा गजर सुरु झाला. ²⁸होमार्पण चालू असेपर्यंत समुदाय अभिवादन करत होता. गायक गात होते आणि कर्णे वाजवणे चालू होते. ²⁹होमार्पणाचे विधी झाल्यावर राजा हिज्कीयासकट सर्व लोकांनी मस्तके लववून परमेश्वराची आराधना केली. ³⁰हिज्कीया आणि

सरदार यांनी लेव्यांना परमेश्वराची स्तोत्रे गाण्याची आज्ञा केली. तेव्हा त्यांनी दावीद आणि द्रष्टा आसाफ यांनी रचलेली स्तोत्रे म्हटली. या स्वतःनांनी ते आनंदित झाले. सर्वांनी लवून नमस्कार करून देवाची आराधना केली. ³¹हिज्कीया म्हणाला, “यहूदातील लोकहो, तुम्ही आता स्वतःला परमेश्वराच्या हवाली केले आहे. तेव्हा जवळ येऊन यज्ञाची आणि उपकारस्मरणाची अर्पणे आणा.” तेव्हा लोकांनी ती अर्पणे आणली. ज्यांना हवी होती त्यांनी होमार्पणेही आणली. ³²मंदिरात एकंदर होमार्पणे आणली गेली त्याची मोजदाद पुढीलप्रमाणे: सत्तर बैल, शंभर मेंढे, दोनशे कोकरे. त्यांचे परमेश्वराला होमार्पण करण्यात आले. ³³सहाशे बैल आणि तीन हजार शेरडेमेंढरे हे परमेश्वराला वाहिलेले पशू. ³⁴होमबलीसाठी आणलेल्या एवढ्या पशूंची कातडी काढणे, कापणे हे तेवढ्या याजकांच्या आवाक्याबाहेरचे होते. तेव्हा त्यांच्या बांधवांनी लेवींनी त्यांना या कामात मदत केली आणि इतर याजक पुढच्या सेवेसाठी पवित्र होण्याच्या तयारीला लागले. या पवित्र होण्याच्या बाबतीत याजकांपेक्षा लेवी अधिक काटेकोर होते. ³⁵होमबली पुष्कळ होते. शांतिअर्पणांच्या पशूंची चरबी आणि पेयार्पणेही विपुल होती. ³⁶परमेश्वराने आपल्या प्रजेसाठी हे जे सर्व घडवून आणले त्यामुळे हिज्कीया आणि सगळे लोक आनंदित झाले. हे सर्व इतक्या जलद घडून आले म्हणून त्यांना विशेष आनंद झाला.

हिज्कीया वल्हांडणाचा सण साजरा करतो

30 हिज्कीयाने इझ्राएल आणि यहूदामधील सर्व लोकांना निरोप पाठवले: तसेच एफ्राइम आणि मनशेच्या लोकांना पत्रे लिहिली. इझ्राएलचा परमेश्वर देव याच्याप्रीत्यर्थ वल्हांडणाचा सण साजरा करायला यरुशलेमतील परमेश्वराच्या मंदिरात यावे असे त्याने त्या निरोप पत्रांद्वारे कळवले. ²यरुशलेममधील मंडळी आणि सर्व सरदार यांच्याशी विचार विनिमय करून राजा हिज्कीयाने वल्हांडणाचा सण दुसऱ्या महिन्यात साजरा करायचे ठरवले. ³सणासाठी पुरेशा याजकांचे पवित्रीकरण झाले नव्हते तसेच यरुशलेममध्ये सगळे लोक जमले नव्हते म्हणून नेहमीच्या वेळेला हा सण साजरा करता येणे शक्य नव्हते. ⁴तेव्हा राजासकट सर्व मंडळींना ही गोष्ट पसंत पडली. ⁵बैर-शेबा पारस दान पर्यंत इझ्राएलभर त्यांनी दवंडी पिटली. वल्हांडणासाठी यरुशलेमला यायला सर्व लोकांना आवाहन करण्यात आले. मोशेच्या नियमशास्त्रात सांगितलेल्या पारंपारिक पध्दतीने बहुसंख्य लोकांनी फार वर्षात हा सण साजरा केला नव्हता. ⁶त्यामुळे निरोप्यांनी राजाचा संदेश इझ्राएल आणि यहूदाभर फिरवला. त्याचा मसुदा असा होता:

इझ्राएल लोक हो, अब्राहाम, इसहाक आणि इझ्राएल (याकोब) यांच्या परमेश्वर देवाकडे परत फिरा.

म्हणजे अशूर राजांच्या तावडीतून सुटून जे सुखरूप राहिले आहेत त्यांना परमेश्वर जवळ करील. ⁷आपले वडील किंवा भाऊबंध यांचे अनुकरण करू नका. परमेश्वर त्यांचा देव होता, पण त्यांनी त्याच्याकडे पाठ फिरवली. तेव्हा त्यांच्याविषयी परमेश्वराने इतरांच्या मनात घृणा निर्माण केली व त्यांना निंदेला प्रवृत्त केले. त्यामुळे झालेली दुर्दशा तुम्ही पाहिली आहेच. ⁸आपल्या पूर्वजांसारखे ताठर बनू नका. मनोभावे परमेश्वराला शरण जा मंदिराच्या पवित्र गाभाऱ्याकडे या. परमेश्वराने ते पवित्रस्थान कायमचे पवित्र केले आहे. परमेश्वर देवाची सेवा करा. तरच परमेश्वराचा तुमच्यावर भडकलेला कोप शांत होईल. ⁹तुम्ही परमेश्वराकडे परत फिरलात तर ज्याने तुमच्या भाऊबंधांना आणि लेकरांना कैद करून नेले त्यांना दयेचा पाझर फुटेल आणि तुमचे भाऊबंध आणि लेकरे आपल्याकडे परत येतील. परमेश्वर तुमचा देव दयाळू आणि कृपाळू आहे. त्याच्या आसऱ्याला गेलात तर तो तुमचा धिक्कर व करणार नाही.

¹⁰एफ्राइम आणि मनशेच्या प्रदेशात निरोप्ये गावोगाव फिरले. ते पार जंबुलून पर्यंत गेले. पण लोकांनी मात्र उपहासाने वागून त्यांची हेटाळणी केली. ¹¹आशेर, मनशे आणि जंबुलून मधल्या काहींनी मात्र असे न करता विनम्रतेने यरुशलेमला प्रयाण केले. ¹²पुढे परमेश्वराच्या कृपेनेच असे घडून आले की राजा हिज्कीया आणि त्याचे सरदार यांच्या आज्ञेप्रमाणे वागायला यहूदाचे लोक तयार झाले. अशा रितीने त्यांनी देवाचा शब्द पाळला.

¹³दुसऱ्या महिन्यात बेखमीर भाकरीचा सण साजरा करण्यासाठी लोक प्रचंड संख्येने यरुशलेममध्ये जमले. तो एक विशाल समुदाय होता. ¹⁴यरुशलेममधल्या खोट्या नाट्या देवतांसाठी उभारलेल्या वेद्या तसेच धूप जाळायच्या वेद्या या लोकांनी उखडून टाकल्या आणि किद्रोन खोऱ्यात नेऊन टाकून दिल्या. ¹⁵दुसऱ्या महिन्याच्या चौदाव्या दिवशी त्यांनी वल्हांडणाच्या यज्ञपशूचा बळी दिला. याजक आणि लेवी यांनी तेव्हा लज्जित होऊन स्वतःला पवित्र केले आणि होमबली परमेश्वराच्या मंदिरात आणले. ¹⁶देवाचा माणूस मोशेच्या नियमशास्त्रात सांगितल्याप्रमाणे ते आपापल्या जागी स्थानापन्न झाले. याजकांनी लेवींच्या हातून रक्त घेऊन ते वेदीवर शिंपडले. ¹⁷तेथे जमलेल्या पुष्कळशा लोकांनी स्वतःचे शुद्धीकरण केलेले नव्हते त्यामुळे वल्हांडणाचे यज्ञपशू मारायचा त्यांना अधिकार नव्हता. अशासाठी ते काम लेवींनाच करावे लागत होते. लेवींनी सर्व यज्ञपशूंचे परमेश्वराकरता शुद्धीकरण केले.

¹⁸⁻¹⁹एफ्राइम, मनशे, इस्राएल आणि जंबुलून इथून आलेल्या बऱ्याच लोकांनी वल्हांडणासाठी योग्य तऱ्हेने स्वतःचे शुद्धीकरण केलेले नव्हते. ही पध्दत मोशेच्या

नियमशास्त्राला सोडून होती. पण हिज्कीयाने त्यांच्या वतीने प्रार्थना केली. तो म्हणाला, “परमेश्वर देवा, तू भला आहेस. तुझी आराधना योग्य तऱ्हेने व्हावी असे या लोकांना मनापासून वाटते. पण धर्मशास्त्राप्रमाणे त्यांनी शुध्दीकरण केलेले नाही. त्यांना क्षमा कर. आमच्या पूर्वजांपासूनचा तूच आमचा देव आहेस. अत्यंत पवित्र स्थानाच्या नियमप्रमाणे त्यांच्यापैकी कोणी शुचिभूत झालेले नसले तरी तू त्यांना क्षमा कर.”²⁰ राजा हिज्कीयाने केलेली प्रार्थना परमेश्वराने ऐकली आणि लोकांना क्षमा केली.²¹ इझ्राएलच्या प्रजेने यरुशलैममध्ये बेखमीर भाकरीचा उत्सव सात दिवस साजरा केला. लोक आनंदात होते. लेवी आणि याजक यांनी रोज मनःपूर्वक परमेश्वराची स्तुतिस्त्रोत्रे गाईली.²² परमेश्वराची सेवा कशी करावी याचे उत्तम ज्ञान असलेल्या लेवींना राजा हिज्कीया उत्तेजन देत होता. सणाचे सात दिवस आनंदात घालवत लोकांनी शांतिअर्पणे वाहिली आणि आपल्या पूर्वजांच्या परमेश्वर देवाला धन्यवाद दिले.

²³ वल्हांडणाचा सण आणखी सात दिवस साजरा करावा असे सर्वानुमते ठरले. त्याप्रमाणे आणखी सात दिवस त्यांनी या सणाप्रित्यर्थ आनंदात घालवले.²⁴ हिज्कीयाने 1000 बैल आणि 7000 मेंढरे व पुढ्यांनी 1000 बैल व 10000 मेंढरे मारून खाण्यासाठी या समुदायाला दिली. त्यासाठी बऱ्याच याजकांना शुचिभूत व्हावे लागले.²⁵ यहुदातील सर्व लोक, याजकवर्ग, लेवी, इझ्राएलमधील समुदाय तसेच इझ्राएलमधून यहुदात आलेले विदेशी प्रवासी हे सर्वजण अतिशय खुशीत होते.²⁶ यरुशलैममध्ये आनंदीआनंद पसरला होता. इझ्राएलचा राजा दावीद याचा मुलगा शलमोन याच्या कारकिर्दीनंतर आजतागायत असा आनंदाचा प्रसंग कधी घडलाच नव्हता.²⁷ याजक व लेवी यांनी उठून लोकांना आशीर्वाद देण्याची परमेश्वराला प्रार्थना केली. परमेश्वराने त्यांचे ऐकले. त्यांची प्रार्थना स्वर्गातील आपल्या पवित्र स्थानी परमेश्वराला ऐकू गेली.

राजा हिज्कीयाच्या सुधारणा

31 अशा तऱ्हेने वल्हांडणाच्या उत्सवाची समाप्ती झाली. यरुशलैममध्ये त्यासाठी जमलेले इझ्राएल लोक यहुदात आपापल्या गावी परतले. तिथे गेल्यावर त्यांनी दैवतांच्या दगडी मूर्ती फोडून टाकल्या. या खोऱ्या नाऱ्या दैवतांची पूजा होत असे. अशेराचे खांबही त्यांनी उखडून टाकले. यहुदा आणि बऱ्यामिन प्रांतातील सर्वच्यासर्व उंच स्थाने आणि वेढा त्यांनी उद्ध्वस्त केल्या. एफ्राइम आणि मनशे या प्रदेशातील लोकांनीही तेच केले. गैर देवतांच्या प्रार्थनेसाठी बनवण्यात आलेल्या सगळ्या गोष्टींचा त्यांनी नाश केला. तेव्हाच सर्व इझ्राएल लोक घरोघरी गेले.

² लेव्यांची आणि याजकांची गटागटां मध्ये विभागणी केलेली होती. त्यापैकी प्रत्येक गटाला आपापले विशेष

कामकाज नेमून दिलेले होते. राजा हिज्कीयाने त्या सर्वांना आपला कारभार हाती घ्यायला सांगितले. होमार्पणे व शांतिअर्पणे वाहणे हे लेवींचे व याजकांचे नेमलेले काम होते. तसेच मंदिराच्या प्रवेशद्वाराजवळ परमेश्वराची स्तुतिस्तोत्रे म्हणणे व परमेश्वराच्या मंदिरात सेवा करणे हे ही त्यांचे काम होते.³ यज्ञात अर्पण करण्यासाठी म्हणून हिज्कीयाने आपल्या पशुधनातील काही पशू दिले. सकाळ संध्याकाळच्या दैनिक होमार्पणांखातर त्यांचा विनियोग करण्यात आला. शब्बाथ, नवचंद्रदर्शनी व इतर नैमित्तिक कार्ये या दिवशीही होमार्पणे होत असत. हे परमेश्वराच्या नियमशास्त्रानुसार होत असे.⁴ आपल्या उत्पन्नातील ठराविक हिस्सा लोकांना लेवी व याजक यांना द्यावा लागत असे. तो त्यांनी द्यावा अशी आज्ञा राजा हिज्कीयाने केली. त्यामुळे नियतकार्य निर्वोधपणे प्रभूच्या नियमशास्त्रानुसार करणे याजकांना व लेवींना शक्य झाले.⁵ ही आज्ञा सर्व प्रजेच्या कानी गेली. त्याबरोबर इझ्राएल लोकांनी आपले धान्याचे पीक, द्राक्ष, तेल, मध आणि इतर बागायती उत्पन्न या सगळ्यांचा एकदशांश भाग आणून दिला.

⁶ यहुदातील नगरवासी इझ्राएली व यहुदी लोकांनीही आपली गुरे आणि शेळ्यांमध्या यांचा दहावा हिस्सा जमा केला. परमेश्वर देवाप्रित्यर्थ आखून दिलेल्या जागेत धान्याच्याही राशी त्यांनी आणून ओतल्या. त्यांनी या सर्व वस्तूंचे ढीग रचले.

⁷ लोकांनी या सर्व वस्तू आणून टाकायला तिसऱ्या महिन्यात सुरुवात केली आणि सातव्या महिन्यात हे काम संपले.⁸ राजा हिज्कीया आणि इतर सरदार यांनी जेव्हा या राशी पाहिल्या तेव्हा त्यांनी परमेश्वराला आणि इझ्राएलच्या प्रजेला धन्यवाद दिले.

⁹ राजाने मग याजकांना आणि लेवींना या गोळा झालेल्या वस्तूविषयी विचारले.¹⁰ तेव्हा सादोकच्या घराण्यातला मुख्य याजक अजऱ्या हिज्कीयाला म्हणाला की, “लोक परमेश्वराच्या मंदिरात धान्य व या सगळ्या गोष्टी अर्पण करायला लागल्यापासून आम्हाला पोटभर खायला मिळू लागले आहे. अगदी तृप्त होईपर्यंत खाऊनही एवढे उरले आहे. परमेश्वराने आपल्या प्रजेला खरोखरच दुवा दिला आहे. म्हणून तर इतके शिल्लक राहिले आहे.”

¹¹ हिज्कीयाने मग याजकांना परमेश्वराच्या मंदिरात कोठारे तयार ठेवायला सांगितली. त्याची आज्ञा अंमलात आणली गेली.¹² याजकांनी परमेश्वरासाठी अर्पण केलेल्या वस्तू धान्याचा अथवा पशूंचा दहावा हिस्सा, इतर काही वाहिलेल्या गोष्टी आत आणल्या आणि मंदिरातील कोठारात जमा केल्या. कोनऱ्या लेवी हा या भांडारावरचा प्रमुख अधिकारी होता. शिमी त्याच्या हाताखाली होता. शिमी कोनऱ्याचा भाऊ होता.¹³ यहीएल, अजऱ्या, नहथ, असाएल, यरीमोथ, योजाबाद, अलीएल, इस्मख्या, महथ व बनाया यांच्यावर कोनऱ्या आणि शिमी या दोन भावांची

देखरेख होती. राजा हिज्कीया आणि देवाच्या मंदिराचा प्रमुख अधिकारी अजन्त्या यांनी या माणसांची निवड केली. ¹⁴लोकांनी देवाला स्तुति करून अर्पण केलेल्या सगळ्या गोष्टींवर कोरेची देखरेख होती. परमेश्वराला वाहिलेल्या या गोष्टींचे वाटप करण्याची जबाबदारी त्याच्यावर होती. तसेच परमेश्वराला आलेल्या पवित्र भेटवस्तूंची वाटणी करण्याचेही काम त्याचेच होते. कोरे पूर्वेकडच्या प्रवेशद्वाराचा द्वारपाल होता. त्याच्या वडलांचे नाव इम्ना लेवी. ¹⁵एदेन, मिन्यामीन, येशूवा, शमाया, अमर्या व शखन्या हे कोरेचे मदतनीस होते. याजक राहात त्या नगरात ते निष्ठेने आपली सेवा रूजू करत. याजकांच्या प्रत्येक गटांमधील आपापल्या भाऊबंधांना त्यांच्या वाटणीचा हिस्सा देत. हे वाटप करताना ते लहान मोठा अशा सर्वांनाच सारखाच भाग देत असत. ¹⁶लेवी घराण्याच्या इतिहासात ज्यांची नावे नोंदलेली होती असे, तीन वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त वयाचे जे लेवी पुरुष परमेश्वराच्या मंदिरात नेमून दिलेल्या दैनंदिन कामासाठी जात त्यांना त्यांची वाटणी हे मदतनीस देत. अशाप्रकारे लेवींच्या प्रत्येक गटाला काम नेमून दिलेले होते.

¹⁷याजकांना त्यांच्या वाटणीचा हिस्सा मिळत असे. ज्या लेवींची आपापल्या पितृकुळाप्रमाणे नोंद झाली होती त्यांना आणि किमान वीस वर्षे किंवा त्यापेक्षा वयाने मोठ्या असलेल्या लेवींना त्यांची वाटणी मिळत असे. त्यांच्यावरील जबाबदारीचे स्वरूप आणि त्यांचा गट यावर त्याचे प्रमाण ठरत असे. ¹⁸ज्या लेवींची वंशावळीमध्ये नोंद झालेली होती त्या सर्वांच्या मुलाबाळांना, बायकांना मुलगे व मुली यांनाही आपापला हिस्सा मिळे. परमेश्वराच्या सेवेसाठी ते नेहमीच शुचिर्भूत होऊन तयार असत म्हणून त्यांना हे दिले जाई. ¹⁹अहरोन वंशातील काही याजकांची लेवी राहात असत त्या गावांमध्ये शेत-शिवारे होती. काही अहरोनचे वंशज नगरांमध्येही राहात होते. तेव्हा त्या नगरातील माणसांची नावानिशी निवड करून त्यांना आपल्या उत्पन्नतला वाटा या अहरोनवंशजांना द्यायला निवडले होते. वंशावळीत नोंदवलेले सर्वजण आणि पुरुष लेवी यांना हा वाटा मिळे.

²⁰राजा हिज्कीयाने अशाप्रकारे यहुदात चांगली कामगिरी केली. परमेश्वर देवाच्या दृष्टीने जे योग्य, बरोबर आणि सत्य ते त्याने केले. ²¹हाती घेतलेल्या प्रत्येक कामात त्याला यश आले, उदाहरणार्थ, देवाच्या मंदिरातील उपासना, नियमशास्त्राचे पालन, परमेश्वराला शरण जाणे. हिज्कीयाने हे सर्व मनापासून केले.

अशशूरच्या राजाचा हिज्कीयाला उपद्रव

32 हिज्कीयाने परमेश्वरावर भरवंसा ठेवून केलेल्या सगळ्या गोष्टी प्रत्यक्षात उतरल्यावर अशशूरचा राजा सन्हेरीब यहुदावर चाल करून आला. नगराच्या तटबंदीबाहेर त्याने आपल्या सैन्यासह तळ

ठोकला. आतील नगरांचा पाडाव करून ती जिंकून घ्यायचा त्याने बेत केला. ²यरुशलेमवर हल्ला करायला सन्हेरीब आला आहे हे हिज्कीयाला कळले. ³तेव्हा तो आपल्या सरदारांशी आणि सैन्याच्या अधिकाऱ्यांशी बोलला. त्यांच्या साहाय्याने व त्यांच्याशी मसलत करून राजाने नगराबाहेरच्या झुप्यांचे पाणी अडवायचा एकमताने निर्णय घेतला. त्या सर्वांनी त्याला मदत केली. ⁴झरे आणि आपल्या प्रांतामधून वाहणारी नदी लोकांनी एकत्र येऊन अडवली. ते म्हणाले, “अशशूरच्या राजाला आता इथवर आल्यावर पाणी कुठले मिळायला?” ⁵हिज्कीयाने पुढील उपाययोजनेने यरुशलेमची मजबुती वाढवली. तटबंदीची भिंत जिथे जिथे दासळली होती तिथे तिथे बांधून काढली. भिंतीवर बुरूज बांधले. तटबंदीबाहेर दुसरा कोट केला. यरुशलेमच्या जुन्या भागाची पूर्वेची बाजू आणखी भक्कम केली. शस्त्रे आणि ढाली आणखी करवून घेतल्या. ⁶हिज्कीयाने प्रजेवर सेनानायकांच्या नेमणुका केल्या, आणि नगराच्या वेशीजवळच्या चौकात त्यांची सभा घेऊन त्यांच्याशी उत्तेजनपर बातचीत केली. हिज्कीया त्यांना म्हणाला, “हिंमत बाळगा आणि दृढ राहा. अशशूरच्या राजाची किंवा त्याच्या विशाल सेनेची धास्ती घेऊ नका. आपली ताकद त्यांच्यापेक्षा जास्त आहे. ⁸अशशूरच्या राजाजवळ फक्त मनुष्यबळ आहे. आपल्या बाजूला मात्र साक्षात परमेश्वर देव आहे. तोच आपल्याला मदत करील.” आपल्या युद्धात तोच लढेल अशाप्रकारे हिज्कीयाचे धीराचे बोलणे ऐकून लोकांना त्यावर विश्वास बसला आणि त्यांना हुरूप आला.

⁹अशशूरचा राजा सन्हेरीब याने लाखीशचा पराभव करण्याच्या हेतूने आपल्या सैन्यासह लाखीश नगराजवळ तळ दिला होता. तेथून त्याने यहुदाचा राजा हिज्कीया आणि यरुशलेममधील यहुदी लोक यांच्यासाठी आपल्या सेवकांमार्फत निरोप पाठवला. ¹⁰सेवक म्हणाले की, “अशशूरचा राजा सन्हेरीब याचा संदेश असा आहे. ‘यरुशलेमला वेढा पडला असताना कशाच्या भरवंशावर तुम्ही तिथे राहता?’ ¹¹हिज्कीयाचा हा तुम्हाला फसवण्याचा डाव आहे. यरुशलेममध्ये अडकून तुम्ही तहानभुकेने व्याकुळ होऊन मरावे असा त्याचा अंतःस्थ हेतू आहे. तो तुम्हाला म्हणतो, ‘अशशूरच्या राजापासून आपला देव परमेश्वर आपले रक्षण करील.’” ¹²पण त्यानेच परमेश्वराची उंच स्थाने आणि वेदा काढून टाकल्या. तुम्हा यहुदी आणि यरुशलेमच्या लोकांना त्याने सांगितले की तुम्ही फक्त एकाच वेदीवर उपासना केली पाहिजे आणि धूप जाळला पाहिजे. ¹³माझ्या पूर्वजांनी आणि मी इतर देशांतल्या लोकांची कशी अवस्था करून टाकली ती तुम्हाला माहीत आहे. त्या देशांतले दैवते काही आपल्या लोकांना वाचवू शकले नाहीत. मलाही ते त्यांचा नाश करण्यापासून परावृत्त करू शकले नाहीत. ¹⁴माझ्या पूर्वजांनी इतर देशांना मातीला मिळवले. आपल्या लोकांना

विनाशातून सोडवण्याची माझ्यासमोर कोणत्याही देवताची प्रज्ञा नाही. तेव्हा तुमचे दैवत तरी तुम्हाला वाचवू शकेल असे वाटते का? ¹⁵हिज्कीयाच्या बतावणीला बळी पडू नका. आमच्या पासून आपल्या प्रजेचे रक्षण करण्यात कोणत्याच राष्ट्राच्या देवताला अद्यापि यश आलेले नाही. तेव्हा तुमचा संहार करण्याला तुमचे दैवत माझ्या हातून तुम्हांला वाचवू शकेल असे समजू नका."

¹⁶अशशूरच्या राजाच्या सेवकांनी परमेश्वर देवाची आणि देवाचा सेवक हिज्कीया याची निंदानालस्ती केली. ¹⁷अशशूरच्या राजाने पत्रांमध्ये परमेश्वर देवा विषयी अपमानकारक मजकूरही लिहिला. तो असा होता. "इतर देशांच्या दैवतांना मी केलेल्या संहारापासून आपल्या प्रजेला वाचवता आले नाही. तद्द्वतच हिज्कीयाचा देवही मला त्याच्या प्रजेचा नाश करण्यापासून थोपवू शकणार नाही."¹⁸मग अशशूरच्या राजाच्या सेवकांनी तटबंदीवर उभ्या असलेल्या यरुशलेमच्या लोकांना घाबरवण्यासाठी हिब्रू भाषेत मोठ्याने आरडाओरडा केला. असे करून यरुशलेम नगर ताब्यात घ्यायचा त्यांचा विचार होता. ¹⁹जगभरचे लोक ज्या दैवतांची पूजा करतात त्या दैवतांविषयी हे सेवक वाईटसाईट बोलत राहिले. हे परमेश्वर म्हणजे लोकांनी निव्वळ हातांनी बनवलेल्या मूर्ती. यरुशलेमच्या परमेश्वरालाही या सेवकांनी त्या दैवतांच्याच रांगेला बसवले.

²⁰यामुळे राजा हिज्कीया आणि आमोजचा मुलगा यशया संदेष्टा यांनी या प्रश्नावर स्वर्गाकडे तोंड करून मोठ्याने प्रार्थना केली. ²¹तेव्हा अशशूरच्या राजाच्या छावणीवर परमेश्वराने आपला दूत पाठवला. या दूताने अशशूरांचे सगळे सैन्य, त्यातील सरदार आणि अधिकारी यांना मारून टाकले. एवढे झाल्यावर अशशूरचा राजा माघार घेऊन आपल्या देशात परत गेला. त्याच्या प्रजेला त्याची शरम वाटली. राजा त्याच्या दैवताच्या देवळात गेला. तिथे त्याच्या पोटच्या मुलांनी तलवारीने त्याला ठार केले. ²²अशाप्रकारे परमेश्वराने अशशूरचा राजा सन्हेरीब आणि त्याचे सैन्य यांच्यापासून हिज्कीया आणि यरुशलेमचे लोक यांचे संरक्षण केले. परमेश्वराला हिज्कीयाची आणि यरुशलेमच्या प्रजेची काळजी होती. ²³बऱ्याच जणांनी परमेश्वराला वाहायला भेटवस्तू आणल्या. यहुदाचा राजा हिज्कीया याच्यासाठी ही नजरणे आणले. या घटनेपासून सर्व राष्ट्रांना हिज्कीयाबद्दल आदर वाटू लागला.

²⁴या काळातच हिज्कीयाला आज्ञारपणाने घेरले आणि तो मरणासन्न झाला. त्याने परमेश्वराची प्रार्थना केली. परमेश्वर त्याच्याशी बोलला आणि परमेश्वराने त्याला एक संकेत दिला.* ²⁵पण हिज्कीयाला गर्व वाटू लागला

होता. त्यामुळे त्याने परमेश्वराने दाखवलेल्या दयाळूपणाबद्दल त्याला धन्यवाद दिले नाहीत. या गोष्टीमुळे हिज्कीयावर आणि यहुदा व यरुशलेमच्या लोकांवर परमेश्वर कोपला. ²⁶पण हे लोक आणि हिज्कीया यांचे हृदयपरिवर्तन झाले आणि त्यांची वर्तणूक बदलली. त्यांच्यात नम्रता आली. त्यामुळे हिज्कीयाच्या हयातीत परमेश्वरचा रोष त्यांच्यावर ओढवला नाही.

²⁷हिज्कीयाची भरभराट झाली. त्याला मानसन्मान मिळाला. चांदी, सोने, किंमती रत्ने, मसाल्याचे पदार्थ, ढाली इत्यादी नाना तऱ्हेच्या वस्तू ठेवण्यासाठी त्याने कोठारे केली. ²⁸धान्य, नवीन मद्य, तेल या लोकांकडून आलेल्या गोष्टी ठेवायलाही कोठारे बांधली. गुरेडोरे आणि मेंढ्या यांच्यासाठी कोडवाडे बांधले. ²⁹हिज्कीयाने नवीन नगरे वसवली. सर्व तऱ्हेचे पशू आणि मेंढरे यांचे कळप त्याच्याकडे होते. देवदयेने हिज्कीयाला समृद्धी आली. ³⁰याच हिज्कीयाने गीहोनचा यरुशलेममधला वरचा प्रवाह अडवून त्याला दावीद नगराच्या पश्चिमेकडून सरळ खाली आणले होते. हिज्कीयाला त्याने हाती घेतलेल्या प्रत्येक कार्यात यश मिळाले.

³¹एकदा देशात घडलेल्या चमत्कारांविषयी चौकशी करायला बाबेलच्या अधिपतींनी त्याच्याकडे राजदूत पाठवले. तेव्हा हिज्कीयाची पारख करावी आणि त्याचे मन जाणून घ्यावे म्हणून देवाने त्याला एकटे सोडले.

³²हिज्कीयाने केलेल्या इतर गोष्टी आणि त्याचा लोकांविषयीचा दयाळूपणा, त्याची धार्मिक कृत्ये, त्याची परमेश्वरा प्रती एकनिष्ठा यांविषयी 'आमोजचा मुलगा यशया संदेष्टा याचे दृष्टांत आणि 'यहुदा व इझ्राएल राजांचा इतिहास' या ग्रंथांमध्ये लिहिलेले आहे. ³³हिज्कीया मरण पावला आणि त्याचे आपल्या पूर्वजांशेजारी दफन झाले. दावीदाच्या वंशाजंच्या कबरीपार्श्वी डोंगरावर लोकांनी त्याचे दफन केले. हिज्कीया मरण पावला तेव्हा यहुदा आणि यरुशलेममधील लोकांनी त्याला सन्मानपूर्वक निरोप दिला. हिज्कीयाच्या जागी त्याचा मुलगा मनश्शे गादीवर आला.

यहुदाचा राजा मनश्शे

33 मनश्शे यहुदाचा राजा झाला तेव्हा बारा वर्षाचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये पंचावन्न वर्षे राज्य केले. ²त्यांचे आचरण परमेश्वराच्या दृष्टीने वाईट असे होते. वाईट वर्तणुकीमुळे ज्या देशांना परमेश्वराने इझ्राएलपुढून हुसकून लावले त्यांच्या निंद्य प्रथांचेच मनश्शेने अनुकरण केले ³हिज्कीयाने जी उंचस्थाने उद्ध्वस्त केली होती तीच मनश्शेने पुन्हा बांधली. त्याने बआल देवतांसाठी वेद्या केल्या आणि अशेराचे स्तंभ उभे केले. नक्षत्रांपुढे नतमस्तक होऊन तो त्या तारागणांची पूजाही करत असे. ⁴परमेश्वराच्या मंदिरात त्याने त्या भलत्यासलत्या देवतांसाठी वेद्या बांधल्या. "माझे नाव

परमेश्वर ... संकेत दिला हिज्कीयाची हकीकत आणि परमेश्वराने त्याला आणखी पंधरा वर्षे जीवदान कसे दिले याविषयी पाहा यशया 38:1-8.

यरूशलेममध्ये चिरकाल राहिल" असे याच मंदिराबद्दल परमेश्वराने म्हटले होते. ⁵या मंदिराच्या दोन्ही अंगणांत मनश्शने सर्व नक्षत्रांसाठी वेद्या बांधल्या.

⁶बेन हिन्नोमच्या खोऱ्यात त्याने आपल्या पोटच्या मुलांचा यज्ञात बळी दिला. रमल, जादूटोणा, चेटूक यातही तो पारंगत होता. चेटूक करणारे आणि मृतात्म्यांशी संबंध ठेवणारे यांच्याशी मनश्शचे संबंध होते. परमेश्वराने निषिद्ध मानलेली बरीच कृत्ये मनश्शने केली. त्याच्या या गैरवर्तनामुळे परमेश्वराचा संताप झाला. ⁷मनश्शने एका कोरीव मूर्तीची स्थापनाही देवाच्या मंदिरात केली. या मंदिराविषयी दावीद व त्याचा पुत्र शलमोन यांना देव असे म्हणाला होता, "या मंदिरात आणि यरूशलेममध्ये माझे नाव चिरंतन काल राहिल. इझ्राएलच्या सर्व कुळांमधून मी यरूशलेमला निवडले. ⁸त्यांच्या पूर्वजांना कबूल केलेल्या प्रदेशातून मी आता इझ्राएल लोकांना बाहेर पडू देणार नाही. पण त्यांना दिलेल्या आज्ञा मात्र त्यांनी कसोशीने पाळल्या पाहिजेत. मोशेमार्फत त्यांना दिलेल्या विधी, नियम व आज्ञा त्यांनी पाळायला हवेत."

⁹मनश्शने मात्र यहुदा लोक आणि यरूशलेमचे लोक यांना दुराचरणाला प्रवृत्त केले. इझ्राएल लोकांपूर्वी ज्या राष्ट्रांना परमेश्वराने हुसकावून लावले त्यांच्यापेक्षाही हे लोक दुराचरणी होते.

¹⁰परमेश्वर मनश्शेशी व इतर लोकांशी बोलला पण कोणीही परमेश्वराचे ऐकले नाही. ¹¹तेव्हा अशशूरच्या राजाच्या सेनापतीकरवी परमेश्वराने यहुदावर हल्ला केला. या सेनापतींनी मनश्शेला आकड्यांनी जखडून पकडले. त्याच्या हातात पितळी बेड्या ठोकल्या. अशा रितीने मनश्शेला कैद करून त्यांनी बाबेलला नेले. ¹²मनश्शेचे हाल झाले तेव्हा त्याने परमेश्वर देवाची करुणा भाकली. त्याच्या पूर्वजांच्या देवासमोर मनश्शे नम्र झाला. ¹³त्याने देवाची प्रार्थना केली व मदतीसाठी याचना केली. मनश्शेचा धावा ऐकून परमेश्वराला त्याची दया आली. म्हणून त्याला पुन्हा यरूशलेमला आणून परमेश्वराने त्याला गादीवर बसवले. परमेश्वर हाच खरा देव आहे हे तेव्हा मनश्शेला पटले.

¹⁴या घटनेनंतर मनश्शेने दावीद नगराभोवती आणखी एक कोट बांधला. हा कोट गीहोनच्या पश्चिमेकडील खोऱ्यात मासळी दरवाजाजवळ ओफेल टेकडी सभोवती असून खूप उंच होता. यहुदामधील सर्व तटबंदीच्या नगरांमध्ये त्याने अधिकारी नेमले. ¹⁵परक्या देवतांच्या मूर्ती त्याने हटवल्या. परमेश्वराच्या मंदिरातील मूर्ती काढून टाकली. मंदिराच्या टेकडीवर तसेच यरूशलेममध्ये बांधलेल्या वेद्यांही काढून यरूशलेम नगराबाहेर टाकून दिल्या. ¹⁶नंतर त्याने परमेश्वराची वेदी स्थापन केली आणि त्यावर शांतिअर्पणे आणि उपकार स्मरणाची अर्पणे वाहिली. समस्त यहुदी लोकांना त्याने इझ्राएलाचा परमेश्वर देव याची उपासना करायची आज्ञा केली. ¹⁷लोक अजूनही

उंचस्थानी यज्ञ करीतच होते पण आता ते फक्त त्यांच्या परमेश्वर देवा प्रीत्यर्थ करीत होते. ¹⁸मनश्शेची बाकीची कृत्ये तसेच त्याने केलेली देवाची प्रार्थना तसेच परमेश्वर देवाच्यावतीने द्रष्टे त्याच्याशी जे बोलले ती वचने हे सगळे इझ्राएलच्या राजांच्या बखरीत लिहिलेले आहे. ¹⁹मनश्शेची प्रार्थना आणि परमेश्वराला त्याचे गाऱ्हेणे ऐकून करुणा वाटणे हे द्रष्ट्यांच्या बखरीत आहे. मनश्शेला उपरती होण्यापूर्वीची त्याची पापे व दुर्वर्तने, उंच स्थाने व अशेरा स्तंभ जिथे उभारले ती स्थाने याचेही तपशील याच बखरीत आहेत. ²⁰पुढे मनश्शे वारला व पूर्वजांबरोबर त्याचे दफन झाले. त्याच्या राजमहालातच लोकांनी त्याला पुरले. त्याच्या जागी त्याचा मुलगा आमोन राज्य करू लागला.

यहुदाचा राजा आमोन

²¹आमोन विसाव्या वर्षी यहुदाचा राजा झाला. तो यरूशलेममध्ये दोन वर्षे गादीवर होता. ²²परमेश्वराच्या दृष्टीने निषिद्ध अशी कृत्ये त्याने केली. आपले वडील मनश्शे यांच्याप्रमाणेच तो परमेश्वराच्या इच्छेविरुद्ध वागला. वडीलांनी करून घेतलेल्या कोरीव मूर्तीपुढे यज्ञ करून त्याने त्यांची पूजा केली. ²³पुढे त्याचे वडील मनश्शे जसे परमेश्वराला नम्रपणे शरण गेले तसा तो गेला नाही. उलट त्याची दुष्कृत्ये वाढतच चालली. ²⁴आमोनच्या सेवकांनी कट रचून त्याची त्याच्या महालातच हत्या केली. ²⁵पण राजा आमोन विरुद्ध कारस्थान करणाऱ्यांचा यहुदी लोकांनी काटा काढला. मग आमोनचा मुलगा योशीया याला लोकांनी राजा केले.

यहुदाचा राजा योशीया

34 योशीया राजा झाला तेव्हा आठ वर्षांचा होता. त्याने यरूशलेममध्ये एकतीस वर्षे राज्य केले. ²त्याचे वर्तन योग्य प्रकारचे होते. परमेश्वराची त्याच्या कडून जशी अपेक्षा होती तसेच तो वागला. आपला पूर्वज दावीद याच्याप्रमाणे त्याने सत्कृत्ये केली. सन्मार्गावरून तो ढळला नाही. ³आपल्या कारकीर्दीच्या आठव्या वर्षीच तो आपला पूर्वज दावीद याच्या परमेश्वराच्या भजनी लागला. योशीयाने लहान वयातच हा मार्ग पत्करला आणि कारकीर्दीच्या बाराव्या वर्षी यहुदा आणि यरूशलेममधील उंच स्थाने, अशेरा देवीचे खांबे, कोरीव आणि ओतीव मूर्ती यांची मोडतोड केली. ⁴लोकांनी त्याच्या समोरच बआलदेवतांच्या मूर्ती फोडून टाकल्या. वरच्या भागात असलेल्या धूप जाळण्याच्या वेद्या योशीयाने उद्ध्वस्त केल्या. ओतीव आणि कोरीव मूर्तीचाही त्याने पार चुरा करून टाकला आणि हे चूर्ण, ज्या लोकांनी बआलदेवतांसाठी यज्ञ केले त्यांच्या कबरींवर पसरले. ⁵बआलदेवतांची पूजा करणाऱ्या याजकांच्या अस्थी देखील त्याने त्यांच्याच वेद्यांवर जाळून टाकल्या. अशाप्रकारे यहुदा आणि यरूशलेममधून योशीयाने मूर्तिपूजेचा पुरा बीमोड केला.

६मनश्शे, एफ्राइम, शिमोन, नफताली येथपर्यंतच्या शहरांतून आणि त्यांच्या आसपासच्या पडीक खेड्यांमधूनही* त्याने हेच केले. ७मूर्तिभंजन, अशेरा खांबांची मोडतोड, वेद्यांचा विखंड बआलदेवतेच्या धूपाच्या वेद्या उखडणे ही इझ्राएलभरची मोहीम उरकल्यावर योशीया यरुशलेमला परतला.

८योशीयाने राज्याची सूत्रे हाती घेतल्याच्या अठराव्या वर्षी शाफान, मासेया, आणि योवाह यांना परमेश्वराचे देवाचे मंदिर दुरुस्तीसाठी पाठवले. शाफानच्या वडलांचे नाव असल्या, मासेया हा नगराचा कारभारी होता आणि योवाहचे वडील योवाहाज. योवाह हा बखरकार होता. यहुदा आणि मंदिर यांच्या शुध्दीकरणासाठी मंदिराच्या डागडुजीचे हे काम योशीयाने अंगावर घेतले. ९ही माणसे हिल्कीया या मुख्य याजकाकडे गेली. मनश्शे, एफ्राइम आणि उर्वरित सर्व इझ्राएलमधून लोकांनी देवाच्या मंदिरासाठी दिलेला पैसा लेवी द्वारपालांनी जमा केला होता. सर्व यहुदा प्रांत, बन्यामिनचा प्रदेश आणि यरुशलेममधून देखील त्यांनी पैसे जमा केले होते. ही रक्कम हिल्कीयाकडे त्यांनी सुपूर्द केली. १०मग, परमेश्वराच्या मंदिराच्या बांधकामावर देखरेख करणाऱ्यांना लेवींनी हे पैसे दिले आणि देखरेख करणाऱ्यांना परमेश्वराच्या मंदिराची दुरुस्ती करण्यासाठी कामगारांना दिले. ११ताशीव चिरे, लाकूड यांच्या खरेदीसाठी गवंडी, सुतार या लोकांना पैसे देण्यात आले. मंदिराच्या दुरुस्तीसाठी आणि कडीपाटासाठी लाकूड लागले. यहुदाच्या राजांनी या पूर्वी मंदिराची योग्य देखभाल न केल्यामुळे मंदिराच्या इमारती जीर्ण झाल्या होत्या. १२-१३कामगारांनी मन लावून काम केले. यथथ व ओबद्या हे मरारी कुळतील लेवी देखरेख करत होते. कहाथी वंशातील जखच्या आणि मशुल्लाम हे ही देखरेखीच्या कामावर होते. वाद्ये वाजवण्यात निपुण असलेले लेवीसुध्दा कारागिरांवर आणि मजुरांवर देखरेख करत होते. चिटणीस, कारभारी आणि द्वारपाल म्हणूनही काही लेवी काम करत होते.

नियमशास्त्राचा ग्रंथ सापडतो

१४परमेश्वराच्या मंदिरातील पैसा लेवी बाहेर आणत असताना हिल्कीया या याजकाला मोशेमार्फत आलेला नियमशास्त्राचा ग्रंथ सापडला. १५तेव्हा हिल्कीयाने शाफान या चिटणीसाला असा ग्रंथ सापडल्याचे सांगून शाफानला तो दिला. १६शाफानने तो योशीयाकडे आणला. राजाला तो म्हणाला, "तुझे सेवक तुझ्या सूचनांवरहुकूम वागत आहेत. १७परमेश्वराच्या मंदिरातील पैसा घेऊन त्यातून ते देखरेख करणाऱ्यांना आणि मजुरांना वेतन देत आहेत" १८शाफान पुढे राजाला म्हणाला, "याजक हिल्कीयाने मला

हे पुस्तक दिले आहे." शाफानने मग राजाला पुस्तकातील मजकूर वाचून दाखवला. १९तो शास्त्रग्रंथ ऐकत असता राजा योशीयाने उद्वेगाने कपडे फाडले. २०आणि हिल्कीया, शाफानचा मुलगा अहीकाम, मीखाचा मुलगा अब्बोन, चिटणीस शाफान आणि आपला सेवक असाया यांना योशीयाने आज्ञा केली की. २१"माझ्या आणि इझ्राएल व यहुदा येथे आता शिल्लक असलेल्या लोकांच्या वतीने परमेश्वराला जाऊन विचारा. या पुस्तकातील वचनांविषयी त्याला विचारा. आपल्या पूर्वजांनी परमेश्वराचे म्हणणे न जुमानल्यामुळे परमेश्वराचा आपल्यावर कोप झाला आहे. आपल्या पूर्वजांचे वर्तन या पुस्तकातील वचनांना अनुसरून नव्हते."

२२हिल्कीया आणि राजाचे सेवक* हुल्दा या संदेष्टीकडे गेले. हुल्दा ही शल्लूमची बायको. शल्लूम ताकहतचा आणि ताकहत इस्त्राचा मुलगा. इस्त्रा राजाच्या कस्त्रागाराचा प्रमुख होता. हुल्दा यरुशलेमच्या नवीन भागात राहत होती. हिल्कीया आणि राजाचे सेवक यांनी तिला सर्व हकीगत सांगितली. २३हुल्दा त्यांना म्हणाली, "इझ्राएलचा परमेश्वर देव याचे म्हणणे असे आहे: 'राजा योशीयाला म्हणावे: २४परमेश्वर म्हणतो, 'या प्रदेशावर आणि इथे राहणाऱ्या लोकांवर मी अरिष्ट आणणार आहे. यहुदाच्या राजाला जे पुस्तक वाचून दाखवण्यात आले. त्यातील मजकुरात आहेत ती सर्व संकटे त्यांच्यावर ओढवतील.

२५माझ्याकडे पाठ फिरवून इतर देवतांपुढे त्यांनी धूप जाळ्या म्हणून मी असे करणार आहे. आपल्या दुष्कृत्यांमुळे लोकांनी मला कुध्द केले आहे. या क्रोधाचा अंगार त्यांच्यावर बरसेल आणि तो शांत होणार नाही.'

२६पण यहुदाचा राजा योशीया याला सांग. त्यानेच तुला माझ्याकडे पाठवले आहे की तू नुकतेच जे ऐकलेस त्याविषयी इझ्राएलचा परमेश्वर देव म्हणतो: २७योशीया, पश्चात्तापाने तू माझ्यापुढे विनम्र झालास. खेदाने आपले कपडे फाडलेस. तू रडलास. तू मूढ अंतःकरणाचा असल्यामुळे २८तुझ्या पूर्वजांकडे मी तुला नेईन* तुला शांत मरण येईल. या प्रदेशावर आणि लोकांवर जी संकटे कोसळतील ती तुला पाहायला लागणार नाहीत.'" हिल्कीया आणि राजाचे सेवक या सर्वांनी हा निरोप राजाला येऊन सांगितला.

२९तेव्हा राजा योशीयाने यहुदा आणि यरुशलेममधील सर्व वडीलधाऱ्यांना भेटीसाठी एकत्र बोलावले. ३०राजा परमेश्वराच्या मंदिरात गेला. यहुदातील सर्व प्रजा, यरुशलेममधील सर्व थोर तसेच सामान्य माणसे, याजक आणि लेवी हे सर्व राजासोबत होते. परमेश्वराच्या मंदिरात सापडलेल्या कराराच्या ग्रंथातील सर्व वचने तेथे राजाने त्यांना वाचून दाखवली. ३१मग राजा उभा राहिला. त्याने

राजाचे सेवक हिब्रू लेखनामध्ये "राजाचे सेवक" हे शब्द नाहीत.

पूर्वजांकडे मी तुला नेईन याचा अर्थ "योशीयाला मरण येईल."

आसापाची पडीक खेडी येथे अर्थाचा पुरा उलगडा होत नाही.

परमेश्वराशी करार केला. परमेश्वराला अनुसरायचे, त्याचे आज्ञा, नियम आणि विधी पाळायचे त्याने कबूल केले. हे सर्व त्याने मनःपूर्वक करायचे मान्य केले. नियमशास्त्रातील वचनांप्रमाणे वागायचे कबूल केले. ³²मग त्याने यरुशलेम आणि बन्यामिन मधील लोकांना ही या करारपालनात सामील करून घेतले. यरुशलेमचे लोक आपल्या पूर्वजांच्या देवाचा करार पाळू लागले. ³³इझ्राएलमध्ये वेगवेगळ्या देशांमधल्या विविध मूर्ती होत्या. पण त्या सर्व अनिष्ट मूर्ती योशीयाने फोडून तोडून टाकल्या. इझ्राएल लोकांना त्याने परमेश्वर देवाची सेवा करायला लावले. आणि योशीया जिवंत असेपर्यंत लोक आपल्या पूर्वजांचा देव परमेश्वर याचीच उपासना करत होते.

योशीया वल्हांडणाचा सण साजरा करतो

35 राजा योशीयाने यरुशलेमात परमेश्वरप्रीत्यर्थ वल्हांडणाचा उत्सव केला. पहिल्या महिन्याच्या चौदाव्या दिवशी वल्हांडणाचा यज्ञपशू कापला गेला. ²परमेश्वराच्या मंदिराची कामे पार पाडण्यासाठी योशीयाने याजक नेमले आणि त्यांच्या कार्यात त्यांना प्रोत्साहन दिले. ³इझ्राएल लोकांना शिक्षण देणाऱ्या आणि परमेश्वराच्या सेवेसाठी शुचिर्भूत होणाऱ्या लेव्यांना योशीया म्हणाला, "दावीद पुत्र शलमोनाने बांधलेल्या या मंदिरात पवित्र करारकोश ठेवा. दावीद इझ्राएलचा राजा होता. यापुढे पवित्र करारकोश वारंवार खांद्यावरून वाहू नका. परमेश्वर देवाची सेवा करा. देवाची प्रजा म्हणजे इझ्राएलचे लोक त्यांची सेवा करा. ⁴आपापल्या घराण्यांप्रमाणे तुमचा जो क्रम ठरला आहे त्यानुसार मंदिरातील सेवेसाठी सिध्द व्हा. राजा दावीद आणि त्याचा मुलगा राजा शलमोन यांनी आखून दिल्याप्रमाणे आपापली कर्तव्ये पार पाडा. ⁵आपापल्या घराण्यांच्या वर्गवारीप्रमाणे, भाऊबंदांबरोबर पवित्र स्थानी उभे राहा. म्हणजे तुम्हाला आपापसात सहकार्य करता येईल. ⁶वल्हांडणाचे यज्ञपशू कापा, परमेश्वरसाठी स्वतःचे पवित्रीकरण करा. इझ्राएल बांधवांसाठी यज्ञपशू तयार ठेवा. परमेश्वराच्या आज्ञेप्रमाणे सर्व काही यथासांग पार पाडा. या आज्ञा परमेश्वराने आपल्याला मोशेमार्फत दिल्या आहेत."

⁷वल्हांडणासाठी योशीयाने 30,000 शेरडे मेंढरे यज्ञपशू म्हणून इझ्राएल लोकांना दिली. या खेरीज 3000 बैल दिले. हे पशुधन त्याच्या खाजगी मालमत्तेतील होते. ⁸या उत्सवा निमित्त योशीयाच्या सरदारांनीदेखील लोकांना, लेवींना आणि याजकांना पशूंचे आणि वस्तूंचे मुक्त वाटप केले. मुख्य याजक हिल्कीया, जखऱ्या आणि यहीएल हे मंदिराचे प्रमुख कारभारी होते. त्यांनी 2,600 शेरडे मेंढरे आणि 300 बैल एवढे पशू वल्हांडणाचे बळी म्हणून याजकांना दिले. ⁹कोनन्या आणि त्याचे भाऊ शमाया व नथनेल यांनी तसेच हशब्द्या, ईयेल व योजाबाद यांनी लेवींना 500 कोकरे मेंढरे व 500 बैल वल्हांडणाचे

यज्ञपशू म्हणून दिले. कोनन्या इत्यादी मंडळी लेव्यांची प्रमुख होती.

¹⁰वल्हांडणाच्या उपासनेची सर्व सिध्दता झाल्यावर याजक आणि लेवी आपापल्या जागी स्थानापन्न झाले. तशी राजाज्ञाच होती. ¹¹वल्हांडणाचे कोकरे मारली गेली. लेवींनी त्या पशूंची कातडी काढून रक्त याजकांना दिले. याजकांनी हे रक्त वेदीवर शिंपडले. ¹²त्यांनी मग हे पशू परमेश्वराला होमार्पण करण्यासाठी वेगवेगळ्या घराण्याच्या लोकांकडे स्वाधीन केले. हा अर्पणाचा विधी मोशेच्या नियमशास्त्रात सांगितल्याप्रमाणे करायचा होता. ¹³लेवींनी वल्हांडणाच्या यज्ञपशूंचे मांस विधिवत भाजले. पातेल्यांत, हंड्यांत आणि कढ्यांमध्ये त्यांनी ही पवित्राणेशिजवली आणि तत्परतेने लोकांना ती नेऊन दिली. ¹⁴हे काम उरकल्यावर लेवींना स्वतःसाठी आणि अहरोनचे वंशज असलेल्या याजकांसाठी मांस मिळाले. कारण हे याजक होमबली आणि चरबी अर्पण करण्यात रात्र पडेपर्यंत गुंतले होते. ¹⁵आसाफच्या घराण्यातील लेवी गायक राजा दावीदाने नेमून दिलेल्या आपापल्या जागांवर उभे होते. आसाफ, हेमान आणि राजाचा संदेष्टा यदुथून हे ते होत. प्रत्येक प्रवेशद्वारावरील द्वारपालांना आपल्या जागा सोडायची गरज नव्हती कारण त्यांच्या लेवी बांधवांनी वल्हांडणाच्या सणाची त्यांच्यासाठी करायची सगळी तयारी केली होती.

¹⁶तेव्हा राजा योशीयाच्या आज्ञेनुसार परमेश्वराच्या उपासनेची सर्व तयारी त्या दिवशी पूर्ण झाली. वल्हांडणाचा उत्सव झाला आणि परमेश्वराच्या वेदीवर होमबली अर्पण करण्यात आले. ¹⁷सर्व उपस्थित इझ्राएल लोकांनी वल्हांडणाचा आणि बेखमीर भाकरीचा सण सात दिवस साजरा केला. ¹⁸शमुवेल संदेष्ट्याच्या काळापासून हा सण एवढ्या मोठ्या प्रमाणात साजरा झाला नव्हता. इझ्राएलच्या कुठल्याच राजाच्या कारकीर्दीत हे झाले नव्हते. राजा योशीया, याजक, लेवी, यहुदा आणि इझ्राएलमधून आलेले लोक आणि यरुशलेमची प्रजा यांनी वल्हांडणाचा उत्सव थाटामाटाने केला. ¹⁹योशीयाच्या कारकिर्दीच्या अठराव्या वर्षी हा वल्हांडणाचा उत्सव झाला.

योशीयाचा मृत्यू

²⁰योशीयाने मंदिरासाठी सर्व चांगल्या गोष्टी केल्या. पुढे मिसरचा राजा नखो, फरात नदीजवळच्या कर्कमीश नगराविरुद्ध लढण्यासाठी सैन्यासह चालून आला. योशीया त्याला लढाईसाठी सामोरा गेला. ²¹पण नखोने आपल्या वकीलांमार्फत त्याला कळवले की, "राजा योशीया, मला तुझ्याशी कर्तव्य नाही. मी तुझ्याशी लढायला आलेलो नाही. माझ्या शत्रूंवर चालून आलो आहे. देवानेच मला त्वरा करायला सांगितले. परमेश्वराची मला साथ आहे तेव्हा तू त्रास घेऊ नकोस. तू मला विरोध केल्यास तर देव तुझा नाश करील." ²²पण योशीया मागे हटला नाही. त्याने नखोला तोंड द्यायचे ठरवले. आणि वेष पालटून तो

लढाईत उतरला. देवाच्या आज्ञेविषयी नखोने जे सांगितले ते योशीयाने ऐकले नाही. तो मगिदोच्या खोऱ्यात युद्धासाठी सज्ज झाला. ²³या लढाईत योशीयावर बाणांचा वर्षाव झाला. तो आपल्या सेवकांना म्हणाला, “मी घायाळ झालो आहे, मला इथून घेऊन जा.”

²⁴तेव्हा सेवकांनी योशीयाला त्याच्या रथातून उतरवून त्याने तिथे आणलेल्या दुसऱ्या रथात बसवले आणि योशीयाला त्यांनी यरुशलेमला नेले. यरुशलेममध्ये योशीयाला मरण आले. त्याच्या पूर्वजांना पुरले तेथेच योशीयाला पुरण्यात आले. योशीयाच्या मृत्यूने यहूदा आणि यरुशलेमच्या लोकांना फार दुःख झाले. ²⁵यिर्मयाने योशीयाप्रीत्यर्थ शोकगीते लिहिली आणि गायिली. ती विलापगीते आजही इझ्राएलचे स्त्रीपुरुष गातात. योशीयाची ही गीते गाण्याचा पार्यंटाच पडला आहे. विलापगीताच्या पुस्तकात ही लिहिलेली आहेत.

²⁶⁻²⁷आपल्या कारकिर्दीत योशीयाने ज्या इतर गोष्टी केल्या त्या ‘इझ्राएल आणि यहूदा राजांचा इतिहास’ या पुस्तकात अथपासून इतीपर्यंत नोंदवलेल्या आहेत. त्याची परमेश्वरावरची निष्ठा आणि त्याचे आज्ञापालन याविषयी त्यात लिहिले आहे.

यहोआहाज, यहूदाचा राजा

36 यहूदाच्या लोकांनी यरुशलेमचा नवा राजा म्हणून यहोआहाजाची निवड केली. यहोआहाज हा योशीयाचा मुलगा. ²तो यहूदाचा राजा झाला तेव्हा तेव्हा वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये तीन महिने राज्य केले. ³त्यानंतर मिसरचा नखो याने यहोआहाजला कैद केले. नखोने यहूदाच्या लोकांवर 3 3/4 टन चांदी आणि 75 पौंड सोने एवढा दंड बसवला. ⁴यहोआहाजचा भाऊ एल्याकीम याला नखोने यहूदा-यरुशलेमचा राजा केले. यानंतर नखोने त्याचे नामांतर करून यहोयाकीम असे ठेवले आणि यहोआहाजला मिसरला नेले.

यहूदाचा राजा यहोयाकीम

⁵यहोयाकीम पंचविसाव्या वर्षी यहूदाचा राजा झाला. त्याने यरुशलेममध्ये अकरा वर्षे राज्य केले. यहोयाकीमने परमेश्वर देवाच्या दृष्टीने वाईट गोष्टी केल्या. त्याने परमेश्वर देवा विरुद्ध पाप केले.

⁶बाबेलचा राजा नबुखदनेस्सर याने यहूदावर हल्ला केला. त्याने यहोयाकीमला कैद केले आणि त्याला पितळी बंड्या ठोकल्या. तशा अवस्थेत त्याला नबुखदनेस्सरने बाबेलला नेले. ⁷नबुखदनेस्सरने परमेश्वराच्या मंदिरातील काही वस्तू हस्तगत करून त्या बाबेलला नेल्या आणि स्वतःच्या घरात ठेवल्या. ⁸यहोयाकीमच्या इतर गोष्टी, त्याची दुष्कृत्ये आणि त्याचे अपराध हे सर्व ‘इझ्राएल व यहूदी राजांचा इतिहास’ या पुस्तकात लिहिलेले आहेत.

यहोयाकीमच्या जागी त्याचा मुलगा यहोयाखीन राज्य करू लागला.

यहूदाचा राजा यहोयाखीन

⁹यहोयाखीन यहूदाचा राजा झाला तेव्हा अठरा वर्षांचा होता. यरुशलेममध्ये त्याची कारकीर्द तीन महिने आणि दहा दिवस होती. परमेश्वराला अमान्य असलेले वर्तन करून त्याने पाप केले. ¹⁰राजा नबुखदनेस्सरने वर्षांभी काही सेवक पाठवून यहोयाखीनला परमेश्वराच्या मंदिरातील बहुमोल खजिन्यासह बाबेलला आणवले. यहोयाखीनच्या नातलगांपैकी सिद्कीया याला नबुखदनेस्सरने यहूदा व यरुशलेमचा राजा केले.

यहूदाचा राजा सिद्कीया

¹¹सिद्कीया यहूदाचा राजा झाला तेव्हा एकवीस वर्षांचा होता. त्याने यरुशलेममध्ये अकरा वर्षे राज्य केले. ¹²परमेश्वराच्या दृष्टीने निंब असे त्याचे वर्तन असे. परमेश्वराचे आदेश संदेष्टा यिर्मया याच्याकडून येत असत. त्याच्यापुढेही सिद्कीया विनम्र झाला नाही आणि यिर्मयाचे त्याने ऐकले नाही.

यरुशलेमचा विनाश

¹³सिद्कीयाने नबुखदनेस्सर विरुद्ध उठाव केला. नबुखदनेस्सरने पूर्वी सिद्कीया कडून स्वतःशी एकनिष्ठतेची शपथ वाहवली होती. सिद्कीयाने तेव्हा देवाची शपथ घेऊन तसे वचन दिले होते. पण तरीही सिद्कीयाने आडमुठेपणा केला आणि आपला आयुष्यक्रम बदलून इझ्राएलच्या परमेश्वर देवाचे आज्ञापालन करायचे नाकारले. ¹⁴शिवाय याजकांचे प्रमुख, आणि यहूदातील वडीलधारी मंडळी यांचे दुराचरण वाढत चालले आणि त्यांनी अधिकाधिक पातके केली. ते परमेश्वराच्या बाबतीत अप्रामाणिक झाले. इतर देशांची अमंगळ कृत्यांची उदाहरणे त्यांनी समोर ठेवली. या प्रमुखांनी यरुशलेममधल्या परमेश्वराने पवित्र केलेल्या मंदिराची धूळदाण केली. ¹⁵त्यांच्या पूर्वजांच्या परमेश्वर देवाने लोकांना सावध करण्यासाठी पुन्हापुन्हा संदेष्टे पाठवले. आपल्या प्रजेविषयी आणि मंदिराविषयी त्यांच्या मनात करुणा होती म्हणून परमेश्वर असे वागला. त्यांचा अथवा मंदिराचा नाश होऊ नये असे परमेश्वराला वाटत होते. ¹⁶पण या परमेश्वराच्या प्रजेने मात्र संदेष्ट्यांची टर उडवली. त्यांनी देवाच्या संदेष्ट्यांच्या सांगण्याकडे दुर्लक्ष केले. देवाच्या संदेष्ट्यांची हेटाळणी केली. अखेर देवाचा क्रोध अनावर झाला. आता त्याचा संताप थोपवता येणे अशक्य झाले. ¹⁷तेव्हा बाबेलच्या राजाला देवाने यहूदा व यरुशलेमवर स्वारी करायला लावले. बाबेलच्या राजाने मंदिरात असलेल्या तरूणांनाही ठार केले. यहूदा व यरुशलेममधील लोकांवर त्याने दयामाया दाखवली नाही. लोकांना जिवे मारताना

तरूण-वृद्ध, स्त्री-पुरुष, रोगी-निरोगी असा भेदाभेद बाळगला नाही. देवानेच नबुखदनेस्सरला यहुदा व यरुशलेमच्या लोकांना शासन करायची मुभा दिली होती. ¹⁸देवाच्या मंदिरातील सर्व चीजवस्तू त्याने बाबेलला नेली. इतकेच नव्हे तर राजाच्या व सरदारांच्या किंमती वस्तूही नेल्या. ¹⁹नबुखदनेस्सरने व त्याच्या सैन्याने मंदिराला आग लावली, यरुशलेमची तटबंदी उद्ध्वस्त केली, राजा आणि सरदार यांच्या मालकीची घरे जाळली. यरुशलेममधील प्रत्येक मौल्यवान वस्तू लुटून नेली किंवा नष्ट केली. ²⁰अजूनही हयात असलेल्या लोकांना नबुखदनेस्सरने बाबेलला नेऊन गुलाम केले. पुढे पारसाचे राज्य येऊन त्यांनी बाबेलचा पराभव करेपर्यंत हे गुलाम तेथेच राहिले. ²¹अशाप्रकारे, यिर्मयाकडून इझ्राएल बद्दल परमेश्वराने जे वदवले ते प्रत्यक्षात आले. परमेश्वर यिर्मयाद्वारे म्हणाला

होता: "हे ठिकाण सत्तर वर्षे निर्मनुष्य आणि उजाड राहील. लोकांनी न पाळलेल्या शब्दाथच्या भरपाईसाठी असे होईल."

²²कोरेश पारसाचा राजा असताना पहिल्याच वर्षी परमेश्वराने त्याला एक फर्मान काढायला प्रेरणा दिली. यिर्मयाच्या तोंडून वदवलेली भविष्यवाणी प्रत्यक्षात येण्यासाठी परमेश्वराने त्याला ही स्फूर्ती दिली. कोरेशने आपल्या दूतांकरवी राज्यभर असा संदेश पाठवला की,

²³पारसाचा राजा कोरेश म्हणतो: स्वर्गातील परमेश्वर देव याने मला या पृथ्वीचा सम्राट केले आहे. त्याच्यासाठी यरुशलेममध्ये मंदिर बांधायची जबाबदारीही माझ्यावर सोपवली आहे. आता तुमच्यापैकी देवाला मानणारे सर्वजण निधर्मास्तपणे यरुशलेमला जाऊ शकता. परमेश्वर देव तुमच्या बरोबर असो.